

Η ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ME

Φυλλ. 72.

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΑ.

Τόμος. Γ'

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΤΗΝ 15 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1850.

Ο ΔΟΥΛΟΣ.

ΔΙΗΓΗΜΑ.

Πυκνά στίφη έπεσωρεύοντο καθ' όλας τās σειράς τών όδών τών από τó όρος Ίανίκωλον εις τόν Φόρον διευθυνομένων ανθρώπων άργών, γεννημάτων τής ύπερεχειλίσεως του πολιτισμού. Κατά τήν ήμέραν αυτήν όλον τó πλήθος τών άργών εις τήν Ρώμην εξύπνητε με τήν έλπίδα διατκεδάσεώς τινος και περιέμενε να ίβη τήν άριζιν μεγάλης συνοδίας αίχμαλώτων.

Οί κοσμοκράτορες νέον έθνος καθυπέταξαν, εις τήν γωνίαν τής γής εκείνην, ή όποία έκαλύπτετο από δάση και δρυμώνας μαγευτικούς, προστατευομένους από άγνωστους θεότητας. Τής Άρμορικης λοιπόν έπερίμενον να ιδωσι τόν λαόν τόν θαυμασθέντα διά τήν βρώμην του, τόν παράδοxon διά τά ήθη του και διά τήν θρησκείαν του, εις τήν Ρωμαϊκήν τέλος πάντων κλίναντα τόν αύχένα κατάκτησει.

Τήν ήμέραν αυτήν του μεγάλου Λαού ή διάνοια εξήρθη, ή περιέργεια έκορυφώθη, ό ότι περιέμε-

νον να ιδωσι τόν θρίαμβον τής ύψηλοφροσύνης και τó θέαμα τής άργίας των. Μολαταύτα μεταξύ του πλήθους αύτου τó όποιον μία γνώμη εδέσποζε, ήκούοντο και τινες φωναί λυκτραί και αύται προήρχοντο από πτωχούς μεταξύ του πλήθους, όί όποιοι έθλίβοντο, ενώ όί λοιποί έχαιρον, όίότι δέν είχαν τ' αναγκαία χρήματα διά τήν αγοράν ενός Άρμορικανού!

Περί τήν τετάρτην ώραν Π. Μ. όί περιδιαβάζοντες εις δύο διηρέθησαν εκατέρωθεν τών όδών, πασχωρούντες δίδον εις τήν συνάδιαν τών αίχμαλώτων, ήτις ήρχισεν ήδη να προσοεύη είσερχομένη διά τής Αύρηλιας πύλης και να διέρχηται τās όδούς.

Περισσότεροι τών δέκα χιλιάδων Κελτιών φέροντες επί του πρσώπου των τήν διπλήν τής άπωλεσθείσης ελευθερίας των ένδειξιν, στέφανον εκ φύλλων και άνέκφραστον τής λύπης των έχχυσιν, διέβαινον ενώπιον του κυριάρχου αύτου λαού. Έβλεπέ τις εις τά πρόσωπα και τά κινήματα τών αίχμαλώτων τās μεγάλας συμφοράς των.

Έπρόβαινον δέ όχι μόον τήν καρδίαν συντετριμμένην έχοντες από άνωφελή άπελπισίαν, αλλά και τά σωματικά των παθήματα ήρχοντο και αύτά διά να

αυξήσουν την δυστυχίαν των ηνωμένην με τῆς ψυχῆς των τὴν θλίψιν. Τοῦ δρόμου εἰ κόποι καὶ τοῦ κλίματος ἡ ἐπενέργεια εἰς τὰ ἀσυνήθιστα αὐτὰ σώματα ἀπὸ τοὺς καύσωνας τοῦ ἡλίου ἔφερον ἀποτελέσματα εἰς τοὺς αἰχμαλώτους οἰκτρά καὶ θρηνώδη.

Εἰς τοῦ Ὀκεανοῦ τὰς δροσερὰς αὔρας, εἰς τὸν σκοτεινὸν ἡλιον τῆς Ἀρμορικῆς, εἰς τὴν σιωπὴν τῶν δρυμόνων συνηθισμένοι, δὲν ἠδύνατο ν' ἀνθέξωσι ἀπέναντι τοῦ καυστικῆς τῆς Ἰταλίας ἡλίου· ἡ δὲ λευκὴ κόνις τῶν ὁδῶν, καὶ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ τῆς Ρώμης αἱ ἐνοχλητικαὶ κραυγαὶ ἦσαν δι' αὐτοὺς ὑπὲρ τὸ δέον δυσάρεστα πράγματα· ἀλλ' ἂν καὶ ἀπηυδασημένοι ἀπὸ τὸς περιστάσεις καὶ κατ' ἐξαιρέσιν ἀπὸ τὴν πρὸς τὸ δυσανάσχετον εἰς αὐτοὺς κλίμα πάλιν των, ἔμενον ὀπίσω εἰς τὸν δρόμον των, ἡ μάλιστα τοῦ ἀνδροποδεμπόρου ἤρχετο νὰ τοὺς μάθη ὅτι οὔτε τὸ δικαίωμα τῆς ἀναπαύσεως ἔμενον εἰς αὐτοὺς.

Δὲν γνωρίζω ἐὰν ἡ ἐπισώρευσις τῶν δυστυχῶν συνεκίνησε τὰς καρδίας τοῦλάχιστον ἐν τῷ κρυπτῷ τῶν φιλοθεαμόνων καὶ φιλάρχων αὐτῶν Ῥωμαίων.

Τὸ βέβαιον εἶναι, ὅτι εἰς οὐδενὸς ἐξ αὐτῶν τὸ πρόσωπον ἐφάνησαν σημεῖα οἴκου· οὔτε τὸ ὄμμα τινὸς ἐφάνη χαμηλωμένον, οὔτε φωνὴ τις συμπάσχουσα διὰ τὴν δυστυχίαν ἠκούσθη μεταξὺ τοσοῦτων πολυπληθῶν ἀθροίστων.

Ὅταν δόλοκληρὸς τις λαὸς ὑπέικη ὑπὸ τὸ βάρος συμφορᾶς, ἡ ὁποία διὰ μίαν τοῦ ἀποστερεῖ ὄλας τὰς εὐτυχίας, ἡ προσωπικότης ἐκάστου ἀπόλυται, οὕτως εἶπεν, εἰς τὴν γενικὴν δυστυχίαν, καὶ τὰ πρόσωπα ὄλων ὁμοιάζουσι. Μολαταῦτα μεταξὺ τῶν πολλῶν χιλιάδων αἰχμαλώτων, οἱ ὅποιοι διέβαινον τὴν Ῥώμην, παρετηρεῖτο ἄνθρωπος τοῦ ὁποίου τὸ πρόσωπον ἐδείκνυεν ἀνησυχίαν περισσοτέραν ἢ ὅσον τ' ἄλλα πρόσωπα ἐξέφραζον, καὶ ἐφαίνετο πάσχων πλέον τῶν ἄλλων, ἀλλὰ ταυτοχρόνως διέβλεπε τις εἰς τὸ πρόσωπον αὐτὸ ἐντετυπωμένα τὸ θάρρος καὶ τὴν αὐταπάρνησιν.

Τὸ πρόσωπον αὐτὸ ἦτο τριονκονταετῶς τινος γυναικός, τῆς ὁποίας τὸ βλέμμα δὲν ἀπεσύρετο ἀπὸ τὸ παιδίον τὸ ὁποῖον παρ' αὐτῆ ὤδευεν.

Τὸ βλέμμα τῆς γυναικός ἐξαικόνιζε πᾶν ὅ,τι δύναται τις νὰ φαντασθῆ ἐκφραζόμενον ἀπὸ ψυχῆν τὴν ὁποίαν μεγίστη στενοχωρία καταθλίβει, ἀλλ' ἐκτὸς τῆς λύπης, ἧτις εἰς πᾶσαν μητέρα βεβαίως εἶναι ἡ αὐτῆ, ἐφαίνετο ὅτι ἡ γυνὴ αὕτη κατεῖχετο ὑπὸ βίας τινος εὐεργεσίας καὶ ὑψηλῆς προστασίας.

Τῆς δυστυχῆς δὲ ταύτης γυναικός ἡ ἱστορία ὁμοιάζε σχεδὸν μετὰ τῶν λοιπῶν συντρόφων τῆς· εἶδε πόντον εἰς τὸν πόλεμον πλησίον τῆς τὸν σύζυγον τῆς καὶ τὸν πρεσβύτερόν τῆς υἱόν, αὐτῆ δὲ μετὰ τοῦ μικροῦ τῆς υἱοῦ ἠχμαλωτίσθησαν. Ἀλλὰ τὰ θλιβερά αὐτὰ συμβεβηκότα δὲν ἠλάττωσαν παντάπασι τὸ γοργὸν αὐτῆς καὶ τὸ υἱὸν φίλτρον καὶ ἐλησμόνησε τὰς λύπας τῆς, φροντίζουσα μόνον διὰ τὸ ζῶν τέκνον τῆς· βεβαίως, καὶ περισσότερον καὶ καλλήτερον ἠγάπησεν αὐτὴ παρὰ πᾶσαν ἄλλην γυναῖκα, διότι μόνον αἱ τοιαῦται καρδίαι εἰς τὰς ὁποίας ὑπὲρ τὸ δέον ὑπάρχει τὸ

φίλτρον δύνανται ν' ἀνθέξουν εἰς τὰς ὥρας τῶν μεγάλων συμφορῶν, καὶ δὲν ἀφίνοσι τὴν σιοργὴν των νὰ τὴν κατασυντρίψωσι τὰ ἐρείπια ἄλλης σιοργῆς.

Ἡ γυνὴ ὠνομάζετο Νόρβα. Ὁ υἱὸς τῆς Ἄρβινος δωδεκαετῆς περίπου, σιωπηλὰ παρ' αὐτῆ ὤδευε· τὸ στερεὸν βᾶδισμα τοῦ καὶ σοβαρὸν ταυτοχρόνως, ἡ σιωπηλὴ αὐταπάρνησις, ἡ τοῦ προσώπου του εἰρηνικὴ ἐκφρασις ἐμαρτύρουν φανερά περὶ τῆς καταγωγῆς του· τὰς χεῖρας εἰς τὴν ζώνην του κρατῶν τὴν κεφαλὴν του ὀρθίαν, τὴν ὄρασιν σκυθρωπαζουσαν, ἀλλ' ἀδακρυν, ἠκολούθει, χωρὶς καὶ νὰ προσφέρῃ τὸ παραμικρὸν παράπονον, τοὺς προπορευομένους· ἐν τούτοις δὲν ἐδύνατό τις νὰ κατηγορήσῃ τὸν παῖδα αὐτὸν ἂν τυχὸν ἤθελε φτάνεσθαι δακρύων· διότι μ' ὄλην τὴν νεάζουσαν αὐτῷ βώμην ἦτο εἰς τρυφερὰν ἡλικίαν.

Ἡ θεὰ τῆς μητρὸς του ἐνέπνεεν εἰς αὐτὸν τὸ θάρρος, διότι συναπαντωμένον ἐνίοτε τῶν ὀφθαλμῶν ἀμφοτέρων, ἐφαίνετο ὑψόνων τὴν κεφαλὴν του περισσότερον, τὸν δὲ πόδα του ἐπάτει ἐπὶ τῆς γῆς στερεώτερον.

Ὁ παῖς οὗτος δεινῶς ἐταράσσετο, διότι ὑπ' ὄψιν του εἶχε τὸ παρελθὸν καὶ οἱ σύντροφοί του ἐπληροφόρον αὐτὸν ὅτι τὸ μέλλον ἔσται ὄχι ὀλιγώτερον δεινόν! ἠθάνετο δὲ ὅτι αὐτὸ τὸ παρελθὸν ἦτο μᾶλλον διὰ τὴν μητέρα του ὀδυνηρόν καὶ ὅτι θέλει εἶναι δι' αὐτὴν τὸ μέλλον τοσοῦτον βαρύτερον καθ' ὅσον ἀδύνατος καὶ ὄσον οὕτω εἰς γεροντικὴν ἡλικίαν δὲν θὰ ἐδύνατο νὰ ὑποφέρῃ τὰ δεινὰ τῆς δουλείας.

Τοιοῦτοι ἦσαν οἱ στοχασμοὶ τοῦ παιδὸς τούτου περὶ τῆς μητρὸς του, τὰ δὲ ἴδια του παθήματα εἰς οὐδὲν ἐλογίζετο.

Ἡ θεὰ τῆς Ρώμης καὶ τῶν μνημείων αὐτῆς οὐδεμίαν ἀλλοίωσιν ἐπέφερον εἰς τὴν λύπην τῆς Νόρβας· τὰ πολυτελῆ παλάτια, οἱ ὑπερήφανοι ναοὶ τῆς ἐξόχου ταύτης πόλεως ὡς σκιαὶ παρουσιάζοντο εἰς τὰ ὄμματα τῆς· ἀλλ' ὁ Ἄρβινος τοῦ ὁποίου ἡ νεότης κατέβαλε τὴν ἀκαταμάχητον λύπην, ἧτις πάντοτε εἰς τὴν ψυχὴν ἐκάστου τὴν αὐτὴν πληγὴν ἐπιφέρει, ἐθαμβώθη ἀπὸ τὰ θαύματα τὰ ὁποία ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμούς του ἐπρόκειντο· ἡ ὄψις του ἐφαίνετο αἰετοεὶ σοβαρὰ, ἀλλ' ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὴν ἐκφρασιν τῆς λύπης ἧτις διεφαίνετο ὑπὸ τὴν σοβαρότητα διεδέχθη ἡ ἐκπληξίς. Τὰ ἄπειρα μαρμάρια ἢ χαλκὰ ἀγάλματα, τὰ περίστυλα τῶν ναῶν εἰς τὰ ὁποία ἡ ἡμέρα ἔφερε τρόπον τινα μαγικὴν τινα κίνησιν, αἱ ἄπειραι σειραὶ τῶν παλατιῶν μετὰ τὰ πολυτελῆ προαυλῖα των ἐξέπληξαν ὑπὲρ τὸ δέον τὸν παῖδα. Δὲν ἐχόρταινεν ἀπὸ τὴν θέαν, μεταξὺ τῶν τεχνικῶν ἀριστουργημάτων, ἐκαταστυῶν ἀνθρώπων πορφύραν περιβεβλημένων, ἡ ἄρμαμαξῶν περιχρυσῶν φερουσῶν αὐτοὺς μετὰ τὴν ταχύτητα τοῦ κεραυνοῦ.

Ἀλλ' ὅτε ἐφθασεν εἰς τὸν φόρον ἡ ἐκπληξίς του μετεβλήθη εἰς ἐκστασιν λογισμῶν. Ὅ,τι ὥραϊον εἶχεν ἡ Ρώμη περὶ τὴν ἀρχιτεκτονικὴν περιείχετο ἐντὸς τοῦ περιβάλλοντος τοῦ ἐπικείμενον ἔχοντος τὸ Καπιτώλιον. Οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ Ἄρβινος διέτρεχον πατὲρ μὲν

τὸν ἕνα, ποτὲ δὲ τὸν ἕτερον τῶν ναῶν ἢ τῶν ἀπὸ χρυσᾶ ἀγάλματα στολισμένων στοῶν· παντοῦ δὲ ἡ αὐτὴ κομψότης, ἡ αὐτὴ λαμπρότης ἔργων! Ὁ νέος Ἀρμορικανὸς διελογίζετο ἐν αὐτῷ περὶ τῶν ἔργων τούτων, ἐὰν πρέπη νὰ τὰ θεωρήσῃ ὡς προελθόντα ἀπὸ ἀνθρώπων χεῖρας!

Ἡ συνοδία τέλος τῶν αἰχμαλώτων φθάσασα εἰς τὸ κέντρον τῆς πλατείας ἐστάθη, διότι ἐκεῖ ἔμελε νὰ γενῆ ὁ χωρισμὸς καὶ νὰ λάθῃ χώραν ἡ διανομὴ μεταξὺ τῶν ἀνδροποδεμπόρων οἱ ὅποιοι εἶχον ἀγοράσει ἀπὸ τὴν πολιτείαν τοὺς αἰχμαλώτους αὐτοὺς μέχρις ὅτου πάλιν αὐτοὶ τοὺς μεταπωλήσωσιν εἰς δεσπότης, οἱ ὅποιοι ἔμελλον οὕτως εἶπειν νὰ βαπτίσωσιν αὐτοὺς δούλους.

Ὁ Ἄρβινος ἐλυπήθη καιρίως, ἰδὼν τὸ τέρμα τῆς ὀδοπορίας, διότι τοῦ ἤλθεν εἰς τὸν νοῦν ἡ τρομερὰ ἰδέα τοῦ ἀποχωρισμοῦ του ἀπὸ τὴν Μητέρα του.

Ἡ προσωρινὴ καταγοήτευσις ἧτις εἶχε τρόπον τινα κυριεύσει τὸν παῖδα ἔγινεν ἄφαντος, ἀφήτατα τὸν τόπον τῆς εἰς τὴν τραχὴν καὶ τὴν ἀνησυχίαν τὰ ὁποία κατεκυριεύσαν τὸν παῖδα. Καὶ βεβαίως, τί ἔμελλον νὰ γενοῦν ἀμφοτέρω, Μήτηρ τε καὶ υἱός; Τάχα θὰ λάθουν κοινόν τινα δεσπότην; ... ἢ πρὸς τοῖς ἄλλοις δεινοῖς ἐπέπρωτο αὐτοῖς νὰ δοκιμάσῃ; καὶ τὴν δυστυχίαν τοῦ διαχωρισμοῦ; ...

Ὑπὸ τῆς μεγάλης θερμότητος τοῦ ἡλίου καταβεβλημένοι, οἱ Ἀρμορικανοὶ ἐξηπλώθησαν ἐπὶ τῶν πλακῶν μετὰ τὰς ὁποίας ἦτο ἐστρωμένη ἡ πλατεία τοῦ Φόρου καὶ ἐζήτουν ἀπλήστως τὴν σκιάν τῶν κτιρίων, τῶν ἀγαλμάτων, ἀκόμη καὶ τῶν πλέον λεπτῶν σιγῶν. Αὐτὴν τὴν φορὰν ἡ τύχη ἐφάνη εὐνοϊκὴ εἰς τὴν Νόρβαν καὶ τὸν υἱὸν τῆς, διότι ἔτυχον νὰ σταθῶσι ὑπὸ τὴν σκιάν τῆς μεγάλης συκῆς τῆς Κουτρίας Λίμνης.

Ἡ σκληρὰ φωνὴ τῶν σωματεμπόρων δὲν ἤρχετο νὰ διακόψῃ τὴν μικρὰν ἀνάπαυσιν τῶν αἰχμαλώτων. Σημεῖον ἐδόθη ὅπως ἐγερθῶσι, καὶ οὕτως ἤρχισεν ἡ διανομὴ· ἐκάστος δὲ Ἰππότης ἔλαβε τὸν λαχόντα κληρὸν αὐτῷ καὶ ἀνεχώρησε.

Ὁ Ἄρβινος μετὰ τῆς μητρὸς του πωληθέντες ὑπὸ τῆς πολιτείας εἰς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ἀγοραστὴν μετὰ τὸν ἰσάκοντα ἑτέρους σχεδὸν ἐφέρθησαν εἰς Καπηλείον τι παρὰ τῷ Ναῷ τοῦ Καστωρός.

Ἡ ὀριστικὴ πώλησις ἔμελλε ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν νὰ πραγματοποιηθῆ, ἀρ' οὐ ὀπωσοῦν ἤθελον ἀναπαυθῆ δι' ὀλίγας ἡμέρας οἱ αἰχμαλῶτοι, διότι οἱ Ῥωμαῖοι ἤθελον ν' ἀποκτώσι δούλους ὑγειεῖς, ὠραίους καὶ ῥωμαλαίους· ἡ ὑγεία βεβαίως, τὴν ὁποίαν αὐτοὶ ἐπλήρωναν ὡς ἐν ἀντικείμενον πολυτελείας, ἐβλάπτετο μετὰ ταῦτα πολλὰ ταχέως ἐξαντλουμένη εἰς τὰ δουρικὰ ἔργα, ἀλλ' ἐν ὅσῳ αὐτὴ διήρκει ἐχρησίμευε τοῦλάχιστον διὰ τὰ παλάτια ὡς ὠραῖος στολισμὸς διὰ τὸν ὁποῖον ἐναμφρόνουντο οἱ μάταιοι καὶ κενόδοξοι δεσπότης των.

Ἀρ' οὐ οὕτω πως ἰκανοποιήθη ἡ ἐθνικὴ ὑπερηφάνεια τοῦ Ῥωμαϊκοῦ λαοῦ μετὰ τὴν θέαν τῆς ἀθυμίας λαοῦ ἠτητημένου, ἔμεινε πλέον ἡ φροντίς εἰς τὴν

ἐκπλήρωσιν ἄλλων χρειῶν, διότι διὰ νὰ πωληθῆ ἡ πραγματεία ἔπρεπε νὰ στολισθῆ κατὰ τὸ εἶδος καὶ μετὰ ταῦτα νὰ φερθῆ ὑπὸ τὰς ὄψεις τῶν ἀγοραστῶν. Μὲ ἄλλους λόγους, ἔμελλε νὰ δοθῆ τροφὴ τοῖς βουσί εἰς πᾶχυνσιν! ... Τοιαύτη ἦτο ἡ ἐντιμὸς τῶν σωματεμπόρων ἐπιστήμη.

Μόλις οἱ Ἀρμορικανοὶ, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἠρθ-μητο ἡ Νόρβα μετὰ τοῦ υἱοῦ τῆς, εἰσπλήθον εἰς τὸ καπηλεῖον περὶ οὗ ἐλαλήσαμεν καὶ ἀμέσως περιποιήθησαν εἰς τρόπον καλόν, λαβόντες εἰς τροφήν των ἄφθονα δειπνα τὰ ὁποία προὔπηρχον ἐσκευασμένα καὶ πᾶσα ἡ ὑπερηφάνεια ἐξετελείτο ἀπὸ παλαιούς δούλους οἱ ὅποιοι περιποιούντο ἀποχρώντως τοὺς νεωστὶ ἐλθόντας.

Ἐπελθούσης τῆς ἡμέρας τῆς πωλήσεως, ἔχρησαν τοὺς Κελτοὺς μετὰ τὴν ἀνημμένην χρῆσιν τῶν Λουτρῶν, ἐκτένισαν τὴν μακρὰν κόμην ἐκάστου καὶ ἐξόλισαν ὀπωσοῦν αὐτοὺς, ἀλλ' εἰς τοιοῦτον τρόπον ὥστε νὰ διατηρήσουν τὸν ξένον χαρακτήρα των, δεικνύοντα τὴν καταγωγὴν των. Τέλος, τὴν 4 ὥραν, ἐπιθέσαντες εἰς τὴν κεφαλὴν των τὸ αὐτὸ στέμμα ἐκ φύλλων, τὸ ὁποῖον καὶ κατὰ τὴν εἰς τὴν Ῥώμην εἰσοδόν των εἶχον, καὶ ἀναρτήσαντες εἰς τὸν λαιμὸν ἐκάστου ἐπιγραφὴν ἀγγέλουσαν τὰς ποιότητας αὐτοῦ, ἐξέθεσαν αὐτοὺς εἰς ἐπίδειξιν τῶν ἀγοραστῶν κειμένους ἐπὶ ἰκρίωματος ἔμπροσθεν τοῦ καπηλείου θεέντος. Μεταξὺ αὐτῶν παρένευσε καὶ περὶ τοῦ 15 παλαιοῦ δούλου ὦν ἠλιπίζεν ὁ σωματεμπόρος τὴν ἐκποίησιν ἕνεκα τῆς συβόρης τῆς γινόμενης εἰς τὴν πώλησιν τῶν Ἀρμορικανῶν.

Κατὰ τὸν Νόμον τὸν διατάσσοντα ὅτι οἱ σωματεμπόροι ὀφείλου νὰ κηρύσσον δι' ἐξωτερικῶν σημείων τὴν καταγωγὴν τῶν δούλων, οἱ τελευταῖοι δὲν ἔφερον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς των τὸ φύλλινον στέμμα τὸ ὁποῖον διέκρινε τοὺς αἰχμαλώτους. Ἀλλ' εἶχον οἱ δοῦλοι περὶ ὧν πρόκειται ὁ λόγος, ἀντὶ τούτου, τοὺς πόδας των γυφωμένους, εἰς ἐνδείξιν τοῦ ὅτι ἦσαν ὑπερθαλάσσιοι. — Τινὲς μάλιστα ἐξ αὐτῶν εἶχον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς των λευκὸν πῖλον, σημεῖον τοῦ ὅτι ὁ σωματεμπόρος δὲν ἐγγυᾶται διὰ τὴν ποιότητά των καὶ ὅτι δὲν ἤθελε νὰ ἔχῃ οὐδεμίαν εὐθύνην ἀπέναντι τῶν ἀγοραστῶν διὰ τοὺς δούλους τούτους, τὴν ὁποίαν ὁ νόμος τῷ ἐπιβάλλει.

Δευτέρην ἤδη φορὰν ἀνεκαλύπτετο ἡ λαμπρότης τοῦ Φόρου εἰς τὰ ὄμματα τῶν Ἀρμορικανῶν. Ἀλλ' ἂν δι' ὀλίγον ἀναπαυθέντες ἀνέλαβον τὴν παλαιὰ δύναμίν των, τὰς ψυχὰς των ὄμως δὲν κατεῖχεν ὀλιγωτέρα θλίψις ἧτις πᾶσαν αἰτήσιν ἀγῆρεσε ἀπ' αὐτοὺς τέρψεως καὶ ἠδονῆς.

Οὐδὲν μεταξὺ αὐτῶν περιέρχον ὄμμα ἐβρόπιτετο εἰς ὄλην αὐτὴν τοῦ Φόρου, τὴν ἀπὸ μάρμαρα καὶ χαλκῶν πολυτελείαν. Ἐν μόνον περιστατικόν τοῖς ἐξέπληξε, τὸ ἔρημον τῆς ἀγορᾶς, εἰς τὴν ὁποίαν πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν εἶχον ἰδεῖ οἱ ἴδιοι κυματιζόμενα τὰ ἄπειρα πλήθη τοῦ λαοῦ. Ἀλλὰ κατὰ τὴν ὥραν αὐτὴν ἦσαν ἀνοικτὰ τὰ Δικαστήρια ὅπου διενέμετο ἡ δικαιοσύνη, οἱ ἔμποροι διεπραγματεύοντο τὰς ἀγοραπωλησίας των

εις τὰς Στωάς, οἱ δὲ ἀγράφτοι ἠγχολοῦντο εἰς τὰ καπηλεία. Καθ' ὅσον δ' ἀρροῦ τοὺς ἀργούς, αὐτοὶ παρῆσαν, ὅπου ὑπῆρχεν ἡ κίνησις, δίδοντες πᾶσαν προσοχὴν εἰς τὴν ἐργασίαν τῶν ἄλλων καὶ ἐπικρίνοντες τὰ ἔργα τῶν χωρὶς αὐτοὶ ποτε νὰ λάβωσι μέρος.

Ἄλλὰ μετὰ μίαν ὥραν ἐμελλε ὄλω· ἡ ἀλλὰξίη τὸ πρόσωπον τῆς ἀγορᾶς, διότι τὰ ῥωμαϊκὰ πλήθη ἐξηρχόμενα ἀπὸ τὰ δικαστήρια, ἀπὸ τὰς Στωάς, ἀπὸ τὰ καπηλεία ἤθελον πλημμυρῆσαι αὐτήν.

Ἐμεναν λοιπὸν εἰς τοὺς αἰχμαλώτους αὐτοὺς ὀλίγα στιγμὰι κατὰ τὰς ὁποίας ἦσαν κύριοι τῶν κινήσεων καὶ στοχασμῶν τῶν. — Γὰρ τειγμάς αὐτῶν μεταχειρίσθησαν διὰ νὰ δώσῃ καὶ λάβῃ ἕκαστος τὸν τελευταῖον ἀσπασμόν. Ἀκόμη ἠμπόρεσαν μίαν φοράν νὰ σφίξῃ ὁ εἰς τοῦ ἄλλου τὴν χεῖρα καὶ νὰ χύσουν ἀμείβειως δάκρυα, ὁμιλοῦντες διὰ τοὺς ἀποθανόντας καὶ προσφέροντες τὸ ὄνομα τῆς πατρίδος τῶν, εἰς τὴν γλυκεῖαν τῶν Κελτικῶν γλῶσσαν, τὴν ὁποίαν ἐμελλον ὅσον οὐπω νὰ ἐγκαταλείψωσι διὰ τὴν γλῶσσαν τῶν Δεσποτῶν τῶν.

Οἱ δυνατώτεροι ἐπροσπάθουν νὰ περηγορήσουν τοὺς ἀδυνάτους ὁμιλοῦντες αὐτοῖς περὶ ἐκδικήσεως. Ἐλεγον δὲ καὶ ἐβεβίουν ὅτι δὲν πρέπει νὰ γάτουν πᾶσαν ἐλπίδα διὰ τὴν Ἀρμορικὴν, διότι οἱ θεοὶ οἱ προσταταίαι αὐτῆς ἠγρόπυρον ἐπὶ τῶν ἐξορίστων υἱῶν τῆς. Ἄλλὰ μετὰ τῶν πολλῶν φωνῶν αἱ ὁποῖαι ἠγέρθησαν εἰς ἀναζωπύρωσιν τῶν γενναίων αἰσθημάτων τῶν, ἡ τοῦ γέροντος Μοργάνου Δροῦδου ἡ φωνὴ ἠκούετο περισσότερον τῶν ἄλλων.

« Ἄς μὴν εἴμεθα τόσον δειλοὶ δεικνύοντες τὰς πληγὰς τῆς καρδίας μας εἰς τοὺς ἐχθρούς μας, ἐκνεύλαβε μὲ τόνον πρᾶξον μὲν ἀλλὰ βροντώδη. — Ἄρ οὐ ἐχύσαμεν τὸ αἷμά μας ἐνώπιόν τῶν, ἄς μὴ τοὺς κάμωμεν νὰ χάρουν βλέποντες χυνόμενα τὰ δάκρυά μας; ὁποιαδήποτε καὶ ἂν ᾖ τὰ δεινὰ τὰ ὁποῖα ὀκλᾷς αὐτοὺς ἔχει ἀκόμη νὰ μάς ἐπιδοκίμασῃ, κάμμία βεβίως πικρία δὲν θὰ εἴναι τόσον σκληρὰ ὡς ἡ τὴν ὁποίαν ἐδοκίμασαμεν καθ' ἡμεῖς τειγμὴν ἀπεπατήσθημεν βιαίως ἀπὸ τὴν πατρίδα μας γῆν. Ἡ ἰδέα τοῦ ὅτι εἰς ἡμᾶς ἐπῆλθον αἱ σκληρότεροι δοκιμασίαι, αὐτὴ ἡ ἰδέα ἄς μᾶς δώσῃ τῆς καρτερίας εἰς τὰ δεινὰ. Αἱ ἰδίαι αὐταὶ γυναῖκες, ἐλ' ἤθελον νέας λύπας ἕνεκα τῶν τέκνων τῶν δοκιμαστῶν, δὲν πρέπει παντάπασιν νὰ ἐκρωγῆσιν τὴν περικλυτὴν κραυγὴν ἐκείνης Ἀρμορικῆς γυναικὸς ἡ καρδία ἄς γενῆ τόσον μεγάλη ὥστε νὰ πνίξῃ ὅλα τὰ δάκρυα τῆς μητρός. »

Τὰ ὄμματα τοῦ Μοργάνου ἐφέροντο ἐπὶ ὄλων τῶν περικυκλούμενῶν αὐτὸν συντρόφων του, μὲ ἐκρηκτικὴν ὑψηλῆς τινος προσταγῆς. Ἄλλ' ὅταν συναιτήθησαν μετὰ τῆς Νόρβας τὰ ὁποῖα εἶχε προσηλωμένα εἰς τὸν υἱὸν τῆς, σκιά τις εὐσπλαγγχίας τὸν κατέλαβε, καὶ ἡ φωνὴ του ἔλαβε ταχέως γλυκύτερον τόνον.

— Νόρβα « τὴν εἶπεν » Σὺ εἶπαι, ἡ σύζυγος ἐνὸς ἀρχηγῶ. Στοιχάτου ὅτι ἀπὸ τὸ Νεφελῶδες παλάτιον τὸ ὁποῖον τῶρα κατοικεῖ, σὲ βλέπει δὲν πρέπει νὰ τὸν κάμῃς νὰ ἐρυθριάσῃ ἐνώπιον τῶν ἠρώων.

— « Μάλιστα, τὸν ἀπεκρίθη ἡ Νόρβα, θὰ προσπαθῶ. »

— Καὶ σὺ τέκνον, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον ἡσυχασμένος πρὸς τὸν Ἄρβιν, καὶ σὺ μετὰ ὀλίγας ὥρας ἔτιωσ δὲν θέλεις εἶπαι παρὰ τὸ θλιβερὸν κλονάριον τὸ ὁποῖον ἀποκόπτεται ἀπὸ τὸ στέλεχος, ἐνθυμήτου καὶ σὺ τέκνον, ὅτι πατὴρ σου εἶναι ἡ Ἀρμορικὴ καὶ ὅτι πρὸ τοῦ ἡ Ῥώμη νὰ κατακτήσῃ τὸ ἔδαφος αὐτῆς, οἱ Κέλται, τοὺς ὁποίους ἐδέσμευεν, ἔζων ἐλευθεροὶ καὶ εὐτυχεῖς εἰς τὰ μεγάλα τῶν δάστη. Κατὰ τῶν νικητῶν μας λοιπὸν ἄς θρῆψωμεν ὄλο τὸ μῖτος! καὶ ὅταν οἱ θεοὶ ἡμῶν, οἱ μόνοι θεοὶ ἀληθεῖς καὶ ἰσχυροὶ, ἤθελον ἐπιτρέψῃ νὰ φθάσῃ ἡ ὥρα τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ τόπου σου, δεῖξον εἰς τὸ ἔθνος τοῦτο ὅτι καὶ ἡμεῖς εἴμεθα ἄξιοι τοῦ νὰ γενώμεν Δεσπόται, ἐν ποτε εἰς τὴν θέαν ἐνὸς ἐχθροῦ μας ἤθελε σὲ καταλάβει οἶκτος, ἄκουσον τότε τὰς ἀναμνήσεις, αἱ ὁποῖαι ὄλοι θέλουν σοὺ εἰπεῖ ὅτι ἐν ἑλλείψει ἄλλης κληρονομίας οἱ Ἀρμορικανοὶ ἄρτην εἰς τὰ τέκνα τῶν τὴν ἐκδικησιν. »

Ἡ λάμψις τῶν ὀρθαλμῶν τοῦ Ἄρβιν, ἐξέφραζε ὑποχέσεις ἔχει ὀλιγώτερον ἐνεργεικωτέρως παρὰ τοὺς λόγους. Ὁ Μόργαν, ὁ εὐγενὴς αὐτὸς καὶ ἀνδρεὺς γέρον, ἀλλ' ἀπηνῆς ἱερέυ; θρησκείας ἀδυσωπῆτου, ἐφάνη εὐτυχῆς ἕνεκα τῶν αἰσθημάτων τὰ ὁποῖα ἀνεκάλυψεν εἰς τὸ τέκνον τοῦτο, καὶ θέτων τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του ὡς νὰ εὐλόγῃ αὐτὸν ἐστραφῆ πρὸς τὴν μητέρα του λέγων

« Μὴν φοβῶ διὰ τὸν υἱόν σου, Νόρβα ἔχει καρδίαν ἰσχυράν καὶ θέλει ὑποφέρει τὰ δεινὰ τῆς ζωῆς χωρὶς νὰ ταπεινωθῇ. »

Ἡ τοῦ Ναοῦ τοῦ Καστορος κλειψύδρα ἐδείκνυε τὴν πέμπτην ἡμῶν ὥραν, καὶ αὐτὴ ἦτον ἡ ὥρα καθ' ἣν ἐμελλον νὰ εἰσρροῦσιν τὰ πλήθη εἰς τὴν πλατείαν τοῦ Φόρου. Ὁ σωματέμπορος διέταξε τότε σιγὴν εἰς τοὺς αἰχμαλώτους.

Ἡ Νόρβα προσηλώθη εἰς τὸν Μόργαν καὶ τὰ τέκνον τῆς ἐπροσπάθει νὰ ἐλεύσῃ πλησιέστερον αὐτῆς, διότι ἠθάνετο ἐκυτὴν πλέον δυνατὴν ὑπὸ τῆς διπλῆς προστασίαν τῆς στραγῆς καὶ τῆς εὐσπλαγγχίας. Ὁ Ἄρβιν ἐστρεψε τὴν χεῖρα τῆς μητρός του θέτων αὐτὴν ἐπὶ τῆς καρδίας του, καὶ ἐβόησεν ἐπ' αὐτῆς βλέμμα υἱότητος ὑποταγῆς πλήρης, ἀλλὰ τὸ βλέμμα τοῦτο περιεῖχε ταυτοχρόνως ἀνδρικήν τινα καὶ ὑπερήρηνον ἀπόρρασιν.

Οἱ περίεργοι δὲ ἠρῆσαν νὰ περικυκλώσων τὰ καπηλεία τῶν σωματεμπόρων τὰ ὁποῖα εἰς διάφορα μέρη τοῦ Φόρου ὑπῆρχον. Ἐκαστος δὲ αὐτῶν κρατῶν ἀπὸ χεῖρας βράβδου καὶ περιπατῶν περὶ τὰ σανιδώματα ἐφ' ἃ ἦσαν κεκλιμένοι οἱ αἰχμαλῶται ἐπροσπάθει νὰ ἐλεύσῃ τὴν προσοχὴν τοῦ κοινῶ δι' ἀνασχύντων ψευδῶν, τῶν πληθῶν του ἰσχυρῶν, ὑπερθεματίσεως.

Ἐλθετε πρὸς με, ἐνδοξοὶ Κύριοι, ἐφώνησεν ὁ ἰδιοκτήτης τῆς Νόρβας καὶ τοῦ υἱοῦ τῆς, οὐδαίς τῶν συναδελφῶν μου δύναται νὰ χορηγήσῃ εἰς ὑμᾶς αἰχμαλώτους προικισμένους μὲ ποιότητα τῶν θαυμαστικῶν, ὡς τοὺς ἰδιούς μου. Τὸ ἠξέουσε ὅτι εἰ-

μαὶ γνωστὸς πρὸ πολλοῦ εἰς τὸ ἐμπόριον τοῦ εἶδους τοῦτου καὶ τὸ πόσον ἐξέχει αὐτὸ τὸ ἐμπόριον μου τῶν ἐπιχειρήσεων τῶν συναδελφῶν μου διὰ τὴν ὑπερεξαιρέτην ἐκλογὴν τοῦ ἐμπορεύματός του!

« Κυττάξατε παρακαλῶ, κυττάξατε, ἐξηκολοῦθει δεικνύων τριακονταετῆ νένον Ἀρμορικανόν, ἀξιόπρακτῆρον διὰ τὴν καλλονὴν τοῦ σώματός του, ἐν γένει καὶ διὰ τὴν εὐκνησίαν τῶν μελῶν του. Σκοῦ δύνασθε νὰ εὑρετε τοιοῦτον νένον ῥωμαλαῖον καὶ ὠραῖον; »

« Δὲν ὑποθέτετε αὐτὸν ἄλλον Ἡρακλεῖα; Εὐγενεῖς Ῥωμαῖοι πιστεύσατε τοὺς λόγους μου, διότι βεβίωθητε ὅτι τίποτε δὲν μὲ βιάζει νὰ ψευθῶ ὁ δούλος αὐτὸς εἶναι ἀπειράκις πολυτιμότερος διὰ τὴν τιμιότητά του, διὰ τὴν ἀγγινοσίαν του, διὰ τὴν νηφαλιότητά του, διὰ τὴν εὐπειθείαν του, ἢ διὰ τὴν ἐκπλήτουςαν ὑμᾶς ὠραϊότητα του. Τίς λοιπὸν ἐξ ὑμῶν δὲν ἤθελε προθύμως κάμει μικρὰν θυσίαν διὰ τὴν ἐπόκτησιν ἐνὸς τοιοῦτου σπανίου θησαυροῦ; »

Καθ' ὅσον δὲ τὸ πλῆθος ἐπεσφωρέετο περίξ τοῦ καπηλείου κατὰ τοσοῦτον ὁ σωματέμπορος ἐπαναλάμβανε τὴν ἀναίσχυτον φλυαρίαν του. Ἐὰν ἐδὲλε τις τὸ ἀγενὲς πρόσωπον τοῦ ἀνθρωπεμποροῦ αὐτοῦ, πραγματικῶς ζῶταν ἀπεικόνισιν ὄλων τῶν ῥυπαρῶν καὶ χαμερπῶν παθῶν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἤθελον εἰπεῖ βεβίως ὅτι τὸ πρόσωπον αὐτὸ ἐβόηθη ἐκεῖ ἐπιτηδῆς ὡς ἀντιπαράθεσις εἰς τὰς ὠραίας Κελτικὰς κεφαλὰς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον αἰσθημάτων γενναῖα καὶ σοβαρὰ ἀπαυραζούσας.

Διαπραγματεύσεις ἤδη ἐγένοντο ἔχει ὀλίγα καὶ συμφωνίαι ἐκλείσθησαν, καὶ ἔλαβε χώραν ἀποχωρισμὸς μετὰ τῶν ἐμφύχων αὐτῶν ὄντων πολλοὶ γέροντες εἶδον ἀποχωριζόμενα τὰ τέκνα τῶν ἐρεῖσματα τῶν γηρατειῶν τῶν πολλὰι μητέρες εἶδον τὰ τέκνα τῶν ἀνχωροῦντων καὶ μ' ὅλα ταῦτα ὄλοι ἐφύλαξαν τὸν λόγον τῶν θρησκευτικῶν, τὸν ὁποῖον ἔδωσαν τὸν νὰ μὴ ἐκθέσων τὴν θλίψιν τῶν εἰς τὰ ὄμματα τοῦ ἐχθροῦ. Ἐπιγινῶν λοιπὸν πάντα στεναγμῶν, κατεβύθιζον δὲ τὰ δάκρυά τῶν εἰς πάντα χωρισμὸν συντρόφων τῶν οὐδέποτε ἡ καρτερία γυναικὸς τινος ἤθελε προδοθῆ εἰς τὸν ἀποχωρισμὸν τοῦ τέκνου τῆς, ὄλοι ἐτίθηοντο ἐμπροσθέν τῆς, διὰ νὰ μὴ τυχόν καὶ οἱ στεναγμοὶ τῆς φθάσουν εἰς τὰ ὦτα τῶν δεσποτῶν τῶν.

Ὅλοι αὐταὶ αἱ σκηναὶ τοῦ οἴκου ἀλλὰ σιωπηλοῦ αὐτοῦ δράματος, ἐντυπώνοντο εἰς τὴν καρδίαν τῆς Νόρβας πᾶσα προσβολὴ κατὰ τῶν ἀδελφῶν τῆς ἐγένετο εἰς αὐτὴν αἰτία ἀναπτύξεως καὶ αὐξήσεως πικροτάτων αἰσθημάτων ἐντὸς τῆς καρδίας τῆς, καὶ τοῦτο σχεδὸν ἔφερον αὐτὴν εἰς λειποθυμίαν, τὴν ὁποίαν διεσκέδαζεν τοῦ Μοργάνου ἡ παρουσία, καὶ ἡ θεωρία τῆς ἀταράχου αὐτῆς κεφαλῆς ἐνεπνεεν εἰς αὐτὴν τὸ θαῖρος.

Δι' ὀλίγας στιγμὰς ἐν τούτοις ἡ καρδία τῆς ἀθλίας αὐτῆς γυναικὸς ἐσπίστη ἀπὸ χαρᾶν, διότι συνέθη ἡ ἀγορασθῶσιν ἀπὸ εἶνα καὶ τὸν αὐτὸν δεσπότην μίτηρ καὶ τέκνον! ἀλλὰ πάλιν ἐκυριεύθη ἀπὸ τὴν λύπην

ἐνθυμηθεῖσα καὶ βλέπουσα περίξ αὐτῆς τέτα τέκνα, τῶσας μητέρας ἀποχωριζόμενας!

Δὲν ἔμεναν ἀπώλητα εἰμὴ ὀλίγα πρόσωπα Ἀρμορικανῶν, περὶ τὴν δωδεκατῆν, μετὰ τῶν ὁποίων ὑπῆρχεν ἡ συντροφία τοῦ Μοργάνου, τῆς Νόρβας καὶ Ἄρβιν, ὅσπερ τα ὄμματα ἐνὸς ἀπελευθεροῦ προσηλώθησαν εἰς τὸ τελευταῖον αὐτὸ πρόσωπον.

Ὁ σωματέμπορος αἰείποτε μὲ προσεκτικὸν ὄμμα ἐνεδρεῖων πᾶν τὸ συμβαῖνον περὶ τὸ ἐμπόριμά του, ἔστρεξεν ἀμέσως πρὸς τὸν νένον αὐτὸν καὶ θέτων τὴν ἄκρην τῆς βράβδου ἐπὶ τῶν ὤμων του.

« Κυττάξατε παρακαλῶ, εὐγενῆ Ῥωμαῖε, ἐφώναξε πρὸς τὸν ἀπελευθεροῦ ἀπεινόμενος. Δὲν λέγετε τάχα βλέποντες τὸ νένον αὐτὸ παιδίον τόσον μέγαλον καὶ ῥωμαλαῖον, ὅτι ἤδη ἐφθάσε τὴν ηλικίαν τῶν 15 ἐτῶν; καὶ μολαταῦτα σὰς ἐγγυοῦμαι ὅτι δὲν εἶναι εἰμὴ ἐννέα ἐτῶν σὰς ἄρνω νὰ στοχασθῆτε τί ἔχει νὰ γενῆ μίαν ἡμέραν! Τὸ Ἀρμορικανὸν αὐτὸ γένος πραγματικῶς εἶναι θαυμαστόν. »

Ἡ Νόρβα δὲν ἠμπόρεσε ν' ἀνθέξῃ βλέπουσα τὴν βράβδον τῶν σωματεμπόρων ἐγγίζουσαν τὸ τέκνον τῆς, εἰς τὴν φοικὴν ἧτις κατέλαβεν αὐτὴν ἀμέσως. Ὁ δὲ Ἄρβιν, αὐτὸς δὲν ἔδωκε σημεῖόν τι ἀθυμίας καθ' ὅσον διήρκεσε ἡ μακρὰ ἐξέτασις τὴν ὁποίαν περὶ αὐτοῦ ἔκαμεν ὁ ἀγοραστής.

Τέλος, ἀφοῦ πιθανῶς ἐκείσθη ὅτι τὸ παιδίον αὐτὸ ἤξεν ν' ἀγορασθῆ, ἐπρόσφερον τριακοσίους στατήρας, ἀλλὰ φωναὶ τινες ἠκούσθησαν μέχρι τῶν πεντακοσίων μετὰ δὲ ταῦτα οὐδεμίαν πλέον πρότασιν ἠκούσθη. Ὁ Ῥωμαῖος αὐτὸς ὡς τελευταῖος πλειστηριαστής προσέβη μέχρι τοῦ σανιδώματος, πλησίον ἐνὸς ἀνθρώπου ἔχοντος ἐνώπιόν του τραπεζίον ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ὑπῆρχε χαλκὴν τις πλαστιγὴ λαδῶν δὲ ἀσάριον ἀνά χεῖρας.

« Λέγω, εἶπεν αὐτὸς, ὅτι κατὰ τὸ ῥωμαϊκὸν δίκαιον, τὸ παιδίον αὐτὸ ἀνήκει εἰς ἐμεῖ, καὶ ὅτι ἡγόρασα αὐτὸ μὲ τὰ χρήματά μου αὐτὰ καὶ μετὰ τὴν πλάστιγκα αὐτῆν. »

Μετὰ ταῦτα δὲ ἀρῆκε τὸ ἀσάριον νὰ πῆσῃ ἐπὶ ἐνὸς τῶν δίσκων.

Ὁ ἦχος αὐτὸς θανατηφόρος ἀτήχησεν εἰς τὰς ἀκοὰς τῆς Νόρβας, διότι ὁ ἦχος αὐτὸς προηγήθη τοῦ ἀποχωρισμοῦ ἐκάστου τῶν συντρόφων τῆς καὶ τὸ παιδίον αὐτὸ διὰ μίαν στιγμὴν ἐπικράνη βλέπων τῆς μητρός του τὴν ὠρότητα ἀλλ' ἐν βλέμμα τοῦ Μοργάνου ἐφθασεν εἰς τὸ νὰ ἐπαναφῆσῃ τὴν γαλήνην εἰς αὐτὸ.

Ὁ γέρον ἔκλινε ζωηρῶς πῶς πρὸς τὴν Νόρβαν καὶ εἰς τὰ ὦτα αὐτῆς ἐψυβίρισε, αὐτὴ δὲ ζωηρῶς πῶς πάλιν ἀνέλαβε.

Ἡ σκηνὴ αὕτη ἦτο τόσον σύντομος βέβαια, ὥστε δύσκολα ὁ ξένος εἶδονατο νὰ τὴν ἐννοήσῃ. Τούτου ὅμως ἀνίσταται ὅτι τὸ ἤξενεν ὁ Μοργάνος, διότι ἐβόησεν ἐπὶ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ λαοῦ τὸ αὐτὸ περιφαντικὸν βλέμμα.

Ὁ σωματέμπορος ἦλθε διὰ νὰ λάβῃ τὸν Ἄρβιν τὸν ὁποῖον ἔμελλε τέλος πάντων νὰ παραδώσῃ εἰς

τους παλαιούς δούλους του απελευθέρου οι όποιοι τον περιέμενον εις τους πύδας του σανιδώματος. Έν ά- πάνθρωπον κίνημα έχώρισε τον υιόν από της μητρός και τά χείλη της άθλιας γυναικός δεν έλαβον και τον άποχρώντα καιρόν δια να θεθούν επί του μετώ- που του υιού της.

— Καλήν εντάμωσιν, μήτηρ μου, εξέφώνησεν ό Άρ- βινος πιστεύω ότι εντός ολίγου θ' ανταμωθώμεν και τό έλπίζω, διότι έχω πεποιθθσιν εις την βώμην και υπο- μονήν μου. Καλήν εντάμωσιν, Μοργανε!

— Χαίρε, εφώναξεν ό Μοργάνος, τείνων την χεί- ρά του προς αυτόν.

Άρκετήν ώραν ή χείρ του έμεινεν άκίνητος χωρίς να λάβη την παραμικράν κλίσιν, διότι έκρυπτεν υπό τά όμματα του περιέργου όχλου τό ώχρόν της Νόρ- βας πρόσωπον.

Ό άγοραστής του Άρβινος, ήτο έπιστάτης ενός νέου εκ των πλουσιωτέρων πατρικίων της Ρώμης, ό Κλαύδιος Κορβίνος έκληρονόμησε πρό ολίγων ετών μόλις, εκατόν εκατομμυρίων στατηρών (20,953,333 δραχμα) εκ των οποίων τό μεγαλύτερον μέρος είχαν ήδη κατασπαταλεύσει. Διεθρულλειτο δε περί της οι- κίας του ότι αυτή ήτο ή πολυδαπανώτερα των του Και- λίου όρους. Καρυστινά μάρμαρα έστόλιζον τό έδα- σος αυτής, στήλαι δε χάλκιναι και άγάλματα ελε- φάντινα και λουτρά εκ πορφυρίτου λίθου διέκρινον την πολυτέλειαν του κτιρίου τούτου μεταξύ τώτων άλλων ώραίων παλατιών. Τόσαυτα δε είδών έστιάτορία ύ- πήρχον εν αυτή, ή τρικλίνια, όσας ό χρόνος έχει ώρας, τά δ' ανάκλιτρα ύπήρχον εξηρασμένα με κογγίλας άργύρω συνδεδεμένας, τά προσκεφάλαια με χρυού του Κύνου, τά δε έραπλώματα από βαθυ- λωϊαν μετάξην, όλοι δε οι τοίχοι εκάλυπτοντο από ανατολικά ύψώματα παραπετάσματα δε πορφυρά κεν- τημένα με χρυσίον άνεπετανύοντο άνωθεν των συμ- ποσιακών τραπεζών.

Φθάσας ό απελευθέρου μετά του παιδός αυτού εις τό παλάτιον περί ου πρόκειται λόγος, έκρουσε θύραν τινα γαλκίνην, ό θυρωρός εξέηθε της κοίτης, ό- που ήτο δεσμευμένος εις μολοσσός και ήνοιξε μετά σπουδής. Ό οδηγών τον Άρβινος εζήτησε τότε τον Καρχηδόνην, όστις ήτο ό διερμηνεύς, ό εξη- γών εις τους τριακοσίους δούλους του Κορβίνου τά προστάγματα και τάς θελήσεις των δεσποτών έμπορος ποίν της αίμαλωσίας του είχε περιηγηθή όλας τάς θαλάσσας επί των πλοίων του έθνους του και έμαθεν ούτως να όμιλή τάς περισσοτέρας γλώσσας των πα- ραθαλασσίων μερών.

Ό απελευθέρου τώ παρέδωκε τον νέον Κέλτην διά να λάβη πρόνοιαν περί της καταλήλου ένδυμασίας του και τώ έδωκε κατά τούτο τάς αναγκαίας όδη- γίας.

Ό Καρχηδόνης έφερε τον παιδα εις τό κα- τοικητήριον των δούλων. Είπε δε προς αυτόν : σου όμιλήσε κάνας περί των νέων χρεών σου; Όχι! « έχω δεν έδιδασχην ειμή μαθήματα ανθρώπων ελευ- θέρων, τον άπεκρίθη ξηρά ό Άρβινος. Ό διερμηνεύς

υπομειδιών α βέβαια, ου πραγματικώς εισαι άπόγο- νος εκείνων των Γαλατών οι όποιοι άλλο δεν έφο- βούντο ειμή την πτώσιν του ουρανού, ειρωνικώς υπέ- λαβεν' άλλ' έδώ σε ύποχρεώνω να φοβήσαι περιπλέ- ον και τους ραβδισμούς της μάστιγος' και έν πρώ- τος πρόπει να γνωρίσης ότι ως δούλος δεν εισαι πρόσωπον, άλλα πράγμα' ό δεσπότης σε κάμη, τι θέλει και όπως θέλει, και σε βάλλει εις τά δεσμά άνευ λόγου, και σε μαστιγώνει χάριν διασκεδάσεως, ή σε όριπτει βοράν εις τάς σμύρνας των ίχθυοτροφείων του, ώσπερ ό Βοδιος Πολλίων.

« Ας κάμη χρήσιν των δικαιωμάτων του, άπεκρίθη ό Άρβινος ».

« Ό Κορβίνος δεν είναι κακός, εξηκολούθησεν ό Καρχηδόνης: αυτός είναι εις των ώραίων άνδρών της Ρώμης, και άλλην άσχολιαν δεν έχει ειμή την φθο- ράν της περιουσίας του.

Συνήθως δεν εγείρεται παρά την δεκάτην ώραν (4 μ. μ.), εγείρόμενος δε παραδίδεται εις χείρας των θεραπόντων του, οι όποιοι την φροντιδα έχουσι του ν' άρωματιζώσιν αυτόν και τάς παρειάς του δια νιτρικού άφρώδους έρυθρώματος να ποικίλωσι, ή άλείψωσι τον πόγωνα αυτού δια του ψιλώθρου δια να πέσουν αί τρίχες.

« Τά εδικά μου έργα ποια θα είναι, άπεκρίθη ό Άρβινος; Συ θέλεις χρησιμεύσει ως άμαξηλάτης, τον άπεκρίθη ό διερμηνεύς. άκολουθεί μοι θέλω σου δείξει: τό βασίλειόν σου. » Ούτως ειπών ό Καρχηδόνης έφε- ρε τον νέον Κέλτην εις τους άμαξώνας και τώ έδειξε τάς διαφόρους άμάξας οι όποιοι εύρίσκοντο εκάι φυ- λαγμέναι. Ίδού τώ ειπεν ή τετρατρόχος (petorifa) άμαξα κατά μίμησιν των γερμανικών λαών χρησιμεύ- ουσαι εις την μετακόμισιν των τροφών ή των δούλων. Μακρότερα κύταζε έν άλλο είδος όχηματος τό όποιον ό Δεσπότης ήμών μεταχειρίζεται όταν βρέχει (covini) : αυτά τά ελαφρά άρματα τά όποια είναι στολι- σμένα με έλέφαντα, με κογγύλας και άργυρον εξειρ- γασμένα, και τά όποια βλέπεις κείμενα δεξιώθεν ή- μών, έχουν άλλο όνομα (Paideu rhedae). αυτά με- ταχειρίζεται ό Κορβίνος εις τους περιπάτους ως επί τό πλείστον. Άριστορόθεν κείνται τά φορεία στολι- σμένα με Περσικούς τάπητας και πορφυρά παραπε- τάσματα.

Ό Άρβινος εξεπλάγη βλέπων την τόσην μεγαλο- πρέπειαν' ώδηγήθη δε μετά ταύτα εις τους Σταύλους οι όποιοι ήσαν όλοι στρωμένοι με λάβαν και όπου έβλεπε τις τάς ώραίας πάγκας των ίππων με μάρ- μαρον εκ Λούνης φορμένον κατασκευασμένας.

α Οι εκατόν ήμίονοι οι όποιοι κατά σειράν ίσται- ται εκεί, είναι όλοι προωρισμένοι να σύρουν τάς άμάξας του Κορβίνου. Οι δε εξήκοντα ίπποι τους ό- ποίους βλέπεις από τό άλλο μέρος χρησιμεύουν εις τους Νουμιδικούς δούλους οι όποιοι προπερεύονται της άμαξηλασίας του Δεσπότη, όταν εξέρχεται. Άρ' ου ήδη εγνωρίσες τά καθ' έκαστα των τόπων αυτών έλθε τώρα να σε παρουσιάσω και εις τον Σταυλάρχην δια να λάβης παρ' αυτού τάς διαταγάς.

Άρ' ου ό Άρβινος άπλήθε μετά του Καρχηδόνην παρα τώ δούλω εις όν ήσαν τά της άμαξηλασίας έργα επιτετραμμένα, έμαθε παρ' αυτού δια του Καρ- χηδόνην όποια θέλουν είναι τά έργα του και ό όδη- γός αυτού έδωκεν εις τον παιδα καλώς να έννοήτη τά καθέκαστα. Άλλο τι πλέον δεν έχω να σου συ- στήσω έπρόσθεσεν αυτός, ειμή να φυλάττης άκραν τιωπήν ένώπιον του Δεσπότη, άρ' ου μάθης την Λατινικήν γλώσσαν, διότι είναι τόσον προς τους δούλους του υπερόπτης, ώστε ποτε δεν άπειθυνει προς αυτός τον λόγον, άλλα σημεία κάμνει μόνον όταν θέλη να προστάξη ή επί δελτίων γράφει τάς προς- γάς του. Ύπαγε τώρα να ζητήσης τό ήμερήσιον (dialium), και άμέσως θέλεις αρχίσει τό έργον σου.

Ό,τι ό Άρβινος είδεν ή ήκουε ήτο δι' αυτόν τόσον νέον, ώστε ή λύπη του προς μικρόν άνεχαιτίσθη, άν ολοτελώς δεν ήμπορούμεν να είπώμεν ότι αυτή ηλατιώθη.

Άλλ' όταν είδε τον δεσπότην του εξερχόμενον με- ταξύ του πλήθους των πελατών του, των αύλητριών και των ιερέων του Άρεως, περιβεβλημένον την πορφυ- ράν τήθενον, κινάμομφ την κόμην έχων καπνισμέ- νην, τάς χείρας δια κηστριόδους στιλβωμένας και στο- λισμένας με διακτύλια, άπαντας κεκαλυμμένους με πολυτίμους λίθους, τότε ή άπορία ήτις κατέλαβε τον παιδα ήτον μεγαλύτερα κατά πολύ από τάς πρώτας έντυπώσεις, διότι ποτε δεν έφαντάζετο τοι- αύτα εξάίσια πλούτη. Τοιούτος ήτο κατά την εποχήν εκείνην ό βίος των πλουσίων πατρικίων της Ρώμης, ώστε τάς οικίας των δεν έπρεπε να θεωρη τις ως ιδιωτικά καταγώγια, άλλα μάλλον ως των ίσχυρωτέ- ρων της Ασίας ήγεμόνων τά μαλθακά παλάτια.

Δέν ήκούοντο παρ' φωνή των αιδών. Στέφανοι δε εκ ρόδων της Πέττου έρριμμένοι έδώ κ' εκεί τους όποιους άφίκαν οι εύωχούτες, έτκέπαζον τά κατώ- φλια, και όσμή εύωχίας εξέρχετο άκατάπαυστα από τά ήμιανοιγμένα παράθυρα από πρώιας καθ' έκάστην τό προαύλιον ήτο πλήρες πελατών προσερχομένων δια να λάβη έκαστος το λεγόμενον σπόρτουλον, ήγουν τό ήμερήσιον εκατόν κατρινίων (I), δια των οποίων ό προστάτης (πάτρων) διετήρει εις εκυτόν τάς ψήφους των δια τάς άρχαιρεσίας. — Κάποτε δε και ό ίδιος έδεικνύετο εις τους πελάτας του διαβζίνων μεταξύ αυτών με βήμα βραδύ και κεκλιμένην έχων την κε- φαλήν του προς τον όνοματοκλήτορα δούλον, όστις τώ εφώναζε τά όνόματα έκάστου αυτών.

Τό επίλοιπον της ήμέρας ήτο άφιερωμένον εις τον περίπατον υπό τάς Στοάς του Φόρου γινόμενον, ή εις την άμαξηλασίαν την γινομένην εις την Άππιαν όδόν. Τό έσπέρας ήτον έτοιμόν τό δειπνον όπου προ- σήρχοντο οι παράσιτοι και τό όποιον ως επί τό πλεί- στον παρετείνετο έως τά εξημερώματα.

(I) Δεξίς ήτις έσώζετο και ίσως ακόμη σώζεται ταύτα δε ήσαν πριν της επαναστάσεως χάλκινα τινα νομί- ματα μικράς αξίας διδόμενα εις τους έπάιτας.

Η τράπεζα του Κλαυδίου Κορβίνου διεθρულλειτο δια την άβρότητα της. Ητο και αυτός μέλος της Γερουσίας των γαστρομάργων εκείνων, οι όποιοι έταξαν δημόσια βραβεία εις τους εφευρετάς νέων φαγητών, και ό μάγειρός του τον όποιον ειχεν αγορά- σει με υπερόγκον τιμήν διακοσίων χιλιάδων στατη- ρων, ήτο αυτός εκείνος εις τον όποιον ό ένδοξος λαιμαργός Άπίκιος είχε χαρίσει στέφανον άργυρούν ως τον χρησιμότερον άνδρα της πολιτείας. Η τρά- πεζα λοιπόν του Κορβίνου είχε τους συνεττιότατος καθ' έκάστην εκ των ευγενεστέρων οικογενειών ή των ύψηλων άρχόντων της Ρώμης.

Την έκπληξιν την όποιαν διήγειρεν εις τον νέον Άρβινος τοιούτου είδους βίος, διεδέχθη άμέσως ή πε- ριφρόνησις. Άνατεθραμμένος εις τά λιτά ήθη της πα- τριδος του και συνηθισμένος να καταφρονη πάν ό,τι δεν συνέτεινε εις τό να αύξήτη την βώμην του ανθρώπου, ή την σοφίαν του άπέστρεψε τους όφθαλμούς του με- την μεγαλύτεραν άηδίαν, από την άσκοπον αυτήν ά- σωτείαν, και έστρεψε την διάνοιάν του εις την Άρ- μορικήν. Άλλως τε ή μνήμη της μητρός του δεν τον έγκατέλιπε, διότι ήτο ό μόνος έρωσ όστις τώ έμεινε και τό μόνον συμφέρον της ζωής του. Ηλπίζε δε ότι μετά σύντονον έρευναν έδύνατο ν' ανακαλύψη έντός της Ρώμης τον άγοράσαντα αυτήν δεσπότην. Άλλά δια να κατορθώση την δύσκολον αυτήν έρευναν έπρε- πε να δώση να τον έννοήσωνι προηγουμένως. Έδόθη λοιπόν με όλην την ζέσιν εις την σπουδήν της Λατινι- κής όσσην τό μοναδικόν και βαθύ πάθος της προς την μητέρα του αγάπης έδύνατο ν' ανάψη εις αυτόν. Δυ- στυχώς όμως ή γλώσσα του συνηθισμένη εις την τρχικήν Κελτικήν προσοράν, δεν ελύγιζεν εύκόλα εις μαλακωτέρας κλίσεις. Η μνήμη του δεν εφύλαττε τάς λέξεις του έχθρικού αυτού λαού ειμή με μνησικάκόν τινα ραθυμίαν, και έδύνατό τις να είπη ότι έν αυτό ήγέρθησαν όλα τά πατριωτικά αισθήματα κατά της γλώσσης των νικητών. Άλλ' ή θέλησις της καρδιάς του υπομονητικωτέρας και δυνατωτέρας, κατώρθωσε να ύ- περικήτη την άποτροπήν αυτήν και μετά ολίγους μήνας ό Άρβινος έδυνήθη να έννοη πάσαν όμιλίαν και ν' άποκρίνεται.

Ηρχισε λοιπόν τότε τάς έρευνας του' άλλ' έννοήσε ταχέως ότι τώ έλειπον ή εύκαιρία και ή έλευθε- ρία δια των οποίων έδύνατο να φθάση εις τό τέμα των προσπαθειών του' ό καιρός του άνήκεν εις τον Δεσπότην του και μόλις καθ' ήμέραν όλίγιστα ώραι τώ έμενον διαθέσιμοι. Έπέρασαν λοιπόν όχι όλίγοι μή- νες χωρίς να δυνηθη να μάθη την τύχην της Νόρβας.

Ένω, παράλυτος και άπελπισμένος, ανεζήτει εις εκυτόν τά μέσα τά όποια έδύνατο να καταστήσωνι τελεσφόρον την προσπάθειάν του, συνέθη να λάβη γώραν πρό των όφθαλμών του θέμας τι τό όποιον ήλλαξεν όλως τάς μελέτας του.

Καθ' έσπεραν τινα εκάθητο επί των κατωφίων των άμαξώνων, τό πρόσωπόν του κρατών άνα χείρας και τους βραχιόνας επί των γονατων έρείδων, ότε Γερμανός τις του όποιου πολλάκις παρενήρησε τό

πρόθυμον περί την υπηρέσιαν και το εγκρατές, εξήρ-
χετο από την κατοικίαν των δούλων την κεφαλήν
έγων ζυρισμένη και περιστοιχισμένος από τους συν-
τεθούς του οι όποιοι τον συνέχαιρον. Όλοι δε αυτοί
διευθύνοντο εις την μεγάλην οικοδομήν. «Τί τρέχει;»
ρώτησεν ο Άρβινς, ελθς έκπλαγείς από το θέαμα
αυτό.

«Είναι ο Γερμανός τον όποτον μέλλει ν' άπελευ-
θερώσῃ ο Δεσπότης ήμῶν, άπεκρίθη ο διερμηνεύς.

«Τί λέγεις;» ερώτησεν ο νέας Κέλτης, δύναται
δούλος ποτέ ν' αναλάβῃ την ελευθερίαν του;»

«Μάλιστα, άφ' ου την πληρώσει.

«Και πώς είναι δυνατόν νά εῦρη τόσον άργύριον
διά νά κατορθώσῃ τοῦτον;

«Μιμούμενος τον βάρβαρον τοῦτον. ὅστις πρὸ τριῶν
ἡδῆ εἰτών, δὲν ἔκαμνεν ἄλλο παρὰ νά τρώγῃ μίαν φα-
ράν τὰς δύο ἡμέρας, ἢ καλῆτερα νά εἰπῶ διαίρων
εἰς δύο τὸ ἡμερεύσιόν του διά νά τον περισσεύῃ
τὸ ἐν τὸ ὅποιον ἐπώλει καὶ ἀπεταμίευε τὰ ἐκ τούτου
χρήματα· οὕτω κατώρθωσεν οικονομῶν ὀλίγον κατ' ὀ-
λίγον τὰ χρήματά του νά συναζῇ ποσὸν ἐξ χι-
λιάδων στατήρων με τοὺς ὁποίους ἐπλήρωσε τὴν ελευ-
θερίαν του.

Ἐνώσω ο διερμηνεύς ἐξήγει τὰ καθ' ἕκαστα τῶν
περιστάσεων αὐτῶν εἰς τὸν νέον Κέλτην, ἔφθασεν ο
Γερμανός εἰς τὸ ἐπιτατόριον ὅπου ο Κορβίνος συνέ-
τρωγε μετὰ τοῦ πράκτορος, οἱ δὲ λοιποὶ δούλοι ἐξά-
θησαν εἰς τὸ κατώφλιον τῆς θύρας μετὰ τῶν ὀ-
ποιῶν ἀνεμίγη καὶ ο Άρβινς διά νά ἴδῃ τὸ συμβη-
σόμενον.

Ο Δεσπότης ἄμα ἐπλησίασεν ἔθεσε τὴν χεῖρα ἐπὶ
τῆς κεφαλῆς του κατὰ πρόωτον καὶ τοῦ εἶπεν, «Θεῶ
ὁ ἄνθρωπος αὐτός νά γενῆ ἐλεύθερος καὶ νά χαρῆ τὰ
δικαιώματά του πολίτου Ρωμαίου.»

Τότε βράδουχός τις ὄπισθεν τοῦ πραιτώρος ἰστά-
μενος, τρίς ἠγγίξε τὸν δούλον με τὴν βράδον, ο δὲ
Κορβίνος τὸν ἔλαβεν ἀπὸ τὴν χεῖρα καὶ ἀφοῦ τὸν ἔ-
φερον γύρω τὸν ἔδωκεν ἐν ελαφρὸν ῥάπισμα λέ-
γων πρὸς αὐτὸν γελῶν: «Ὑπαγε, ἀλλ' ἐνθυμοῦ,
καὶ ἂν ποτε ἤθελα κατανήσῃ εἰς δυστυχίαν θέλεις
μοὶ δίδει κατὰ χρέος ὡς ἀπελεύθερός μου σύνταξίν
τινα διά τὴν τροφήν μου.»

Ἀναχωρήσαντος δὲ τοῦ Γερμανοῦ μετὰ τῶν δού-
λων, συνεπορεύθησαν εἰς τὸ παρακείμενον καπηλείον
ὅπου ἐμελλε νά γενῆ ὁ ἀποχαιρετισμός.

Ο,τι εἶδεν ο Άρβινς ἔφερεν εἰς αὐτὸν νέας σκέ-
ψεις, αἱ ὁποῖαι τῷ ἐγέννησαν νέας ἐλπίδας ἕως τό-
τε ἄλλο δὲν ἤλπιζε παρὰ νά ἀναζητήσῃ τὴν μητέ-
ρα του νά τὴν εῦρη καὶ νά συμπαραγορηθῶν διά τὰς
πικρίας τῆς δουλείας των· ἀλλ' ἡ ἰδέα ὅτι ἐδύνατο
μίαν ἡμέραν καὶ εἰ δύο νά ἀποκαταστηθῶσιν ἐλεύθε-
ροι ἔφερεν εἰς αὐτὸν ἀμετρον χαρὰν.

Με τὴν σταθερὰν καὶ ἑτοιμὸν ἀπόφασιν τὰ ὅποια
ἦσαν τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ γένους του, ο νέος αὐτός
Κέλτης ἀπεράσισε χιμῶσος νά ἐτοιμασῇ τὴν κοινὴν
αὐτοῦ καὶ τῆς ἀπτόρ: του ἀπελευθέρωσιν ἀσφαλόμε-
νος ἀποτυχίας· καὶ εἰς τὴν ἀνεύρεσιν τῆς μητέρας

του. Δὲν ἠγνόει πανάπασι ὅτι τὸ τέρμα τῶν σκοπῶν
ἦτο καὶ δυσχερές καὶ μακρὸν, ἀλλὰ συνηθισμένος
εἰς τὴν ὑπομονήν, ἤξευρεν ὅτι ἔπρεπε νά περιμένῃ τὸν
καιρὸν ἕως ὅτου ὀρμασῇ ὁ καρπός.

Ἦρχισε δὲ νά κόπη μέρος ἀπὸ τὴν τροφήν του,
ὅση δὲν τῷ ἦτο ἀπολύτως ἀναγκαία, καὶ ἀνέλαβε τὴν
ἐργασίαν ἐτέρων συνδούλων, οἱ ὁποῖοι μετ' αὐτοῦ
συνυπῆρτεον εἰς τοὺς σταύλους με τὴν ἀντιμισθίαν
ὀλίγων στατήρων καὶ τὴν νύκτα χυαγίνετο εἰς κα-
τασκευὴν ὄπλων τῆς πατρίδος του τὰ ὅποια ἐπώλει
ἀκλούθως εἰς τοὺς περιέρχους.

Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἐρευνας του διά τὴν ἀνεύρεσιν
τῆς μητέρας του, ἠναγκάσθη νά διακόψῃ αὐτὰς, διότι
ἐπαλθόντος τοῦ θέρους ο Δεσπότης αὐτοῦ μετ' ὄλων
τῶν οἰκείων ἀνεχώρησε διά τὴν ἐξοχὴν εἰς Βαίους.

Ἡ ὀδοιπορία ἐγένετο δι' ὀφρίων καὶ μ' ὄλην τὴν
ἀνάπαυσιν· ο δὲ Κορβίνος φοβούμενος μετὰ λόγου
τὰ ξενοδοχεῖα, ἐπρονόησε διά νά ἔχη καθ' ὄδον ἴδια
ἀναπαυτήρια (diversoriola) οὕτως ἔφθασεν εἰς τὴν
ἐξοχὴν του τέλος πάντων, ἢ ὅποια καθ' ὄλα ἦτο ἐρά-
μιλλος τοῦ ἐπὶ τοῦ Καιλίου ὄρους κειμένου παλα-
τίου του.

Ο Άρβινς, ὅστις με λύπην του ἐγκατέλιπε τὴν
Ῥώμην, δὲν ἠγγίσε νά χαίρῃ μετ' ὀλίγον, διότι ο
Δεσπότης ζῶν ἐπὶ τὸ ἀποικότερον ἐζήτηε ὀλιγωτέ-
ραν ὑπηρεσίαν καὶ ἐπομένως ἄρπεν εἰς τοὺς δούλους
περισσότερον καιρὸν ἐλεύθερον. Συνέθη λοιπὸν εἰς
αὐτὸν ὄχι μόνον νά ἔχη τὰ κέρδη τὰ ὅποια ἔκαμνεν
ἤδη, ἀλλὰ καὶ τὸν περισσεύοντα καιρὸν μεταχειρίζο-
μενος εἰς βόήθειαν ἐνὸς γείτονος κηπουροῦ ἐδυνήθη
νά οἰκονομήσῃ μεγαλητέραν χρηματικὴν ὠφέλειαν.

Ἄν δὲ ἀργὰ ἤξασαν τὰ χρήματά του, ἡ αὔξησης
μολαταῦτα ἔλαμβανε χώραν, καὶ καθ' ἑσπέρας ἔδλεπε
τὰ δηνάρια, τὰ κατρίνια, τὰ ἀσσάρια καὶ τοὺς στα-
τήρας με τόσους κόπους συνηλεγμένα, τὰ ἠρίθμει
καὶ συνέκρουε αὐτὰ μετὰ τῶν ὀ δὲ ἦχος τὸν ὀποι-
ον συνέπεμπεν ἢ κρούσις τῶν χρημάτων καθήδνον
αὐτὸν ὡς ἂν ἦτο φιλάργυρός τις. Ἐκαστον νόμισμα
ρίπτόμενον εἰς τὸ πῆλινον ἀγγεῖον, εἰς τὸ ὅποιον πε-
ρεῖχον ὄλους τοὺς θησαυρούς του, ἀντήχει καὶ τοῦ
ἐφαίνετο ὅτι τοῦτο ἦτο ἡ διάρρηξις ἐνὸς τῶν δεσμῶν
οἱ ὁποῖοι κρατοῦσι τὴν μητέρα του εἰς τὴν δουλείαν.

Ἡ φιλοπονία τοῦ Άρβινς δὲν εἶδεν καιρὸν εἰς αὐ-
τὸν ν' ἀσχοληθῇ εἰς τὰς γενναίας τῶν συνδούλων του
συνομιλίας ἢ τὰς κραυγὰς των. Ζῶν δὲ μετὰ τῶν
αὐτῶν ἐθεωρεῖτο ὡς ξένος τις.

(ἀκολουθεῖ).

ΛΕΩΝΙΔΑΣ Ο ΔΥΤΗΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΙΣΤΟΡΗΜΑ,

Συγγραφεὺν μετ' Γαλ. ἐπὶ Διοσκ. Γαλιάνου,
μεταγραφὴν δὲ ἐπὶ Π. Κ.

Κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Τούρκων
πολέμου, κατέφυγον πολλοὶ Ἑλληνικαὶ οἰκογένεια εἰς

Μασσαλίαν, ἣτις τότε ἐνεθυμήθη, ὅτι εἶναι ἀποικία τῆς
Φωκαίας. Οἱ Ἑλληγες ἐκεῖνοι ἐφαίνοντο, ὅτι ἐπανήρ-
χοντο, μετὰ πολλῶν αἰῶνων χωρισμὸν, μετὰ τῶν ἀρχαίων
συγγενῶν, οἵτινες ἐθεώρουν ἑαυτοὺς εὐδαίμονας, ἐὰν
κατώρθουν ν' ἀνακουσίωσι τὴν ἐνδοξον δυστυχίαν τῶν
ἀδελφῶν φυγάδων. Ἡ Μασσαλία ἐδείχθη πρὸς αὐτοὺς
καλὴ ἀδελφῆ. Ἡδύνατο νά φαντάζωνται ἐν αὐτῇ ἀφώ-
θως τοὺς ἡμιθέους, οὗς ἐν Ἑλλάδι ἐβλεπον, τὰς μὲν
χεῖρας αἰμοσταγεῖς ἔχοντας, τὰ δὲ πρόσωπα κεκα-
λυμμένα ὑπὸ τοῦ καπνοῦ τῶν τηλεβόλων, καὶ ἀγωνι-
ζομένους ὑπὲρ Πίστειος καὶ Πατρίδος· ἢ, ἐργαζόμενοι,
νά, πορίζωνται τὰ πρὸς συντήρησιν αὐτῶν ἀναγκαῖα,
ὄντες φιλόπονοι, ὡς ἅπαντες οἱ Ἑλληγες. Ἡ Μασσα-
λία παρεχώρησεν εἰς τοὺς φυγάδας ἐρημὸν τινα καὶ
ἦσυχον συνοικίαν, δύο ναοὺς καὶ κήπους καταστούτους με
βοδοδάφνας, μυρσίνας, ἀκακίας καὶ σπάρτους. Εἰρήσθη
δὲ ἐν παρόδῳ, ὅτι τινὲς τῶν προσφύγων ἐκεῖνων το-
σούτον ὠφελήθησαν ἐκ τῆς τοιαύτης δεξιῶσεως, ὥστε
τόρα εἶνε ἐκ τῶν ἐντιμότερων καὶ πλεουσιωτέρων τῆς
Μασσαλίας ἐμπόρων. Κατὰ τὰς μεταναστεύσεις ταύτας
ἀπὸ πρῶιας μέχρις ἑσπέρας ἐφαίνοντο ναῦται Ἑλλη-
γες ἀκνήμιδες καὶ ἀνυπόδητοι διαβαδίζοντες παρὰ τὴν
κρηπίδα τοῦ λιμένος, ὅσον σφοδρὸς καὶ ἂν ἔπνεεν ὁ
ψυχρὸς βορρᾶς, ὅσον μέγα καὶ ἂν ἦτο τοῦ ἡλίου τὸ
καῦμα. Ὁ ἦρος τοῦ ἱστορήματός μας, εἰς καὶ αὐτὸς
τῶν φυγάδων, φέρων τὸ ἀρχαῖον ὄνομα Λεωνίδας,
ἐκοσμεῖτο με ἅπασαν ἐκείνην τὴν καλλονήν, μετ' ἧς
ἢ Ἑλληνικὴ ποίησις ἐκάλλυε τὰς ὠραίας μορφὰς τῶν
ἀρχαίων ἀγαλμάτων. Τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, ἕνεκα τῆς
καθαρότητος τῶν χαρακτῆρων, τῆς θελκτικῆς τῶν κα-
λῶν ἐφρῶν ὠφέσεως, τῆς λευκότητος τοῦ μετώπου
καὶ πρὸς τὴν στεφάνην ἠρέμα αὐξανούσης, καὶ τῆς με-
γαλοσπεποῦς τῆς ρινὸς κλίσεως, ὡμοίαζε γυναικὸς
πρόσωπον. Εἶχε προσέτι τὴν κόμην μέλαιναν καὶ ἐλι-
κοειδῆ, τὰς χεῖρας καὶ τὰ ὤτα μικρὰ, τὸ ὅποιον κατὰ
τὴν Ἀνατολὴν καὶ πάντα τόπον σχεδὸν θεωρεῖται ση-
μεῖον εὐγενείας· ἀξίως λοιπὸν ἔφερε τὸ ἐνδοξον ὄνο-
μα Λεωνίδας. Μολοντί δὲ ἡ ἐργασία εἶχεν ἀλλοιώσει
τὴν φυσικὴν συμμετρίαν τῶν ὤμων αὐτοῦ, μολοντοῦτο
τὸ βᾶδιμά του ἦτο μεγαλοσπεπές, ὡς τὸ βᾶδιμα
ἡμιθέου, ἐνῶ τὸ ἀνάστημά του ἦτο μέτριον. Οὐδόλως
δὲ ἐφαίνετο φροντίζων ὁ τόσον εὐμορφος Λεωνίδας διά
τὴν θαυμασίαν αὐτοῦ καλλονήν. Ἐκράτει τὰς χεῖρας
αὐτοῦ δεδεμένας πρὸς τὰ ὀπίσω, καὶ περιεπλάνα τὸ
βλέμμα του ἀνὰ πᾶσαν τὴν ἀπέραντον κρηπίδα τοῦ
λιμένος τῆς Μασσαλίας, τὴν με πορφυρὰς πλίνθους
λιθόστρωτον ταύτην Σαχάραν, ὅτε, προσελθὼν τις πρὸς
αὐτὸν «Λεωνίδα, τοῦ εἶπε, βουτᾶς νά εὔρησ αὐτὸ τὸ
ἡμίδραχμον;» καὶ ἐθώπευσεν αὐτὸν μ' ἐλαφρὰ ἐπὶ
τῶν ὤμων κτυπήματα. Ὁ Λεωνίδας ἐβρίσφεν εὐθὺς γορ-
γὰ βλέμματα ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου, ἐξεδύθη, ἐβ-
ρίψε τὸ χιτῶνιον αὐτοῦ κατὰ μέρος καὶ ἐβρίσθη ὡς βέ-
λος εἰς τὴν θάλασσαν. Δὲν ὑπῆρχε παράδειγμα ν' ἀνα-
δύσῃ ποτέ ἐκ τοῦ βυθοῦ, μὴ κρατῶν, τὸ βίβθῃν νέμι-
σμα με τοὺς ὀδόντας του. Μετὰ ταῦτα ἐνώκλαζεν,
περιμένων νά στεγνώσῃ τὸ ἐσώδρακόν του, τὸ ὅποιον
ἦτο λευκοφαίου ὀθόνης. Τοῦ ἐπρότεινον νά βίβθῃ εἰς
τὴν θάλασσαν ἀπὸ τοῦ ὕψους τῆς πύρμνης νῆος; ὁ
Λεωνίδας ἐθεώρει τοῦτο ὡς παίγνιον καὶ συγκατένευεν.
Τοῦ ἔλεγον νά πηδήσῃ εἰς τὴν θάλασσαν ἀπὸ τὴν
ἀκρὰν τοῦ μεγάλου ἰστοῦ, ὅτε ὁ κίνδυνος ἦτον, ὡς ἔ-
καστος βλέπει, μέγιστος; ὁ Λεωνίδας ἐβρίσφτετο ν.α-
θῆτω; ὡς βολίς, καὶ τὸ πλῆθος, ὁ φίλος οὗτος τῶν

τοιοῦτων παρατόλμων ἐπιδείξεων, κατεπλήττετο διά τὸ
βίβθον τὸν του καὶ ἐβρίσφτε. Τοῦ ἐπρότεινον αὐξά-
νοντες ὀλίγον τὸ βραβεῖον νά βουτήσῃ εἰς τὴν θάλασ-
σαν ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ μεγάλου δόλωτος, τὸ ὅποιον
δύνασθε νά παραβάλητε με τὸ ἀπὸ τρίτου ὀρόφου οἰ-
κίας; ἀνεβρίχᾶτο ὡς μῦς εἰς τὴν κεραίαν τοῦ θωρα-
κείου, διέτρεχεν αὐτὴν ἀσβῶς μέχρι τῶν ἀροκεραίων,
καὶ ἐκεῖθεν ἐπίπτε κατὰ κεφαλῆς, ἢ ὀρθῶς εἰς τὴν
θάλασσαν, καταχρῶμενος οὕτω, τὴν δεξιότητά του,
ἣτις ἠδύνατο νά τῷ ἀποβῇ ὀλεθρία. Ἐὰν τοῦ ἐστοχη-
μάτιζον νά κρημισθῇ ἀπὸ τοῦ ὕψους τῶν ὑπερδολω-
νίων, ἐξ ὕψους δηλ. ἴσου με τὸ ἀπὸ τετάρτου ὀρόφου
οἰκίας, δὲν ἀπεποιεῖτο νά συνανέσῃ, ἀλλ' ἐκ τοῦ κα-
ταπληκτικῆς ἐκείνου ὕψους, ὅπου εἰς τὰ πεφοβισμένα
τῶν θεατῶν ὄμματα ἐφαίνετο ὡς νῆπιον μικρὸς, ἐβρί-
πτεν ἑαυτὸν καὶ κατεφέρετο νά σχηματίσῃ ἀφρώδη κύ-
κλον εἰς τὸ μέσον τοῦ λιμένος. Τὸν εἶδομεν, τέλος
πάντων, νά πηδήσῃ εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ
ὕψους τῆς κεραίας τῶν κρηγισίων, ἣτις εἶναι βάρδος
ταλαντευομένη, μόλις βρύλου διπλασία κατὰ τὸ πά-
χος, προσηρητημένη ἐγκαρσίως ἐπὶ τοῦ μηκίστου ἴσου
καὶ εἶδος τι πλοίων, ἅτινα εἰσι κατὰ ἴδιόν τινα τρόπον
ἐξηρητομένα. Πρὸς τὸ τοιοῦτον ὕψος μόλις ἠδύνατο νά
παραβληθῇ τὸ ὕψος κωδονοστασίου· ὁ δὲ Λεωνίδας
ἠδύνατο, κατὰ τὴν ταχύτητα καὶ τὴν τόλμην, μετ' ἧς
ἐκείθεν ἐπήδα, νά παραβληθῇ πρὸς θάλασσαν χελιδό-
να. Οὐδεὶς πλέον εἶχε τὴν τόλμην νά παρευρεθῇ εἰς τὸ
ἐκπληκτικὸν τοῦτο θέαμα, τὸ ὅποιον ἦτο ὁμοιον πρὸς
τὰ αἱματηρὰ ἐκεῖνα τῶν ἀρχαίων Ρωμαίων, τὰ ὅποια
ἐκεῖνοι ἐθεῶντο με λιθίνην σκληρότητα.

Οὕτω λοιπὸν ὁ Λεωνίδας, ὅστις ἀνῆκεν εἰς τινα τῶν
πρωτίστων Ἑλληνικῶν οἰκογενεῶν, ἐπορίζετο τὸν ἐ-
πιούσιον ἄρτον του ἐν Μασσαλίᾳ, καὶ κατώρθωνε προ-
σέναι νά στέλλῃ ἐνῆστε ὀλίγα χρήματα καὶ πρὸς τὴν
γοναίκα καὶ τὴν θυγατέρα του, αἵτινες ἦσαν αἰχμάλω-
τοι εἰς τὰ Ψαρά.

Ο δυστυχής! ἐσκέπτετο λοιπὸν περὶ τῆς γυναικὸς
καὶ τῆς θυγατρὸς του, ὅτε ἐβρίσφτετο με τσαούτην ἀπὸ
τοιαῦτα ὕψη ἀταραξίαν.

Κατὰ τὸ ἔτος 1825, ὅτε τὰ φρικτότερα συνέβησαν
δυστυχήματα, ἐξ ὅσων ἀναφέρει ἡ ἱστορία τῆς Ἑλλη-
νικῆς ἐπαναστάσεως, πολλὰ, ἀλλ' ἀνεπαρκῆ, ἔλεγε
ἐστῆλλοντο πρὸς τοὺς Ἑλληγας με δυσκολίας μεγί-
στης, ἀφοῦ μυριάκις μετεκομίζοντο ἀπὸ ἐπαρχίας εἰς
ἐπαρχίαν καὶ ἀπὸ κράτους εἰς κράτος. Αἱ κυβερνήσεις,
οὐχὶ μόνον ἐὰν ἐβοήθουν τοὺς Ἑλληγας, ἀλλὰ παρε-
νέβηλλον καὶ ἐμπόδια εἰς τὴν ἀποστολὴν ζωστροφίων
καὶ πολεμοφοδίων εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ εἰς τὴν διά-
βασιν διὰ τῆς χώρας αὐτῶν ἀνδρείων νέων Ἴταλῶν,
Βυαρῶν, Γάλλων κ.λ. οἵτινες ἐθεώρουν δόξαν των νά
συναποθάνωσι μετὰ τῶν Ἑλλήνων ὑπὲρ τοῦ αὐτοῦ ἱεροῦ
σκοποῦ. Ταχέως τινῶντι ἐλθισμονήθη ὁ ἱποπτικὸς ἐν-
θουσιασμός τῆς νεολαίας κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν· οὐ-
δὲν μνημῆιον ἀνηγέρθη πρὸς τιμὴν αὐτῶν, οὐδὲν πα-
ράσημον συνεστήθη, οὐδὲν ἐπίσημον ποίημα ἐποιήθη
περὶ τῆς νέας ταύτης σταυροφορίας, ἣτις εἶναι πολλῶ
πλέον ἀξιωματικὸν, ἢ ἡ παλαιά. Ἐπειδὴ ἐκείνην
μὲν ἐπεχείρησαν κραταῖοι μονάρχαι καὶ ἅπαντες οἱ
βασίλεις τῆς Εὐρώπης, μεταχειρισθέντες τοὺς θησαυ-
ροὺς τῶν λαῶν αὐτῶν διὰ νά ἐξοπλίσωσι μυριάδας
ἱππέων· ταύτην δὲ ἰδιῶται γενναῖοι, κοῖνοι ἄνθρωποι,
ποιηταί, εὐθεβεῖς κυρίαί καὶ, ἐν γένει, ὁ ὄχλος, ὅστις
εἶχε καὶ αὐτὸς ἴδιαν ἀνάγκαν,

Ἐπανερχόμενοι ἤδη εἰς τὸ προκείμενον καὶ εἰς τὸν ἄσπμον ἠρωά μας, ἐπαναλέγομεν, ὅτι ἡ ἐποχὴ ἐκείνη ἦτον δλεθρία διὰ τοὺς Ἕλληνας. Ὁ Σουλτάνος καὶ ὁ πασᾶς τῆς Αἰγύπτου, ἀμφοτέροι πλουσιώτατοι, τότε σύμμαχοι καὶ φίλοι ὁ ἕτερος τοῦ ἑτέρου, ἐναυπήγουν εἰς τὰ ναυπηγία ἡμῶν πολεμικὰς νῆας, προσωρισμένας διὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους. Διὰ τῶν φλωρίων τῶν ἐλάμβανον παρ' ἡμῶν τὴν ναυπηγήσιμον ὕλην μας, τὴν πυρίτιδά μας, τὰ τηλεβόλα μας, τοὺς ναυπηγούς μας, ἐκτὸς μόνον τῶν ναυτῶν μας, οἵτινες μετὰ δύο ἔτη κατεναυμάχησαν καὶ ἐκπυρόλησαν ἐν Πύλῳ τὸν Τουρκικὸν καὶ Αἰγυπτιακὸν στόλον, τὸν ὁποῖον ἐξήρτησαν Γάλλοι ἐφοπλισταί. Μετέσχε δὲ καὶ ἡ Μασσαλία τῆς αἰσχύνης ταύτης· καὶ ἐν αὐτῇ ἐναυπηγοῦντο νῆες διὰ τοῦ χρυσοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς Ἀλεξανδρείας. Ἀλλ' ἡ αἰσχύνη αὕτη δίκαιον εἶναι ν' ἀποδοθῆ εἰς μόνους τοὺς κερδοσκοποὺς ἐργολάβους, οὐχὶ δὲ καὶ τὸν λαὸν τῆς Μασσαλίας, ἐπεὶ οὗτος μετὰ κατάρως πικρὰς συνώδιε τὴν προσθήκην ἐκάστου ξύλου εἰς τὰς πρώτας ταυτοχρόνως ναυπηγουμένας δύο πολεμικὰς δλκάδας εἰς τὸ ναυπήγιον τῆς παραθαλασσίας ταύτης πόλεως.

Ἀμφοτέροι δὲ τόσον καλαὶ ἐφάνησαν εἰς τοὺς κυρίους αὐτῶν, καὶ τόσον καλῶς ἐθαλάττευσον, ὥστε ὁ πασᾶς τῆς Αἰγύπτου προσεκάλεσε βραδύτερον παρ' ἑαυτῷ τὸν ναυπηγῆσαντα αὐτὰς Κ. Σερῖσην καὶ τὸν κατέστησεν ἀρχιμηχανικὸν εἰς τὰ ναυπηγία τῆς Αἰγύπτου, ὅπου ἴσως ἐτι διαμένει, καρπούμενος τὴν ἐπικερδῆ ταύτην θέσιν.

Ἐνῶ ἐναυπηγοῦντο αἱ δλκάδες ἐκεῖναι, ὁ Λεωνίδας μετέβαινε καθ' ἐκάστην εἰς τὸ ναυπήγιον καὶ περιηργάζετο αὐτὰς μετὰ μεγίστης προσοχῆς. Ἐπόμενον ἦτο νὰ εἰκάζωσιν ἅπαντες, ὅτι ἐνεκα δηκτικῆς πικρίας ἐπεσκέπτετο οὕτω τακτικώτατα τὸ ναυπήγιον. Τοῦτο δὲν διέφυγε τὴν προσοχὴν τῶν ναυτοτεκτόνων οὐδὲ τῶν πισσαυτῶν τοῦ ναυπηγίου. Οὐδὲν ἄφινεν ἀνεξερεύνητον ὁ Λεωνίδας· ὁσάκις προσετίθετο εἰς τὴν δλκάδα ἡ σταμίν, ἡ ἐπηγκενίς, ἡ ἄλλο τι τῶν οὐσιωδῶν μερῶν, ἀδύνατον ἦτο νὰ μὴ παρευρίσκηται καὶ αὐτός. Ὁ τὲ μὲν ἤρχετο εἰς τὰ ἀκροστόλια, ὁ τὲ δὲ εἰς τὰς πρώρας τῶν δλκάδων, παρατηρῶν, ὡς ἂν ἦτο πολὺς περὶ τὰ τοιοῦτα, ἐὰν ἅπαντα τῆς νῆος τὰ μέρη ἦσαν εἰς ἀναλογίαν. Καίτοι δὲ ὄντες οἱ Μασσαλιῶται ναυπηγοὶ ἤμισα ὑπομονετικοί, ὑπέφερον ὁμῶς ἄνευ δυσμενείας νὰ συγχάζη παρ' αὐτοῖς ὁ Ἕλλην ἐκεῖνος. Οὐδέποτε ὁμῶς ἐξέφρασε κρίσιν περὶ τοῦ ἔργου· ἤρχετο μόνον νὰ περιεργάζηται τὰς δλκάδας ἀνέτως· τοῦτο ἦτον ἡ μόνη του διασκέδασις, ἡ μόνη του ἡδονή. Ἀφοῦ δὲ ἐξέταξε τὰ πάντα, διημέρευεν ἔπειτα βουτῶν ἐν τῷ λιμένι· καὶ ποριζόμενος οὕτω τὰ πρὸς διατροφήν.

Μετὰ τινὰς μῆνας διὰ τῆς πολυχειρίας καὶ τῆς σπουδῆς, αἱ δλκάδες ἠτοιμάσθησαν καὶ ἐμελλον ἤδη νὰ καθέλκυσθωσιν, οὐχὶ συγχρόνως, ἀλλὰ δέκα ἡμέρας ἡ μία μετὰ τὴν ἄλλην, διὰ νὰ μὴ περιπλεχθῶσιν αἱ περὶ τὴν καθέλκυσιν ταύτην δυσχέρειαι, εἰς ἣν ἀπαιτεῖται πλείστη ὄση προσοχή.

Ἀναγκαῖον εἶναι, διὰ τοὺς μὴ ἐπισκεφθέντας τοὺς λιμένας τῆς μεσημβρινῆς Γαλλίας, νὰ περιγράψωμεν τὸν τόπον, ἐν ᾧ τὸ ναυπήγιον, καὶ τὸν τρόπον καθ' ὃν ναυπηγοῦνται καὶ καθέλκονται αἱ νῆες.

Τριάκοντα ἢ τεσσαράκοντα βήματα μακρὰν τῆς θαλάσσης θέτουσιν ἐπὶ τετραγώνων δοκῶν, ὀριζοντιῶς κειμένων, τὴν τρόπιδα τῆς ναυπηγηθσομένης νῆος.

Ἡ τρόπις αὕτη εἶναι τετραμμένη πρὸς τὴν θάλασσαν, ὅπως, ἐν καιρῷ τῆς καθέλκυσως, εὐκόλως ἐξολισθήσῃ μεθ' ὄλου τοῦ ὑπ' αὐτῆς σκάφους. Κατὰ μῆκος τῆς τρόπιδος ταύτης ἐκτέμνουσι βαθείας ἐκτομάδας, καὶ γομοῦσιν εἰς ἐκάστην αὐτῶν ἀνά μίαν ἀντηρίδα· ἀπασαὶ δ' αἱ ἀντηρίδες ὁμοῦ ἀποτελοῦσι τῆς νῆος τὸ σχῆμα, καὶ ἐπ' αὐτῶν προσηλοῦνται αἱ ἐξώταται σανίδες αὐτῆς.

Πρὶν δὲ τεθῶσιν ἐπὶ τῶν ἀντηρίδων αἱ σανίδες, ἡ ναῦς ὁμοιάζει τὸν σκελετὸν μεγάλου ἰχθύος, οἷος π. γ. ὁ φουητήρ. Τίθενται δ' αἱ ἀντηρίδες συγκλίνοσαι πρὸς ἀλλήλας, ἐκ δὲ τοῦ βαθμοῦ τῆς συγκλίσεως ταύτης ἐξαρτᾶται ἡ ἐντέλεια, ἡ κομψότης καὶ μάλιστα ἡ ταχύτης τῆς νῆος, καὶ ἐκ ταύτης γνωρίζεται ἡ εὐφυία τοῦ ναυπηγοῦ. Ἀφοῦ δὲ οὕτω τεθῶσιν αἱ ἀντηρίδες ἅπασαι ἐπιγομοῦσιν ἐπ' αὐτῶν τὰς σανίδας, τὰ δὲ μετὰ αὐτῶν διαστήματα ἀποφράττουσι ἐμπακτοῦντες ἐν αὐτοῖς κάρναβιν διὰ σμίλης ἀμβλείας καὶ ἐλαφρῶν σφυροκοπημάτων. Κατὰ τὸν εἰρημένον λοιπὸν τρόπον συναρμολόουσι, τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο, τὰ διάφορα μέρη τῆς νῆος. Παρελείψαμεν δὲ τὰς περὶ τὰ καθέκαστα ἐργασίας, τὰς μετὰ τὴν πίσσασιν γινομένας.

Κατὰ τὴν ὠρισμένην λοιπὸν ἡμέραν πρὸς τὴν καθέλκυσιν ἅπαντες οἱ Μασσαλιῶται ἐορτάζουσι, ἡ δὲ περιέργειά των εἶναι κατὰ λόγον εὐθὺν ἀνάλογος πρὸς τὸ μέγεθος τοῦ πλοίου, τὸ ὁποῖον πρόκειται νὰ καθέλκυσθῇ. Τὴν πρωίαν τελεῖται συνήθως ἡ τελετή. Οὐδεὶς δὲ φόβος μὴν ἡ ἡμέρα τρηπῆ εἰς βροχερὰν, ἐπεὶ διὰ τὴν Μεσημβρίαν σπανιώτατα αἱ ἡμέραι δὲν εἶναι καλαί. Ἀμα δὲ ἀνατεῖλῃ ὁ ἥλιος οἱ κάτοικοι πανταχῆθεν τῆς πόλεως συρρέουσι πρὸς τὸ ναυπήγιον, φοροῦντες ἐορταστικὰς ἐσθῆτας. Πολλὰ βάρβα πῆγνυνται κλιμακῆδὸν ἐπὶ ἀναπεπταμένου χωρίου, ὅθεν καταφαινεταὶ καὶ ὁ τόπος, ἐν ᾧ ἡ ναῦς, καὶ τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ λιμένος, δι' οὗ μέλλει νὰ διέλθῃ καθελκομένη.

Ἡμέρας τινὰς πρὸ τῆς καθέλκυσως ἀφαιροῦνται ἀλληλοδιαδόχως ἅπασαι αἱ δοκοί, ἐφ' ὧν ἐστηρίζετο ἡ ναῦς· ἀλλὰ, πρὶν ἡ ἀφαιρεθῶσι, κατασκευάζεται κατὰ μῆκος τῆς τρόπιδος ἰκρίωμα ἐκ κορμῶν δένδρων καὶ σχοινίων ἰσχυρῶς ἐπὶ τῆς τρόπιδος δεδεμένων. Τὸ ἰκρίωμα τοῦτο, τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν ναυπηγικὴν γλῶσσαν, καλεῖται κοιτίς τῆς νῆος, καίτοι διήκον ἐπὶ ἐλάχιστον αὐτῆς μέρος, ἐμποδίζει ὁμῶς ἀρκούντως τὴν ἐπὶ θάτερον πτώσιν τῆς νῆος. Ὅταν τὸ ἰκρίωμα τοῦτο ἔχη μικρὸν ὕψος, μακρόθεν ἡ ναῦς φαίνεται εἰσενεῖ ἰσορροποῦσα ἐπὶ τῆς ὀξυτήτος τῆς τρόπιδος ἀνευ οὐδενὸς στηρίγματος, ὅπερ ἀδύνατον. Ὅτε δὲ ἀνάγκη στηρίγματος δὲν εἶναι πλέον, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἐμποδισθῇ ὁ δρόμος τῆς νῆος, τίθεται πρὸ τῆς πρώρας ὀγκωδέστατος τετράγωνος πάσσαλος, ἀνευ τοῦ ὁποῖου τὸ σκάφος ἤθελεν ἐξολισθήσει πρὸς τὴν θάλασσαν ἐνεκα τῆς κλίσεως τοῦ ἐδάφους. Ἀλλοτε καθὼς διηγοῦνται ἐκ παραδόσεως οἱ ναυπηγοὶ, κατὰδικός τις ἐβιάζετο νὰ ἐμπήξῃ τὸν πάσσαλον ἐκεῖνον, καὶ, ἐὰν μὲν ἐπετύγχανε νὰ ἀναχαιτήσῃ τὴν νῆα, τοῦ ἐχαρίζετο ἡ ζωή· ἔλλως . . . ἄλλως ὁ ἄθλιος κατασυντριβετο ὑπὸ τοῦ βάρους τῆς νῆος, ἠτις τότε διήρχετο ἐπ' αὐτοῦ. Ἀλλ' οὐδέποτε, ὡς νομίζω, συνέβη ἡ τραγικὴ αὕτη σκηνή. Ἐφ' ἡμῶν δὲ ὁ ἀρχιναυπηγὸς ἐκτελεῖ τὸ ἔργον τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἡμεῖς πάντοτε ἐθεωρήσαμεν λίσαν ἐπικίνδυνον, ἐπεὶδὴ εὐθὺς ἅμα ἐμπήξῃ τὸν πάσσαλον δὲν ἀπομακρυνθῆ, ἀλλὰ μίαν κόνην σιγμῆν βραδύνη, ἐλπὶς σωτηρίας δὲν εἶναι, κατασυντριβεταὶ ἐλεεινῶς.

Ἐπειδὴ δὲ, φερομένη ἡ ναῦς εἰς τὴν θάλασσαν, ἐνεκα τῆς ἰσχυρᾶς θλίψεως καὶ τῆς βιαίας φορᾶς θερμαίνει, πυρόνει καὶ διαφθερίζει τὰς δοκοὺς τῆς ἐσχάρας, τῶν ὁποίων ἀκροθιγῶς ἀπτεται, καὶ τὰ συνέχοντα αὐτὰς σχοινία, ἅμα εἰσέβη εἰς τὴν θάλασσαν κατακαλύπτεται ὅλη ὑπὸ καπνοῦ ὡς εἰς πυρκαϊάν.

Ἡ ἑτέρα τῶν δλκάδων, ἣν ἐμελλον νὰ καθέλκυσωι τότε, ὠνομάζετο, νομίζω, Μαχμοῦτης. Οἱ τέκονες ἐστεψαν, κατὰ τὴν συνήθειαν τὴν πρῶραν αὐτῆς με στεφάνους καὶ κλάδους κισσοῦ καὶ ἐξήρτησαν ἐκ τῆς πρώρας στέμματα, εἰς ἃ περιειλίσσοντο ταινία κυναὶ καὶ ῥοδόχροες. Κατὰ δὲ τὴν πρῶμην πάντες ἐπροθυμοῦντο καὶ ἐσπευδον, συνθλιβόμενοι νὰ φθάσωσιν ἐγκαίρως. Αἱ κρηπίδες τοῦ λιμένος, ὡς ἐλεύκαινον αἱ καυστικαὶ τοῦ ἡλίου ἀκτίνες, ἔκαιον ὑπὸ τοὺς πόδας τῶν μελαγχροῶν Μασσαλιωτῶν, καὶ πλείστα θολαίαι (ombrelles) παντοίων χρωμάτων ὡς στέφανοι λειριῶν κρινανθέμων καὶ ῥοδομαλάχης, ἐτάλαντεύοντο ὑπὸ τοῦ ἐκ τῆς θαλάσσης πνεόντος θερμοῦ νότου. Εἰς ἅπαντα τὰ παράθρα τῶν παρὰ τὴν κρηπίδα οἰκίων, ἅτινα φέρουσιν ὀρειχαλκείας κιγκλίδας, ὧν αἱ ῥάβδοι ἰσοπαχεῖς με καπνοσύριγγας, ἐφαίνοντο θελκτικώτατα κυρία, σύζυγοι ἢ μελλονυμφοὶ πρὸς ἀλλήλας διαλεγόμεναι με τὴν γνωστὴν ἐκείνην τῶν γυναικῶν θορυβῶδη στωμιλίαν, μειδιῶσαι χαριέντως καὶ καταγοητεύουσαι με τοὺς εὐαρέστους μορφασμούς των καὶ με τὸ γοργὸν καὶ ζωερὸν αὐτῶν βλέμμα. Ἐβρίθον δὲ οἱ ἱστοὶ τῶν ἐν τῷ λιμένι νῆων, ὅσον ὕψηλοι καὶ ἂν ἦσαν, καὶ αἱ κεραταὶ τῶν πλοίων, με πλῆθος ἄπειρον ναυτῶν παντὸς ἔθνους, περιμενόντων τὸ ἀξιοπερίεργον θέαμα τῆς ἡμέρας. Κατὰ τὴν πανήγυριν ταύτην, (ἐπεὶδὴ πανήγυρις πρέπει νὰ ὀνομασθῇ), οἱ πωληταὶ τῆς λειμονάδος, τῶν πλακουντίων, τῶν σακχαρικῶν καὶ τῶν πορτοκαλίων περιεφέροντο διὰ τοῦ πλῆθους πωλοῦντες τὰ λιχνευμάτά των.

Ἄπαν δὲ τὸ παντοδαπὸν ἐκεῖνο πλῆθος προσεῖχεν εἰς δύο μάλιστα ἀνθρώπους· τὸν πλοῦσιον Τοῦρκον ἔμπορον, τὸν ἐπιτετραμμένον ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου καὶ τοῦ πασᾶ νὰ ἐπιστατήσῃ εἰς τὴν ναυπήγησιν τῶν δύο ἐκεῖνων δλκάδων, παριστάμενος εἰς τὴν τελετὴν, φορῶν τὰ πολυτιμότερά του κασιμίρια, τὰ ὁποῖα αἱ κυρίαί τοσούτων ἐπιθυμοῦσι καὶ βλέπουσι με ἐπίσθονον ὄμμα· καὶ τὸν πτωχὸν Ἕλληνα Λαωνίδαν τὸν δῦτην. Ὁ μὲν τοῦρκος ἔμπορος ἦτο μετὰ τῶν φίλων καὶ τῶν ὑπηρετῶν του ὑπὸ σκηνῆν μεταξίνην ἐπὶ τῶν σελημάτων νῆος, εὐσης κατὰ τὸ μέσον τοῦ λιμένος. Ὁ δὲ Λεωνίδας, τὸν ὁποῖον δὲν ἐτίμησαν με τοιοῦτον μεγαλοπρεπὲς θεωρεῖον, ὀρθος καὶ ἐνδεδυμένος (ἂν συγχωρεῖται νὰ τὸν εἰπῶμεν ἐνδεδυμένον τοιαῦτα φοροῦντα) τὸ χιτῶνιόν του καὶ τὴν πᾶνινον περισκελίδα του, ἤσκολεῖτο μετὰ τῶν λοιπῶν ἐργατῶν περὶ τὴν καθέλκυσιν. Ἄμα δὲ τὸ πρῶτον σημεῖον ἐδόθη, σημαίνον, ὅτι ἅπαντες ἔπρεπε νὰ ἀποστῶσι τῆς νῆος διὰ νὰ μὴ συμβῆ δυστύχημά τι, ὁ Ἕλλην ταχέως ἐξεδύθη τὸ χιτῶνιόν του καὶ ἐβρίθθη εἰς τὴν θάλασσαν. Δὲν ἠδύνατο δὲ νὰ τὸν ἐμποδίσωσι τοῦ τολμήματος, ἐφ' ὃ ἀφρόνως ὠρμήθη, καθότι τότε ἐνέπηγεν ἡδὴ ὁ ναυπηγὸς τὸν συμποδιστικὸν πάσσαλον. Πάντες τότε ἐφαίνοντο ἀνήσυχοι καὶ τρέμοντες διὰ τὴν δλκάδα, (ἐπεὶδὴ ἐκστασις ἀληθῶς καταλαμβάνει πάντα ἕκαστον κατὰ τὴν κρίσιν ἐκείνην σιγμῆν, καθ' ἣν ὄγκος καταπληκτικὸς μέλλει νὰ ἀποσπασθῇ ἐκ τοῦ στηρίγματος του), καὶ διὰ τὸν Λεωνίδαν, ὅστις ἐφαίνετο παρα-

φρονήσας. ἐπεὶδὴ ἐκολύμβα εἰς τὸ μέρος, δι' οὗ ἤρχετο νὰ διέλθῃ ἐρμητικώτατα ὁ Μαχμοῦτης, καὶ ἐπιπτάζετο εἰς τὰ ὕδατα καγγάζων καὶ σκώπτων. Τέλος πάντων ὁ ἀρχιναυπηγὸς ἐνέπηξε πρὸ τῆς ἐσχάρας τὸν πάσσαλον καὶ ἀπεμακρύνθη ταχέως δι' ἐνὸς πηδήματος, ἡ δὲ δλκάς ἐκλίνε, καὶ, ἐξολισθήσασα, ἄρσασε τὴν κοιτίδα αὐτῆς. Ὁ Λεωνίδας ἔκαμνε τὸν ὑπτιασμὸν, τὸ γνωστὸν ἐκεῖνο εἶδος κολυμβήματος, καθ' ὃ ὁ κολυμβῶν ἐκτείνεται ὑπτίος καὶ ἐπιπλεῖ ὡς νεκρός. Αἰονιδίως ὁμῶς ἡ δλκάς ἵσταται καὶ παύουσι αἱ χειροκροτήσεις μυριάδων χειρῶν. Ἡ δλκάς καὶ πάλιν προχωρεῖ, καὶ τὸ πλῆθος συνέρχεται ἀπὸ τοὺς ῥόβους του· ἀλλὰ πάλιν ἵσταται, κλίνει ἐπὶ τὰ δεξιὰ, ἐξακολουθεῖ κλίνουσα ἐπὶ μᾶλλον, καὶ τέλος καταπίπτει με τρομερὸν τιμῆ τριγμὸν καὶ ἀνατρέπεται. Πᾶσα ἀπέπειρα πλέον πρὸς ἀνόρθωσιν αὐτῆς ἀδύνατον ἦτο νὰ ἐπιτύχῃ, καὶ οὐδὲ χιλίων ἵππων δύναμις δὲν θὰ κτόρθουε νὰ σύρῃ αὐτὴν μέχρι τῆς θαλάσσης. Πᾶσαν μαχητὴν κατέβαλον διὰ ν' ἀνορθώσωσι τὴν ἀνατετραμμένην δλκάδα· ἀλλ' εὐκόλον ἦτο ν' ἀνορθωθῇ τὸ ξύλινον ἐκεῖνο ὄρος; Ὅντες φύσει εὐαίσθητοι οἱ Μασσαλιῶται καταλυπηθήσαν ἰδόντες πλαγιασμένην αὐτὴν ἐπὶ τῆς ξηρᾶς, ὡς νεκρὸν φάλαιναν ἐξοκειλάσαν. Αἱ δὲ Μασσαλιώτιδες Κυρίαί, αἰτινες εἰσὶ τὰ μάλιστα προληπτικαί, διίσχυρίζοντο, ὅτι ὁ Ἕλληνας ἐκεῖνος ἐμπόδιζε τὴν δλκάδα νὰ φθάσῃ εὐτυχῶς εἰς τὴν θάλασσαν. Ἀλλὰ ἵπως τὴν ἐμπόδιεν; Ἐὰν αἱ Κυρίαί αὐταὶ μᾶς ἀπεκρίνοντο δὲν θὰ τὰς ἐλέγομεν δεισιδαίμονας, ἀλλὰ σοφᾶς, ἡ, τοῦλάχιστον, λογικευομένας. Τὴν ὕστρεαίαν ἅπαν τὸ πλῆθος, ὡς νὰ ἦτο πεπεισμένον, ἐφρόνει, ὅτι ὁ Λεωνίδας μόνος ἀνεχάιτισε καὶ ἀνέτρεψε τὴν δλκάδα. Ὁ δὲ Τοῦρκος, ἐτι προληπτικώτερος τῶν μεσημβρινῶν, δὲν ἀμφίβαλλεν οὐδ' αὐτὸς ποσῶς, ἀλλ' εἶχε τοσαύτην περὶ τούτου πεποιθησιν, ὅσην καὶ περὶ τῆς ὀρθότητος τοῦ Μωαμεθανισμοῦ. Κατ' αὐτὸν αἱ κατάραι τοῦ Ἕλληνοῦ ἐπροξένησαν τὸ δυστύχημα ἐκεῖνο εἰς τὸν Μαχμοῦτην, πρὸς δὲ καὶ ἡ θρασυτής αὐτοῦ, ἐκτιθεμένου εἰς τὸν κίνδυνον νὰ διχοτομηθῇ ἀπὸ τὴν ὀξείαν τρόπιδα· δὲν εἶχε δίκαιον;

Ἐν τῇ Τουρκίᾳ ὁ μάγος ἐκεῖνος ἀφεύκτως ἤθελεν ἀποκεφαλίσθῃ, ἀλλ' ἐν Γαλλίᾳ δὲν ἀποκεφαλίζουσιν οὐδ' ἀπάγχουσιν ἄνθρωπον, μόνον καὶ μόνον διότι νομίζουσιν, ὅτι ἔκαμε μαγικά. Οἱ σεπτεμβριανοὶ νόμοι δὲν ἴσχυον τότε καθότι δὲν ἐκεῖνο κατὰ τὸ 1825. Ἐνῶ δὲ ἠσυχολοῦντο με ἀνηκούστους προσπαθείας περὶ τὸ ἐργῶδες ἀνόρθωμα τῆς δλκάδος, εἰς τὸ ὁποῖον μόλις ἤρχετο τὸ τρίτον τοῦ ἔτους, προπαρασκευάσθησαν τὰ πάντα πρὸς καθέλκυσιν καὶ τῆς ἑτέρας, ἠτις ἦτον ἡδὲ ἐτοίμη. Τὸ πλῆθος ἔτρεξε καὶ πάλιν με διπλασίαν περιέργειαν, ἐνεκα τοῦ πρὸ μικροῦ συμβάντος, διὰ νὰ ἴδῃ καὶ τὰ κατὰ τὸ δεύτερον πλοῖον. Πρέπει δὲ νὰ εἰπῶμεν, ὅτι εἶχε πληρεστάτην πεποιθησιν, ὅτι ὁ πτωχὸς Ἕλληνας ἦτον ὁ αἴτιος τοῦ δυστυχήματος ἐκεῖνου, διὰ τὸ ὁποῖον ὁμῶς οὐδεὶς τὸν ἐμέμφετο. Συνέβησαν δὲ καὶ κατὰ ταύτην τὴν πανήγυριν, ὅσα καὶ κατὰ τὴν πρώτην· καὶ ἡδὴ συνέβρευσσε περιεργον, θορυβῶδες καὶ ἀνήσυχον τὸ πλῆθος· ἡ ἡμέρα προσέει καὶ τότε ἦτο πανευδίας. Ὁ Τοῦρκος ἔμπορος ἐθεάτο ἀπὸ τῆς σκηνῆς του, ἔχων περὶ αὐτὸν τὴν θεραπείαν του, ὁ δὲ Λεωνίδας διεβάδιζε καὶ πάλιν κατὰ τὴν ἀκτὴν παρὰ τὴν πρῶραν τῆς δλκάδος. Εἶναι σχεδὸν περιττὸν νὰ εἰπῶμεν, ὅτι ἕκαστον αὐτῶν ἐθεῶντο εἰ τρισχιλιοὶ ἢ τετρακισχιλιοὶ θεαταὶ με μὲ-

γαλειτέραν ἢ πρότερον περιέρχεται. Ἄφου δὲ καὶ ἤδη ἐγένοντο ἅπασαι αἱ προπαρασκευαί, καὶ, διὰ τῶν ἐπὶ τῆς τρόπιδος σφυροκοπημάτων, ἐσημάνθη ἡ καθέλκυσις, ὁ Ἕλληνας ἀπεδύθη τὸ χιτῶνίον του, ἐρρίφθη εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐπεδείκνυε καὶ πάλιν τὴν περὶ τὸ νῆεσθαι δεξιότητά του. Τότε ὁ λαὸς ἅπας, γενόμενος Ἕλληνοκράτης ἔνεκα τοῦ Ἕλληνοκράτου, ἤρχισε νὰ χειροκροτῇ ἢ φωνακίῃ πόλις ἡγάπα, ἔτιμα, ἐχειροκροτεῖ καὶ ἐνεθάβρυνε τὸν Ψαριανὸν Λεωνίδα διὰ τὴν εὐφυίαν του, ἐπειδὴ, ἐποίησε καὶ κομψότατον ἐπίγραμμα εἰς τὴν γενειάδα τοῦρκου τινός. Ἐνόμιζες, ὅτι ὁ εὐφυὴς Λουκιανὸς ἀνέστη καὶ ἐκίνει τὸν γέλωτα τῶν χιλιάδων ἐκείνων. Ἡ δευτέρα ὀλκὰς, διατρέξασα, ἐστεμμένη μετ' ἀνθρώπων ἀκροστόλια, ἔκτασιν ὀλίγον μεγαλειτέραν τοῦ τρίτου τῆς ἐκτάσεως, ἦν διέτρεξεν ἡ δυστυχὴς ἀδελφὴ τῆς, ἔνευσε ὡς ἐκείνη πρὸς τὰ πρόσω ἐν εἰδῇ μεγαλοπρεποῦς χαιρετισμοῦ, ἐταλαντεύθη φοβερώς καὶ κατέπεσεν ὡς μεθῶν ἰπποπόταμος. Καὶ ἤδη δὲ πᾶσα προσπάθεια πρὸς ἀνθρώπων ἀπέδη ματαία. Ὀκτακισχίλιοι θεαταὶ ἀνέτεινον τὰς χεῖρας πρὸς τὸν οὐρανόν.

Ὁ Ἕλληνας Λεωνίδας, ἔκαμνε καὶ τότε τὸν ὑπεριστά μὲν κατὰ μέσον τὸν λιμένα, ὁ δὲ Ὀθωμανὸς διέμενον ἐν τῇ σκηνῇ του ὡς ἡ Βαλτάσαρ εἰς τὸ περιβόητον ἐκεῖνο συμπόσιόν του. Διέκρινον τὰς μακρὰς μηλωτάς του στολιδομένους διὰ τὰς ὀργίλας κινήσεις του ἢ δὲ κιδαρὶς του κατέπεσε καὶ αὐτὴ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς.

— Ὁμολογεῖτε, ἔλεγον οἱ οὐχὶ τοσοῦτον κατελιγμένον ὑπὸ προλήψεων, ὅτι ὁ παράδοξος οὗτος Ἕλληνας κάμνει ἐκστατικὸν πάντα ἕκαστον; Ὁ Ὀθωμανὸς ἐθεώρει βεβαίωτατον, ὅτι ὁ Ἕλληνας ἐκεῖνος ἦτο προφανῶς μάγος, δαίμων, γόης καὶ γόης, ὅστις διὰ τῶν δύο σατανικῶν ἔργων ἐμελλεν ἀρεπτικῶς νὰ ἐπισύρῃ τὴν δυσμένειαν τοῦ Σουλτάνου καὶ τοῦ πασῆ τῆς Αἰγύπτου κατὰ τοῦ ἐπιτετραμμένου παρ' αὐτῶν τὴν προστασίαν τῶν ἰδίων συμφερόντων. Οἱ δὲ εὐσεβεῖς ἐθεώρουν τὸν Λεωνίδα ὡς ἅγιον θεῶθεν ἀπεσταλμένον διὰ νὰ ὑπερασπισθῇ τὴν Ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν. Ὄθεν ἔκτοτε ἡ κατάστασις του ἐβελτιώθη, ἐπειδὴ τῷ παρεχωρήθη οἰκίσκος τις παρὰ τὸν λιμένα, ὥστε ἡδύνατο οὕτω νὰ ἀποποιεῖται, ὅταν ἡ θάλασσα ἦτο ψυχροτάτη, νὰ ῥίπτῃται εἰς αὐτήν. Ὁ Τοῦρκος, θεωρῶν, ὅτι ἦτον ὄλως ἀδύνατος νὰ τιμωρήσῃ τὸν Ἕλληνα διὰ τὸ ἐγκλημα του, τὸ ὁποῖον ἦτο κατ' οὐσίαν ἀμφοισθητικόν, προσεκάλεσεν αὐτὸν εὐγενέστατα, ὅπως εὐηρεστεῖτο νὰ τὸν ἐπισκεφθῇ εἰς τὸ κατάλυμά του. Ὁ Λεωνίδας μετέβη εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, ἐν ᾧ κατώκει ὁ Τοῦρκος καὶ εἴτιχε παρ' αὐτοῦ φιλοφρονεστάτης δεξιώσεως καθ' ἕλκος τοῦς ὑπόπους τῆς ἐπιτετηθευμένης ἐκείνης Ἀνατολικῆς ὑποδοχῆς. Τῷ προσέφερον σιμιποῦκι, καφέ καὶ γλύκασμα (σερμπέτι). Ἐκάθησε δὲ ἐπὶ βραπτῶν μαλακωτάτων.

— Πόσον καιρὸν εἶσαι ἐν Μασσαλία; ἠρώτησεν αὐτὸν ὁ Τοῦρκος;

— Δέκα καὶ ὀκτὼ μῆνας, ἀφ' οὗ οἱ Τοῦρκοι ἐφόνευσαν τὸν πατέρα μου, τὴν μητέρα μου, τοὺς ἕξ μου ἐξαδέλφους, κατέστρεψαν τοὺς ἀμπελωνάς μου καὶ ἠχμαλώτευσαν τὴν γυναῖκά μου Κατίκω καὶ τὴν θυγατέρα μου Ἀθηνᾶν, ἧτις εἶναι ξανθούλα ὡς οὗτος ὁ καπνός—ἀπεκρίθη ὁ Λεωνίδας,—λικμιζῶν διὰ τῆς χειρὸς τὸν ἐκλεκτότερον καπνόν, ὅστις ἦτον ἐντὸς παρακειμένης πυξίδος.

— Δὲν δύναμαι, ἐπανέλαθεν ὁ Τοῦρκος νὰ σοὶ ἀποδώσω οὐδὲ τὸν πατέρα σου, οὐτε τὴν μητέρα σου,

οὔτε τοὺς ἕξ σου ἐξαδέλφους, ἀλλὰ θέλεις, νομιζῶ, νὰ ἴδῃς τὴν γυναῖκα καὶ τὴν θυγατέρα σου.

— Καὶ μ' ἐρωτᾷς; ἀπεκρίθη ὁ Ἕλληνας, καὶ τὰ δάκρυά του ἔρρεον ἐπὶ τῆς ἱασμίνης καπνοσύριγγος, δι' ἧς ἔπαυσε νὰ καπνίζῃ ἕνεκα τῆς μεγάλης συγκινήσεώς του.

— Ὅα τὰς ἴδῃς...

— Ὁ Λεωνίδας ἄφησε τὴν καπνοσύριγγά του νὰ πέσῃ ἐπὶ τοῦ τάπητος.

— Μετὰ δύο μῆνας.

— Πού; ἀνέκραξεν ὁ Λεωνίδας.

— Ἐδῶ, ἀπεκρίθη ὁ Ὀθωμανὸς ἔμπορος.

— Ὡ! θέλεις, ἐφένδη, τῷ εἶπεν ὁ Λεωνίδας, νὰ γίνω δούλος σου διὰ βίου, ἢ ἀκλόουθός σου βραστῶν τὴν καπνοσύριγγά σου;

— Ὅχι; δὲν θέλω. Σὺ εἶσαι, ὅστις διὰ μαγικῶν λόγων ἐπροξένησας τὰ δυστυχήματα εἰς τὰς δύο μου νῆας.

— Ὁ Λεωνίδας ἐξήγησε νὰ λαλήσῃ.

— Μὴ θέλεις νὰ ὑπερασπισθῇς σεαυτὸν ἅπαντες ἐν γένει οἱ Ἕλληνας εἰσθε μάγοι.

— Τίποτε; ὄλοι σας εἰσθε μάγοι. Ἐξειδικήθη ἡδὴ. Ἐν Ἀθήναις θὰ διέταττα νὰ σὲ ἀποκεφαλίσωσιν ἐν Μασσαλία πίνεις μετ' ἐμοῦ τὸν καφέ; τί νὰ γίνῃ, ὑπομονή.

« Κάθε τόπος καὶ ζακόνι ».

— Γνωρίζεις, ὅτι διέταξα νὰ μοὶ ναυπηγήσωσι καὶ τρίτην ὀλκίδα ἐνταῦθα, καὶ οἱ ἐνὸσφ κατασκευάζουσιν ἐκείνην, θὰ μένω ἐνταῦθα, προσπαθῶν νὰ κατορθώσω νὰ ἀνεγερθῶσιν αἱ ἀνατραπέσαι ἕνεκα τοῦ σατανικοῦ σου ἐμφοσῆματος, ἢ τοῦ βατκάνου σου ὀφθαλμοῦ, ἢ τῶν μαγικῶν σου λόγων.

— Ὁ Λεωνίδας δὲν ὠμίλησεν.

— Ἐάν μεθ' ὄρκου μοὶ ὑποσχεθῇς, ἐπανέλαθεν ὁ Τοῦρκος, ὅτι δὲν θὰ προξενήσῃς οὐδὲν κακὸν καὶ εἰς ταύτην, ἐμποδίζων αὐτὴν νὰ φθάσῃ εὐτυχῶς εἰς τὴν θάλασσαν, θὰ σοὶ ἀποδώσω τὴν γυναῖκα καὶ τὴν θυγατέρα σου, γράφων εὐθὺς νὰ τὰς ἐπιδιβάσωσιν εἰς πλοῖον καὶ τὰς μεταφέρωσιν ἐνταῦθα.

— Ὁ Ἕλληνας τότε ἤρχισε νὰ σκέπτηται.

— Μήπως ἡ πρότασις μου αὕτη δὲν σὲ ἱκανοποιεῖ; ἠρώτησεν ὁ Τοῦρκος, ἀνυπόμονος καὶ προθυμούμενος νὰ πείσῃ ὅσον ἐνεστι ταχέως τὸν Ἕλληνα.

— Τοσοῦτον μοὶ ἀρέσκει ἡ πρότασις αὕτη, ὥστε νομιζῶ, ὅτι ὄνειρεύομαι. Καὶ ποῖον εἶναι τὸ ἐχέγγυον, ὅτι θέλεις ἐκπληρώσει τὴν ὑπόσχεσίν σου ἐάν ἡ ὀλκὰς φθάσῃ εὐτυχῶς εἰς τὴν θάλασσαν πρὶν ἢ ἔλθῃ ἡ σικαγένειά μου εἰς Μασσαλίαν, τίς μοὶ ἐγγυᾶται, ὅτι δὲν θέλεις ἀθετῆσαι τὸν λόγον σου;

— Μολονότι ἡ σικαγένειά σου θὰ εἶναι εἰς Μασσαλίαν πρὶν ἢ ἐτοιμασθῇ ἡ ὀλκὰς, ὅμως, πρὸς πλείονα ἀσφάλειαν, παρακατατίθημι εἰς χεῖρας τιμίου τινός ἀνθρώπου ἐδῶ δεκακισχίλια διστήλα πρὸς ἐμπέδωσιν τῆς ὑποσχέσεώς μου.

— Ὁ Λεωνίδας δὲν ὠμίλησεν.

— Μικρὸν σοὶ ἐφάνη τὸ ἐνέχυρον; εἶπε λοιπὸν σὺ,...

— Μοὶ δίδεις τὸν λόγον τῆς τιμῆς;

— Μάλιστα, σοὺ τὸν δίδω, ἀπεκρίθη ὁ Τοῦρκος.

— Ἡδὴ λοιπὸν δὲν εἶναι ἀνάγκη ἐνεχύρου, εἶπεν ὁ Λεωνίδας; ὁ λόγος Τοῦρκου μὲ ἀρκεῖ.

Καὶ οὕτως ἔμειναν σύμφωνοι.

Πρέπει δὲ νὰ σημειώσωμεν ἐνταῦθα, ὅτι τὸ πρὸς

τὸν λόγον Τοῦρκου σέβας τῶν Ἑλλήνων κατὰ πάντα χρόνον, καὶ κατ' αὐτὴν τὴν Ἐπανάστασιν, καὶ πάντων τῶν ἄλλων ἐθνῶν, ἐδικαιώθη ἀποχωρῶντως. Δὲν ὑπάρχει, νομιζομεν, παράδειγμα Τοῦρκος νὰ ἠθέτησε τὸν λόγον του.

Ἐπεχείρισαν λοιπὸν τὴν ναυπήγησιν τῆς τρίτης ὀλκίδος μετὰ πλείονος δραστηριότητος, ἢ τὰς δύο ἄλλας. Ὁ Τοῦρκος ἐπροθυμείτο νὰ συγκαλύψῃ τὰ γενόμενα δύο δυστυχήματα καὶ νὰ δικαιωθῇ παρὰ τοῖς ἐντολεῦσι του, ἀνακτώμενος καὶ πάλιν τὴν εὐνοίαν αὐτῶν.

Ἐνῷ ἡ τρίτη ὀλκὰς διέπρεπεν ἤδη μετὰ τῶν δύο στοιχῶν τῶν κροτιδῶν (sabords) τῆς, μόλις ὁ Μαχμοῦτης καὶ ἡ συνδυστυχῆς τῆς ἐφήπτοντο μόνον ἀκροβυγῶς τοῦ ὕδατος ἢ, μᾶλλον, τῆς ἰλύος. Νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐστερέουν διὰ σιδηρῶν ἠλῶν τὰς σανίδας τῶν πλευρωμάτων, ἐνῷ μικρὸν ἀποτέρω εὐρωστοὶ σιδηροφυροὶ ἐσφυρηλάτουν τὰς ἀγκύρας των, διετρέπων τὰ τηλέβλα των, καὶ ἰσιοθρόφοι γυναῖκες, φοροῦσαι σκυτίνην χειρῖδα εἰς τὴν ἐτέραν χεῖρα καὶ σιδηρὰν δακτυλήθραν, ἐβράπτουν ἄδουσαι τὰ ἰστία των τὰ βαρέα.

Ὁ Τοῦρκος ἔμπορος, ἀποδοῦς, δύο μῆνας μετὰ τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἔδωσε τὴν ὑπόσχεσίν του, τὴν τε γυναῖκα καὶ τὴν θυγατέρα του εἰς τὸν Λεωνίδα, ἀπέδειξε ὅπως οὕτως ἐμμένει εἰς τὰς ὑποσχέσεις του. Ἡ ἡμέρα, καθ' ἣν ὁ Λεωνίδας ἐπανεῖθε τὴν οἰκογένειάν του, ἦτον ἡ εὐτυχεστέρα τῶν ἡμερῶν τῆς ζωῆς του.

Ἄφου ὁ Λεωνίδας, ὅστις ἦτον εὐτυχέστερος παρ' ὅσον ποτὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ἀγαμέμνων ἐν τοῖς ἀνακτόροις αὐτοῦ, συνῆλθεν ἀπὸ τῆς χαρᾶς καὶ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ του εἰς ἑαυτὸν, ἐνεθυμήθη τὰς μετὰ τοῦ Ὀθωμανοῦ συνθήκας του, τὰς ὁποίας ἐκείνος, τὸ καθ' ἑαυτὸν τοσοῦτον ἀκριβῶς ἐξεπλήρωσεν. Ὁ Τοῦρκος οὐδὲν περισσότερον ἀπῆται παρὰ τοῦ Ἕλληνοκράτου, διὰ νὰ ἐξισωθῇ πρὸς αὐτὸν κατὰ τὴν τιμιότητα, εἰμὴ νὰ φυλάξῃ ὁμοίαν πίστην, καὶ οὐδὲν πλεόν. Τόσον ἦτον ἀρκετὸν δι' αὐτόν. Ἐπρεπε λοιπὸν, κατ' αὐτόν, ἡ καταπληκτικὴ ἐκείνη ὀλκὰς, τὸ ὅρος ἐκεῖνο, νὰ φθάσῃ εὐτυχῶς ὡς σφαῖρα μέχρι τῆς θαλάσσης. Ἄλλ' ὁ Λεωνίδας δὲν ἐθεώρει ἑαυτὸν ὑπόχρεον εἰς τὰς ἀξιώσεις ταύτας. Δὲν εἶπε δ' εἰς τὴν γυναῖκά του τὴν αἰτίαν τῆς ἀνησυχίας του, οὐδὲ διὰ τίνας ἀμοιβεῖς κατώρθωσε νὰ ἐπανεῖθῃ αὐτήν. Καὶ αὐτὸν μὲν δὲν θὰ ἠδύνατο βεβαίως νὰ τιμωρήσῃ ὁ Τοῦρκος, ἐάν καὶ ἡ τρίτη ἐκείνη ὀλκὰς ἐλάμβανε τὴν αὐτὴν τύχην τῶν ἄλλων, ἀλλὰ ὁ ὄρκος, τὸν ὁποῖον ὠρκίσθη! ἀλλὰ τὸ κατὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους μίσος τοῦ Τοῦρκου, ὅστις ἠθέληεν οὕτω ἐξαπατηθῇ, ἐμπαυθῇ, προδωθῇ, δὲν ἔθελε τὰ μάλιστα ἀδξήσει; καὶ δὲν ἠθέληεν ἐπιφέρει μεγάλην συμφορὰς εἰς τοὺς ἀθῶους ὁμογενεῖς του;

Ἡ ἡμέρα καθ' ἣν ἔμελλε νὰ κατασκευασθῇ ἡ ὀλκὰς μεθ' ἧς, ὡς εἶπομεν ἤδη, μόνως στηρίζεται τὸ κατελυόμενον σκάφος, ὁ Λεωνίδας δὲν εἶχεν εἰς συνῆλθῃ ἀπὸ τῆς μεγάλης του ταύτης δυσθυμίας. Ὁ δὲ ὄχλος, βλέπων τὸν Λεωνίδα ἀδιακόπως περιφερόμενον ἐν τῷ ναυπηγίῳ, ἔλεγε: « Καὶ τώρα τὰ αὐτὰ θὰ ἔχωμεν θὰ ἀνατρέψῃ καὶ πάλιν τὸ πλοῖον τοῦτο, ὡς καὶ τ' ἄλλα; τρεῖς πιθανότητες ἰσοδυναμοῦσι πρὸς μίαν βεβαίότητα. » Ἡ κρισιμωτάτη τέλος πάντων στιγμή, διὰ τὸν Ὀθωμανὸν οὐχ' ἦτον δὲ καὶ τὸν Ἕλληνα, ἦλθεν ἡ καθέλκυσις διεκνήρυχθη καὶ ὁ λαὸς ἅπας τῆς Μασσαλίας συνέτρεξεν εἰς τὸ πεδίον τοῦ ὀσάματος.

Ὁ Τοῦρκος ἦτο διὰ παντὸς ἐν τῇ σκηνῇ αὐτοῦ, προεξάρχων τῆς πομπικῆς ἐκείνης πανηγύρεως. Ὁ Ἕλληνας, ἐν βαθυτάτῃ συννοίᾳ καὶ ἀγωνιῶν, περιέμενε τὴν ἐγγιζούσαν κρίσιν στιγμῇ.

Ἐρρίφθη ἀκόμη εἰς τὴν θάλασσαν; ἠρώτων ἀλλήλους οἱ παρευρισκόμενοι.

— Οὐχὶ ἀπεκρίνοντο ἄλλοι: τοῦ τὸ ἀπηγόρευσε ἡ Ἀστυνομία

— Ἐπενέβη εἰς τοῦτο λοιπὸν καὶ ἡ Ἀστυνομία!

— Λοιπὸν καὶ αὕτη πιστεύει τὰ μαγικά.

Ὁ Λεωνίδας ἐρρίφθη ἀληθῶς εἰς τὸ ὕδωρ, οὐχὶ ὁμῶς, ὡς πρότερον, καθ' ἣν στιγμῇ ὁ ἀρχιναυπηγὸς ἐνέπηγε τὸν συμποδιακὸν πάσσαλον, ἀλλὰ μικρὸν πρὸ τούτου. Διευθύνετο δὲ κολυμβῶν εἰς τὸ πομπικὸν πλοῖον, ἐνῷ ἦν ὁ Ὀθωμανὸς, προφανέστατα θέλων νὰ φθασῇ ἐκεῖ. Ὄθεν τῷ κατεβίβασαν εὐθὺς τὴν ἐπιβάθραν, καὶ ἀνέβη μετὰ σπουδῆς ἐπὶ τοῦ καταστρώματος. Προσεκάλεσε δὲ καταμόνας τὸν Ὀθωμανόν, τῷ εἶπε: « εἰμὶ βέβαιος, ὅτι οὐδ' αὕτη ἡ ὀλκὰς δὲν θὰ φθάσῃ εἰς τὴν θάλασσαν, ὡς οὐδ' αἱ ἄλλαι. »

Ὁ Τοῦρκος ὠχρίασε, καὶ ὁ μύσταξ αὐτοῦ ἀνωρθώθη, ὡς αἱ τρίχες ἐξαγριωθέντος σιάγγου.

— Μὲ ἠπάτησες λοιπὸν, Ἕλληνας;

— Ἐγὼ, ἀπεκρίθη ὁ Λεωνίδας, ἀνεσχέθη, ὅτι δὲν θὰ παρεμβάλω οὐδὲν ἐμπόδιον, δὲν ἀνεδέχθη ὁμῶς καὶ τὴν ὑποχρέωσιν νὰ τὴν φέρω ὀπωσδήποτε εἰς τὴν θάλασσαν.

— Τί λοιπὸν δύνασαι νὰ πράξῃς διὰ νὰ σώσῃς αὐτήν, ὦ πανούργε Ἕλληνας.

— Πρόσταξον ν' ἀνασταλῇ πρὸς ὀλίγον ἡ ἐργασία, καὶ προσέτι νὰ τεθῶσιν ἅπαντες οἱ περὶ τὴν καθέλκυσιν ἀσχολούμενοι ὑπὸ τὰς διαταγὰς μου, καὶ νὰ ὑπακούωσιν εἰς τὰς ὁδηγίας μου, καὶ σοὺ ὑπόσχομαι νὰ κατορθώσω οὕτω νὰ φθάσῃ εὐτυχῶς εἰς τὴν θάλασσαν.

— Εὐθὺς ὁ Ὀθωμανὸς μετὰ τοῦ Ἕλληνοκράτου ἐπιβιβάζονται εἰς λέμβον καὶ μεταβίβουσιν εἰς τὸ ναυπήγιον, παρὰ τῷ ἐπὶ τῆς καθέλκυσως ἐργάτῃ.

— Ὑπακούετε ἅπαντες εἰς ὅτι διατάττει ὁ Ἕλληνας οὗτος τὸ πλοῖον εἶναι ἰδικόν μου ἐπομένως ἔχω τὸ δικαίωμα ν' ἀπαίτῳ, ὥστε οἱ προτάξω νὰ γίνηται.

Ὁ ἀρχιναυπηγὸς τότε ὑπακούσας, ἀπεμακρύνθη ὁ δ' Ἕλληνας, ἐκλέξας δώδεκα τέκτονας τοὺς ἀρίστους, διέταξεν εὐθὺς αὐτοὺς νὰ ταπεινώσωσι μίαν ἐκάστην τῶν ἕξ τελευταίων δοκῶν, ἐξ ὧν ἡ ἐσχάρα συνέκειτο κατὰ δύο δακτύλους ταπεινοτέρα τῆς παρακειμένης. Ἡ διαταγὴ του αὕτη μετὰ ἡμίσειαν ὥραν ἐξετελέσθη. Τότε αὐτὸς, λαβὼν σφύραν, ἀφήρσεν ὁ ἴδιος τὸν προκειμένον πάσσαλον, καὶ ἡ ὀλκὰς, ἀρθέντος παντὸς ἐμποδίου, ἐξολίσθησε πρὸς τὴν θάλασσαν κατ' εὐθείαν καὶ ταχέως ὡς σφαῖρα.

Ἄμα ὁ βαρὺς ἐκεῖνος ὄγκος ἐρρίφθη εἰς τὴν θάλασσαν καὶ αὕτη ἐξετοπίσθη διὰ μιᾶς, κυματισθεῖσα φοβερώς κατέκλυσε τὴν κρηπίδα τὰ δὲ ἐν τῷ λιμένι πλοῖα, ἕνεκα τῆς συνταράξεως ταύτης τῶν ὑδάτων, ἐσαλεύθησαν ἅπαντα. Τὸ πλῆθος τῶν θεωμένων ἐπευφύμησεν κραυγάζων διὰ τὸν νέον τοῦτον τοῦ Ἕλληνοκράτου θρίαμβον.

Καὶ ἐκείνη δὲ ἡ ὀλκὰς καὶ αἱ δύο ἄλλα: ἐκυρπολήθησαν κατὰ τὴν ἐν Πύλῳ ναυμαχίαν.

— Λοιπὸν δὲν εἶσαι μάγος; ἠρώτησεν ὁ Ὀθωμανὸς τὸν Λεωνίδα, ἐνῷ ἡ ὀλκὰς ἔπλεεν, ὡς ὑπερῆφανος βασίλισσα, εἰς τὰ κυανὰ ὕδατα τοῦ λιμένος.

— Παρητήρησα, ἀπεκρίθη ὁ Λεωνίδας, ἄπαι, δις

καί τρις οὐ σημαντικὸν ἐλάττωμα ὑπῆρχεν εἰς τὴν κλίσην τῆς ἐσχάρας καὶ ἤμην ἐκάστοτε βέβαιος, ὅτι οὐδεμία τῶν τριῶν δολκᾶδων δὲν θά εἴθηνεν εἰς τὴν θάλασσαν.

— Ἐπομένως λοιπὸν δὲν εἶσαι μάγος;

— Ὅχι· εἶμαι, ἦ, μᾶλλον, ἤμην ναυπηγὸς ἐν Ἑλλάδι.

ΤΟ ΑΛΜΑ ΤΗΣ ΚΟΡΗΣ.

Περιηγητὰ, τὰ ἀειθαλῆ τοῦ προβιγικιακοῦ ῥωπογραφήματος θαυμάζων κάλλη καὶ τὰς ὑπὸ τοῦ χρόνου προσγενομένας εἰς τὸ ἔδαφος τῆς χώρας ταύτης ἐποπτεύων καταστροφὰς πρὸς ἀπλὴν τοῦ παρεληλυθότως ἀνάμνησιν, δὲν παρετήρησάς ποτε, ὄχι μακρὰν τοῦ Βάζα, βράχον τινὰ ὑψηλὸν πρὸς τὰ ἀνατολικά τῆς ὁδοῦ ἐπικείμενον, ἐφ' οὗ ἔτι καὶ νῦν λείψανα σποράδην ἔνθα καὶ ἔνθα γοθικοῦ τινος ναύσκου ἐπιφαίνονται; Ἀναβαίνων τὴν ἀνώμαλον ἀτραπὸν τὴν εἰς τὰ ἐρείπια ταῦτα ἀγούσαν καὶ βλέπων ἄβυσσον βαθεῖαν καὶ ὑπὲρ ταύτην βράχον κατὰ κάθειον ὑπὸ τῆς φύσεως διαβράχυντα, ἐρώτησον, ἂν ἔχῃς ὁδηγόν, τὸ ὄνομα τοῦ βαράθρου τούτου, καὶ θὰ σοὶ ἀποκριθῇ σταυροκοπούμενος.

— Ἐδῶ... εἶναι τὸ Ἄλμα τῆς Κόρης, καλέ μου κύριε... Πρόσεχε, μὴ βλέπῃς, θὰ ζαλισθῇς.

Καὶ ὁ ὁδηγὸς θὰ σὲ ἀποσύρῃ, σείων τὴν κεφαλὴν δεισιδαιμόνως.

Ἴδου δὲ τί ἔδωκεν ὄνομα εἰς τὸ βάραθρον τοῦτο:

Ἦν ποτὲ Μαργαρίτα Ἀλεινορος κόρη διαπρεπῆς, θαυμαζομένη μὲν ἐπὶ τῷ κάλλει αὐτῆς, παρά τε τῶν πυργοδοσποτῶν, καὶ τῶν ἱπποτῶν, καὶ ἀστῶν καὶ χωρικῶν, ἀλλ' ὑπὸ πάντων διὰ τὴν σύνησιν αὐτῆς τιμωμένη, ὑπὸ πάντων πλὴν Ἐρρίκου τοῦ καλοῦ ἱππότου, Ἐρρίκου τοῦ υἱοῦ τοῦ κυρίου Βάζα, τοῦ ἀστωτοτέρου τῶν νεκνῶν τῆς χώρας. Ὁ Ἐρρίκος διὰ τῆς πόλεως διαβαίνων ποτὲ πρὸ τοῦ οἴκου τῆς Μαργαρίτας, εἶδε τὴν νέαν καὶ ὁ ἔρωσ ἐπέδου ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. Ἀπειλάς, δέσεις, ὑποσχέσεις τὰ πάντα ὁ καλλιπρόσωπος ἱππότης μετεχειρίσθη πρὸς ἀποπλάνησιν τῆς νέας, ἧτις ἐν τῇ ἀθωότητι αὐτῆς δὲν ἐμάντευσε τοὺς καταχθονίους σκοπούς τοῦ ἀκολάστου τούτου κυρίου, οὐδ' εἶδεν εἰμὴ τὸν ἔρωτά του, ὄν, φεῦ! μετ' ὀλίγον συνεμερίσθη.

Δυστυχῆς Μαργαρίτα! πόσον ἡ καρδία σου ἔπαλλεν ἀκούουσα τὸν ὠραῖον τοῦτον κέρπερον περὶ γάμου ὀμιλοῦντα· πόσον ἡ εὐγνωμοσύνη κατελάμβανε τὴν ψυχὴν σου βλέπουσα τὸν νέον τοῦτον προσφέροντα τὴν χεῖρα εἰς ἐσέ, πτωχὴν κόρην, εἰς τὰς ἐσχάτας κλασεις τοῦ λαοῦ ἐρριμμένην!

Ἐκτοτε συνήνεσε νὰ δέχεται τὰς ἐπισκέψεις αὐτοῦ καὶ τὴν ἡμέραν μάλιστα ὁ Ἐρρίκος παρ' αὐτῆ διῆγεν.

— Ὡ φιλάτη! ἔλεγεν εἰς αὐτὴν, ὁκτὼ ἔτι ἡμέρας καὶ ἐνοῦμεθα ἐνώπιον Θεοῦ. Ὁ εὐγενὴς πατήρ

μου δὲν σὲ γνωρίζει ἀκόμη, ἀλλ' αὐριον μετὰ τὴν τῆς Παναγίας προσκύνησιν, προσκύνησιν, ἦν κατ' ἔτος, κάμνεις... θὰ σὲ περιμένω μετ' αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, καὶ θὰ σὲ συτήσω εἰς αὐτόν...

— Ἐρρίκε μου, ἀκριβέ μου κύριε! ἀπεκρίνετο ἡ δυστυχῆς κόρη... πῶς θὰ δυνηθῶ ν' ἀνταμειψῶ τὸν ἔρωτά σου;...

— Ἀπλούστατα, Μαργαρίτα, ἀγαπῶσά με ὅσον σὲ ἀγαπῶ!

Καὶ ὁ Ἐρρίκος θλίψας τὴν νέαν εἰς τὰς ἀγκάλας του, καὶ φίλημα ἐπὶ τῆς παρθενικῆς παριᾶς αὐτῆς ἐπιθεὶς ἀνεχώρησε κράζων

— Αὐριον! αὐριον!

Ἐν τούτοις ἡ Μαργαρίτα ἔστη ὡς ἐν ἐκπύσει· τὸ φίλημα, ὅπερ ὁ Ἐρρίκος ὑπέκλειψε, τὴν ἀνησύχει, τὴν ἐθλίβε. Γόνυ δὲ κλίνας, καὶ στραφεῖσα πρὸς τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας, μόνον κόσμημα τῆς κοσμίας αὐτῆς διαμονῆς.

— Ὡ ἀειπάρθενος Μαρία! ἡ θεομήτωρ, ἡ πηγὴ πάσης ἀρετῆς, σὺ εἶδες ὅτι ἐνταῦθα, ἐνώπιόν σου, συνέβη· ἐπραξα κακῶς; εἶμαι ἐνοχος; Ὡ! σοῦ δέομαι καὶ σὲ παρακαλῶ, ἀγία μητέρα, φύλαξόν με ὑπὸ τὴν σκέπην σου· αὐριον θὰ ὑπάγω νὰ σὲ ἱκετεύσω ἐν τῷ σῶ ναῶ. Ἀγαπῶ τὸν ὠραῖον τοῦτον ἄρχοντα, ἀλλὰ δὲν ἠξέσωρα διὰ τί τρέμω. Ἀειπάρθενος Μαρία! προστάτευσόν με, διότι δὲν ἔχω πλέον μητέρα ἐπὶ τῆς γῆς!

Ὁ ἥλιος ἀνατείλας τὴν ἐπιούσαν μεγαλοπρεπῆ ἀνήγγελε τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν ἐτελεῖτο ἡ ἑορτὴ τοῦ ἐρημητηρίου τῆς Παναγίας... Ἡ Μαργαρίτα τὴν λευκὴν ἐνδυθεῖσα ἐσθῆτα αὐτῆς ἦν τῶν πρώτων ἄς πομπῶν ἡ πόλις ἐπεμψεν εἰς τὸ γραφικὸν καὶ εὐσεβὲς προσκυνητήριον.

— Ἐρρίκε! ἔλεγεν αὐτὴ τὸ ἀνάντες τοῦ βράχου, ἐφ' οὗ ἦν τὸ ἐρημητήριον ἀναβαίνουσα, Ἐρρίκε! διὰ σὲ φυλάττω ἔλον τὸν ἔρωτα τῆς ζωῆς μου, ἀλλ' ἐπίσης θέλω εἰς ἐσέ νὰ προσφέρω τὸ εὐῶδες τοῦ ἔρωτος τούτου! Πνοὴ τις μαραίνει τὴν δροσερότητα τοῦ καρποῦ, καὶ φοβοῦμαι μὴ χθες...

Πάραυτα φίλαι τινές, ἀναχωροῦσαι, ὡς αὐτὴ, διὰ τὸ ἐρημητήριον, ἀλλὰ μὲ πνεῦμα ἡσυχότερον, συνήνησαν αὐτὴν. Ἡσθάνοντο τὴν φαιδρότητα, ἦν ὁ ἥλιος ἐπέχεεν ἐπὶ τοῦ ῥωπογραφήματος καὶ δι' εὐθύμων καὶ προκλητικῶν λόγων ἐπροχώρησαν εἰς τὴν κατὰ μέρους διάλυσιν τοῦ νέφους τῆς ὄνειροπολήσεως τῆς ὠραίας αὐτῶν συντρόφου.

— Μαργαρίτα, σὺ, ἧτις συνεθίζεις νὰ ἡγῆσαι πάντοτε ἡμῶν, σὺ, ἧτις θὰ ἦσαι μετ' ὀλίγον εὐδαίμων, σὺ φαίνεσαι θλιβομένη σήμερον; Ἴδου ἡμεῖς πᾶσαι ἐνδεδυμέναί τὰ ἔορτια... Ἐμπρὸς Μαργαρίτα, εἴμεθα ἔτι φίλαι σου... ἔσο ἔτι ἡ βασίλισσα ἡμῶν! σὲ ἀκολουθοῦμεν!

Οἱ εὐθυμοὶ οὗτοι λόγοι ἐπήγαγον τὴν γαλήνην εἰς τὴν ψυχὴν τῆς ὠραίας μνηστῆς· ἐμειδίασε πρὸς τὰς συνοδοῦς τῆς, καὶ ἅπασαι ἤρξαντο ἀκολουθοῦσαι αὐτὴν.

— Μετ' ὀλίγον (διότι αἱ νέαι ἔχουσι πάντοτε πτε-

ρά τινὰ τῶν πετέρων ἀγγέλου) μετ' ὀλίγον ἡ ἐλαφρὰ συνοδία ἐφθασεν εἰς τὴν ἄκραν τοῦ βράχου παρὰ τῷ βηλῷ τοῦ ἀρχαίου ναύσκου.

Ὁ σκοπὸς τῆς ἀφίξεως ἐπέπλεε ζωηρότερος ἐπὶ τῆς διανοίας τῆς Μαργαρίτας.

— Εἰσελθόμεν κατ' ἀρχὰς, εἶπε πρὸς τὰς φίλας τῆς· ἀκούσωμεν τὴν λειτουργίαν· θέσωμεν ἑαυτὰς ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Μαρίας... Μετὰ δὲ ταῦτα θὰ ἑορτάσωμεν λαμπρότατα.

Αἱ νέαι πᾶσαι εἰσελθοῦσαι εἰς τὴν μικρὰν ἐκκλησίαν παρέστησαν ἐν τῇ λειτουργίᾳ μετὰ τῆς μεγαλητέρας εὐσεβείας· τινὲς δὲ καίτοι ἄβουλοι καὶ ἐλαφραὶ ὑπέκουσαν, χωρὶς νὰ ζητήσωσι ἀποφυγὴν, εἰς τὴν ἐπιρροὴν τῆς φιλάτης αὐτῶν Μαργαρίτας.

Εἰς τὸ τέλος τῆς λειτουργίας αἱ φίλαι πᾶσαι ἐξήρχοντο· μόνη δὲ ἡ Μαργαρίτα ἔμεινε γονυκλῆς δεομένη· ἀλλ' ἀπὸ τῆς προσκλήσεως τῶν συντρόφων τῆς ἠγέρθη καὶ αὐτὴ τελειώσασα τὴν διάπυρον παρακλήσιν τῆς.

Ἐξελθοῦσαι τῆς ἐκκλησίας, φαιδραὶ περιχαρεῖς καὶ μετ' ὀλίγον φιλοπαίγμονες, περιεκύκλωσαν τὴν φίλην των καὶ ἐκ παντός τρόπου ἐπειρῶντο νὰ δειξωσιν αὐτῇ τὴν χαρὰν των.

— Εἰς τὰ ἄνθη! εἰς τὰ ἄνθη! κράζει τις αὐτῶν.

Ἄνθη καὶ νέαι ἔχουσι τινὰ διαφορὰν; τὸ μὲν ἔλκει τὸ δέ· ὅθεν ἅπασαι ἐπανελάβον ὁμοῦ.

— Εἰς τὰ ἄνθη! εἰς τὰ ἄνθη!

Ἡ λίαν καταληπτὴ αὐτὴ κραυγὴ ἐσήμαινεν ὅτι τὸ νεανικὸν πλῆθος ἐμελλε νὰ διατρέξῃ τὰ ἄκρα τοῦ ὄροπεδίου, τοῦ ὀρίζοντος τὸν βράχον, θηρεῖον ἄνθη ἐπαρκῆ πρὸς ἀφθόνους ἀνθοδέσμας.

Ἡ κραυγὴ τῶν ἡδὴ ὀδευουσῶν ἀντήχει ἔτι.

Ἐν ῥοπῇ δὲ ὀφθαλμοῦ ἡ συνοδία χωρὶς νὰ διαλυθῇ διεσπάρη· ἡ μὲν ὀρθοῦται ἐπὶ τῶν ποδῶν τῆς, ἡ δὲ κυρτοῦται πρὸς τὴν γῆν, ἄλλη κλίνει πλαγίως, ἄλλη περιστρέφεται καὶ ζητεῖ εἰς τὴν χλόην· αὕτη ἀναρτᾶται ἐκ λίθου· ἐκεῖνη ἔλκει πρὸς ἑαυτὴν στέλεχος· ἅπασαι δ' ἐκεῖ κραυγάζουσι, πηδῶσι, συλλέγουσι καὶ πληροῦσι τὰ περιζώματα αὐτῶν ἀπὸ δέσμας ἀνθηρᾶς καὶ ὀσμυρᾶς.

Ἡ Μαργαρίτα δὲν ἠλαττοῦτο μὲν ταῦτα τῶν συντρόφων τῆς, ἀλλ' ἐφαίνετο δυσκολωτέρα εἰς τὴν ἐκλογὴν.

Ἄντι πρὸ αὐτῆς νὰ σωρεύῃ ἀγκυλίδας ἀνθῶν εὐχαριστεῖτο νὰ δρέπῃ τὰ ὠραιότερα καὶ νὰ συναρμόζῃ αὐτὰ εἰς δέσμας προοριζομένας διὰ τὸν ὠραῖον μνηστῆρα τῆς.

Ἡ ἀνθολογία ἦν ἐν τῷ τελειοῦσθαι ὅτε ἡ καλλιμορφος Μαργαρίτα διέκρινεν εἰς τὸ ἄκρον τοῦ πεδίου μαργαρίτην ἄγριον, ἓνα μόνον...

— Ὡ ἄνθος μου! ἐκραύγασε, σὲ θέλω! φέρεις τὸνομά μου· εἶσαι ἐδικόν μου! λευκάνθημον θὰ ἦσαι ἡ κορωνὶς τῆς ἀνθοδέσμης μου, ὁ στυλινὸς ἀστὴρ ἐν τῷ ἐκ κυάνων τούτῳ στερεώματι... Ὡ ἄνθος μου, ὦ Μαργαρίτα, σὲ θέλω!...

Καὶ παραυτίκα τὴν χεῖρα αὐτῆς τείνας, γονυ-

κλιτεῖ, κλίνει, ἔρπει ὀλίγον, τείνει αὖθις τὴν χεῖρα, φθάνει τὸ ἄνθος, οὗ δ κορμὸς ἐνέδωσεν, ἀνορθοῦται ἡδὴ καὶ τὸ συνενώνει μετὰ τὰ λοιπὰ τῶν ἀνθῶν, ὅτε αἴφνης φωνὴ ὄξεϊα ἀντήχησε...

Ἄγγελοι τῶν οὐρανῶν, δὲν εἶσθε λοιπὸν ἐκεῖ ἵνα τὴν δεχθῆτε ἐπὶ τῶν πετέρων σας;...

Ὁ ἀνέχων βράχος ἐφ' οὗ ἐρείδετο ἡ Μαργαρίτα δρεπομένη τὸ ἄνθος τῆς ἀπεσπάρθη καὶ μόρσιμος ἦν ἡ κραυγὴ τῆς ταλαίνης φίλης, ἦν αἱ νέαι ἤκουσαν, καὶ ἧτις κατέπληξεν αὐτὰς διὰ θανασίμου ἀναισθησίας...

Παρὰ τὸν βουνὸν τοῦτον ἦν ἐν τῶν πολλῶν τρομερῶν βαράθρων, ὅθεν ἀνήρχετο ὁ μέγας τοῦ Ἐρημητηρίου βράχος, καὶ τὴν ἐσχάτην κραυγὴν ἡ Μαργαρίτα ἀφῆκε μόλις πεσοῦσα, ἦν αἱ βαθεῖαι ἀντιχῆσεις τῆς καταχθονίου ἠχοῦς ἐπανελάβον ἤδη, ὅτε κυλινοῦμενον ἀπὸ κρημνοῦ εἰς κρημνὸν τὸ σῶμα τῆς δυστυχῆς τοῦ θανάτου μνηστῆς, ἐσφενδονήθη μέχρι τοῦ βυθοῦ τῆς ἀβύσσου!

Αἱ νέαι ἔτρεξαν, ἐπλησίασαν, ὅσον ἐδυηθήσαν... ἀλλὰ δὲν εἶδον εἰμὴ τὴν φρικώδη σκοτίαν τοῦ βαράθρου, ὅθεν ἐφαίνετο εἰς αὐτὰς πάντοτε ὅτι ἤκουον τὴν ἀπελπιστικὴν κραυγὴν τῆς τόσον ἀξιεράστου καὶ περὶλημμένης αὐτῶν συντρόφου.

Μὴ δυνάμεναι δὲ, καὶ τοὶ προθυμούμεναι, νὰ βοηθήσωσιν αὐτὴν, περιωρίσθησαν νὰ τὴν κλαύσωσιν.

Πριαλαγεῖς καὶ κατατεθλιμμένοι, παρετήρησαν ἀλλήλας πρὸς στιγμὴν, ἔπειτα, ὡς διὰ συμφωνοῦ σιγῆς, κατέθεσαν τὰς ἀνθοδέσμας αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ὅπου ἡ προσφιλεῖς Μαργαρίτα ἐπάτησε τὸ τελευταῖον.

— Ὡ ἀγία Παρθένος, ἐκραύγασαν γόνυ κλίνουσαι, δὲν δεόμεθά σου νὰ παραλάβῃς τὴν ψυχὴν αὐτῆς· αὕτη ἀναμφιβόλως παρὰ σοὶ εἶνε... ἀλλ' ἐρωτώμεν σε ἵνα τι παρέλαβες αὐτὴν;...

Ἐπανερχόμεναι δὲ αὐταὶ πλήρεις δακρύων τοῦς ὀφθαλμούς, εἶδον ἐν τῇ δδῷ τὸν Ἐρρίκον ὑπὸ τινων ὑπηρετῶν παρακολουθούμενον, καὶ ἐν αὐταῖς τὴν Μαργαρίταν ἀναζητοῦντα.

Ὁ διεσθαρμένος ἐκεῖνος ἄνθρωπος, ὅστις ἐψεύδετο ὑπισχυόμενος καὶ οὐδέποτε διενόθη νὰ τὴν νυμφευθῇ, λόγῳ μὲν εἶχεν εἰπεῖ ὅτι θὰ συστήσῃ αὐτὴν εἰς τὸν πατέρα του, ἔργῳ δὲ ν' ἀρπάσῃ ἐνέδρευε τὴν ἀδύνατον ἐκείνην νέαν.

Δυστυχῆς Μαργαρίτα! ἡ παρθένος Μαρία σὲ ὑπέκουσε καὶ, ἀποσπῶσά σε τῆς αἰσχύνῃς, ἐπροτίμησε νὰ σὲ καλέσῃ παρ' αὐτῆ.

Αἱ σύντροφοὶ τῆς Μαργαρίτας ἐπανῆλθον εἰς τὸ μέρος ὅπου ἡ ὠραία ἐκεῖνη ἀπώλεσε τὴν ζωὴν, ἐσπειραν ἄνθη, καὶ ἔδωκαν αὐτῷ πρὸς ἀνάμνησιν τοῦ σκληροῦ τῆς φίλης αὐτῶν τέλους τὸ ὄνομα Ἄλμα τῆς Κόρης.

(Γ. Κ.)

Ο ΝΥΜΦΙΚΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΣ

(Μετάφρ. ὑπὸ Κ. Π.).

(Ὅρα προηγούμενον φυλλάδιον).

Γ'.

Ὁ Φερνάνδος ἐπέστρεψε σύνουον ἔχων τὸν μέτωπον καὶ τεταραγμένην τὴν καρδίαν. Εἰσελθὼν δὲ εἰς τὸ ξενοδοχεῖον εὗρεν ἐπιστολὴν κατεπείγουσαν τοῦ θεοῦ του, ὅστις ἔγραψεν αὐτῷ, ὅτι τὸν περιέμενε τὴν ἐπιούσαν εἰς Κολωνίαν, ὅπου ἐμελλε νὰ μείνῃ δύο μόνον ἡμέρας.

Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἔρριψε τὸν νέον εἰς ἀμηχανίαν. Ἄν ἐβράδυνεν ἐπ' ὀλίγον τὴν ἀναχώρησίν του δὲν ἤθελε προφθάσει τὸν θεῖόν του, ἀλλὰ πάλιν πῶς ν' ἀναχωρήσῃ, ἐνῶ ἔδωκεν ὑπόσχεσιν εἰς τὴν Ἄνναν τοῦ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς ἐντάμωσίν της; Καὶ ὅμως συναίσθησις τις δικαία τοῦ πρέποντος ἔλεγε πρὸς τὸν Φερνάνδον, ὅτι ὠφείλε νὰ μὴ ἐκτείνῃ περὶ ταύτης σχέσιν, γεννηθεῖσαν ἀπλῶς ἐκ τινος τυχαίας ὁμοιότητος, ὅτι ἐχρεώσεται νὰ προσενεχθῇ μετὰ φρονήσεως, τὴν ὁποῖαν δὲν ἦτον εἰς κατάστασιν νὰ ἔχῃ ἡ ἀσθενοῦσα κεφαλὴ τῆς νέας, ὅτι ἐν ἐνὶ δὲν ἐδύνατο νὰ μεταβῇ εἰς τὴν συνέντευξιν τῆς ἐπιούσης.

Ἄλλ' ἐξ ἐτέρου διεπυθάνετο τὴν καρδίαν του, ἐὰν ὁ δάκτυλος τῆς Προνοίας δὲν ἐπιφαίνετο κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην, καὶ ἐὰν δὲν ἔπρεπε τότε νὰ υποχωρήσῃ εἰς τὰς μυστηριώδεις τῆς καρδίας του πραγμαγελίας, ἐὰν τέλος παντῶν δὲν τῷ ἐπεβάλλετο τὸ καθῆκον τοῦ νὰ φέρῃ εἰς πέρας τὴν παραγορητικὴν αὐτοῦ ἀποστολὴν, τὴν ὁποῖαν σιωπηλῶς ἐδέχθη.

Ὁ Φερνάνδος ἐκυμαίνετο μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἀποφάσεων, ἀμηχανῶν ποῖαν αὐτῶν ν' ἀκολουθήσῃ, ὅτε ἐλθοῦσα μυστηριωδῶς ἡ ξενοδόχος, τὸν παρεκάλεσεν ἐκ μέρους τῆς λέξης Σ. . . μητρὸς τῆς νέας τὰ μεταβῇ παρ' αὐτῆς.

Ὁ Φερνάνδος εὗρε τὴν εὐγενῆ κυρίαν εἰς μικρὸν τινα ἀμφιβάλαμον ἀπλουστᾶτα περιποιημένον. Αἱ θλίψεις τῆς καρδίας ταχέως διατπῶσι τὰ δεσμὰ τῆς ἐθιμοταξίας.

— Κύριε, εἶπεν ἡ λέδη, θέλετε συγχωρήσει εἰς τὴν μητέρα, τὸ ἄτακτον τοῦ πρὸς ὑμᾶς βήματός μου. Ἔισθε νέος καὶ ἡ καρδία σας δὲν ἀπεξηράνθη εἰσέτι ἀπὸ τὴν πνοὴν τῆς πείρας, εἰς τὸ πρόσωπόν σας ἀναγινώσκω ὅτι ἔχετε αὐτὴν γενναίαν καὶ ἐνάρετον.

Γνωρίζετε τὰ δυστυχήματά μου, καὶ θέλετε μὲ συγχωρήσει.

Ὁ Φερνάνδος προσέκλινε χωρὶς ν' ἀπαντήσῃ, καὶ ἡ καρδία του ἐπαλλεν ἰσχυρῶς.

— Μία ὁμοιότης, τὴν ὁποῖαν τολμῶ νὰ ὀνομάσω εὐτυχῆ, ἐπροξένησεν εἰς τὸ πνεῦμα τῆς θυγατρὸς μου ἐντύπωσιν, τὴν ὁποῖαν ἐνόησ' ἡδὴ, ὅτε σὰς βλέπω.

Ἡ Ἄννα μὲ διηγῆθη τὴν συνδιαλέξιν σας, τὴν συνάντησίν σας εἰς τὸ λειβάδι, τὴν ὑπόσχεσιν, τὴν ὁποῖαν

τῆς ἐδόσατε. . . Δὲν ἠθελήσατε νὰ διαρρήξετε τὴν καρδίαν της, ἀποκαλύπτοντες τὸν πέπλον, τὸν κρύπτοντα τὴν ἀλήθειαν. Σὰς εὐγνωμονῶ διὰ τοῦτο.

Ἄλλὰ τὸσον δὲν ἀρκεῖ. Μὲ ἐπιτρέπετε νὰ σὰς εἰπῶ ποῖαν περιμένω παρ' ὑμῶν ἐκδούλευσιν;

— Εἶθε κυρία μου, ἐκπληρώσω ὅλας σας τὰς εὐχάς!

— Ἐπανευρίσκουσα ἀπόψε εἰς τὸ πρόσωπον τῆς θυγατρὸς μου τὴν γαληναίαν ἐκείνην ἔκφρασιν εὐτυχιστέρων ἡμερῶν, ἀκτίνα ἐλπίδος εἶδον ἐπιλάμπουσαν εἰς τὰ βᾶθη τῆς καρδίας μου· ὅταν δ' ἐγνώρισα τὸ αἴτιον τῆς γαλήνης ταύτης ἐπίστευσα, ὅτι ὁ οὐρανὸς ἔλαβε τέλος οἶκτον διὰ τὰς λύπας μου. Ὑποστάσα πολυχρονίως δοκιμασίας, δὲν ἠδυνάμην νὰ πιστεύσω ἀδισταχῶς περὶ τῆς τοιαύτης εὐτυχίας καὶ ἠθελῆσα νὰ μάθω ἐὰν ἡ καρδία μου δὲν με ἠπάτα. Προσεκχάσα τὸν ἱατρὸν, ὅστις μ' ἐβεβαίωσεν εἰς τὴν ἐλπίδα μου, προσθεὶς ὅτι ἔπρεπε νὰ ὠρηθηθῶμεν τῆς περιστάσεως ταύτης, καὶ νὰ ἐπιταχύνωμεν τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ τῆς ἰάσεως σπέρματος. Ἀναδέχθη νὰ σὰς ὁμιλήσῃ, ἀλλ' ἐπροτίμησα νὰ πράξω τοῦτο ἐγὼ αὐτῆ, ἐπροτίμησα νὰ ἔλθω πρὸς ὑμᾶς κατ' εὐθείαν καὶ νὰ σὰς εἰπῶ «εἶμαι μήτηρ, καὶ σεὶ δύνασθε νὰ σώσετε τὴν θυγατέρα μου.»

— Πρὸς Θεοῦ, κυρία, λέγετε, σὰς ἀκούω ἐντέκοψεν ὁ Φερνάνδος.

— Ὅταν ἀπαντήσετε τὴν θυγατέρα μου, κύριε, μὴ παρεκλίνετε τῆς ὁδοῦ σας.

— Πιστεύσατε. . . .

Εἶναι παράφρων, τὸ γνωρίζω, ἡ ζωὴ τις δύναται νὰ ἐμπνεύσῃ οἶκτον, αἰσθημα ἀνισρὸν, τὸ ὁποῖον ζητεῖ τις ν' ἀποφύγῃ.

— Ὁ οἶκος, κυρία, εἶναι εὐγενὲς αἶσθημα, τὸ ὁποῖον ὁ χριστιανισμὸς ἀνύψωσεν εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀρετῶν, καὶ εἶναι πάντοτε χρέος, ὅσάκις δὲν εἶναι θέλγητρον.

— Ἐκρίνα καλῶς περὶ ὑμῶν, καὶ ἡ εὐγένεια τῆς ψυχῆς σας μ' ἐθαῖρνε νὰ σὰς ζητήσω καὶ τί πλέον. Τελειώσατε τὸ ἔργον τὸ ὁποῖον ἀρχίσατε, σώσατε τὴν θυγατέρα μου καὶ ὁ Θεὸς θέλει σὰς ἀνταμοιβῆι.

— Ἡ μεγαλητέρα ἀνταμοιβὴ ὑπάρχει εἰς τὴν καρδίαν μου, κυρία, καὶ ἐὰν ἐδυνάμην πᾶν ὅ,τι ἐπιθυμῶ, ἐγὼ ἐμελλὰ τότε νὰ σὰς ἰκετεύσω. Ἀκούσατε, κυρία, θέλω σὰς ἀνοίξει τὴν καρδίαν μου. Ὅταν μ' ἐκράξατε, ἐδίσταζα περὶ τοῦ πρακτείου, τώρα πλέον δὲν διστάζω. Σεὶς μ' ἐδείξατε τὴν ὁδὸν καὶ θέλω τὴν ἀκολουθήσει. Αὐριο ἀναχωρῶ, καθῆκόν τι μὲ ἀναγκάζει ν' ἀπομακρυνθῶ διὰ τινος ἡμέρας ἀπὸ τὸ μέρος τοῦτο· ἀλλ' ἐπιστρέφω ταχέως καὶ εἶθε τότε νὰ ἐκπληρώσω τὰς γλυκυτέρας τῶν εὐχῶν σας καὶ τῶν ἰδικῶν μου.

— Σὰς παραδίω, κύριε, τὴν θυγατέρα μου, ἡ τιμὴ καὶ ἡ ζωὴ της εἶναι εἰς τὰς χεῖράς σας.

— Ὁ λόγος τοῦ εὐπατρίδου σὰς ἐγγυᾶται περὶ τοῦ πρώτου, εἶθε δὲ εὐδοκῆσῃ ὁ Θεὸς καὶ δυναθῶ νὰ σώσω τὴν ζωὴν της! . . .

Ὁ Φερνάνδος ἦν ἔτοιμος νὰ προσθέσῃ καὶ τινὰς

ἀλλὰς λέξεις, ἀλλ' ἐκράτησεν αὐτὰς ἐπὶ τῶν χειλέων του· οἱ ὀφθαλμοὶ του μόνον ἐξέφραζον τὸν συλλογισμόν του· ἡ μιλιῆθ ἐνόησεν αὐτόν. Λαβοῦσα τὴν χεῖρα τοῦ νεανίου, τῷ εἶπε μετ' ἐκχύσεως ψυχικῆς.

— Μίαν ἡμέραν, κύριε, θέλωμεν ἐπαναλάβει τὴν ὁμιλίαν εἰς τὸ μέρος, ἔπου τὴν ἀφήταμεν.

Δ'.

Ὅσον κατεπείγουσα καὶ ἂν ἦτον ἡ ἐπιστολὴ τοῦ θεοῦ του, ὅσον σπουδαίη καὶ ἂν ἦσαν αἱ ὑποθέσεις περὶ ὧν ἐμελλον νὰ συνδιαλεχθῶσιν, ὁ Φερνάνδος κατόπιν τῆς συνομιλίας αὐτοῦ μετὰ τῆς μητρὸς τῆς Ἄννης, ν' ἀποφασίσῃ δὲν ἐδύνατο ν' ἀναχωρήσῃ τὴν ἐπιούσαν. Ἀνέβλεπεν ἐπομένως τὸ ταξείδιόν του ἐπὶ μίαν ἡμέραν, ἂν καὶ ἐμελλε νὰ μὴ προφθάσῃ τὸν θεῖόν του εἰς Κολωνίαν.

Δὲν ἀνεχώρησε λοιπὸν, καὶ τὴν ἐπαύριον μετ' ἀκρας ἀνησυχίας περιέμενε τὴν ὥραν τῆς συνεντεύξεώς του. Ἡ μορφή τῆς Ἄννης παρίστατο ἀπαύστως ἐνώπιόν του καὶ αἱ φαντασίαι του συναντοῦσαν αὐτὴν εἰς πᾶσαν στροφήν ὁδοῦ, εἰς πᾶν θάμνον τοῦ δάσους, εἰς πᾶσαν σκιάν νεανίδος. Πολὺ πρὶν τῆς ὥρας τῆς συνεντεύξεως, ἐπορεύθη καὶ ἐκάθησεν εἰς τὰς ὄχθας τοῦ ποταμίου, ὅθεν τὸ ἀνήσυχον βλέμμα του διεπινθάνετο ἀπαύστως τὸν ὀρίζοντα.

Τέλος πάντων ἡ Ἄννα ἐφάνη.

Τὸ δὲ βῆμά της ἦν βραδὺ καὶ χαριέν, εἰς ἕκαστον βῆμα τοῦ ποδὸς της τὸ σῶμα αὐτῆς ἐκυμαίνετο, ὡς ὁ νεαρὸς τῆς λευκῆς κορμὸς, ὁ σαλευόμενος ὑπὸ τῆς αὐρας. Χαρὰ γαληναία ἐπέλαμπεν ἐπὶ τοῦ προσώπου της, καὶ τοὺς ὀφθαλμούς της ἐπλήρου ἔκφρασις τις γλυκεῖα καὶ ἄρετος.

Προσεγγίσασα εἰς τὸν Φερνάνδον, ἡ νεανὶς ἔτεινεν αὐτῷ τὴν λευκὴν χεῖρά της, ἔπως ἤθελε πράξῃ πρὸς ἀρχαῖον φίλον, ἔπειτα μειδιῶσα τὸ μελαγχολικὸν ἐκεῖνο μειδιάμα, τὸ εἰς τοὺς ἀγγέλους ἴδιον.

— Καλὴν ἐσπέραν, ἀδελφέ μου, τῷ εἶπε. Δύναμαι νὰ σὲ δώσω τὸ ὄνομα τοῦτο. Καὶ ἡ μήτηρ μου σὲ ἐγνώρισε, καὶ αὕτη μὲ ἠρώτησε πρὸ ὀλίγου ἂν εἶδα τὸν ἀδελφόν μου σήμερον.

— Τὴν πολὺτιμον ταύτην ὀνομασίαν τὴν δέχομαι μετ' εὐτυχίας, ἀπεκρίθη ὁ Φερνάνδος με φωνὴν τεταραγμένην, πλὴν ἡ ὀνομασία αὕτη, τὸ ἤξεύρετε, μὲ χορηγεῖ δικαίωματά τινα, καὶ ἐπιτρέψατέ με ν' ἀπαιτήσω τὴν ἐξάσκησιν αὐτῶν, προτφέρων σας τὸν βραχίονά μου.

Ἡ κόρη ἐστηρίχθη μετὰ θαῤῥους ἐπὶ τοῦ βραχίονος τοῦ νέου, καὶ ἀμφοτέρω ἐπορεύθησαν συνδιαλλεγόμενοι ἐπὶ τῆς παρὰ τὸν ποταμὸν ὁδοῦ.

— Ἡ μήτηρ μου, ἐξηκολούθησεν ἡ Ἄννα μὲ εἶπεν, ὅτι θὰ κάμειτε ὅ,τι σὰς ζητήσω.

— Ἡ μιλιῆθ ἔχει δίκαιον.

— Λοιπὸν νὰ ἰδῶμεν, καὶ ἐπειδὴ ἐγὼ διατάττω, ἀπεφάσισα νὰ ἔλθετε αὐριο μετ' ἡμᾶς νὰ ἐπισκεφθῶμεν τὰ ἐργαστήσια τοῦ Παλαιῦ Βουνοῦ.

— Αὐριο, κυρία, ἀλλὰ τοῦτο μὲ εἶναι ἀδύνατον.

(ΤΟΜ. Γ' Φυλλάδ. 72)

— Ἀδύνατον! οὕτω λοιπὸν ὑπόκεισθε εἰς τὰς διαταγὰς μου; Ἔστω λοιπὸν, ἂς ἀναβάλλωμεν τὴν ἐκδρομὴν μας διὰ μεθαύριον.

— Λυποῦμαι θανασίμως, διότι τὴν πρώτην φοράν καθ' ἣν μὲ διατάττεται, εἶμαι βιασμένος νὰ σὰς παρακούσω. Αὐριο καὶ τὰς ἀκολουθοῦσας ἡμέρας δὲν θὰ εἶμαι εἰς τὸ χωρίον.

— Πῶς! ἀναχωρεῖτε;

— Καθῆκον ἀπαραίτητον μὲ ἀναγκάζει ν' ἀποδὴ μίσω διὰ τινὰς ἡμέρας.

— Κ' ἐγὼ, κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο θέλω εὐρεθῆ μόνη. . . Ὅτε ἐνόμισα ὅτι εὗρον φίλον καὶ ἀδελφόν, αὐτὸς μὲ ἀφίνει ἤδη. . . Μὲ ποῖον λοιπὸν δύναμαι νὰ ὁμιλῶ περὶ αὐτοῦ, ἂν ἀναχωρήσῃ. . . Ἰδοὺ πάλιν ἐγὼ καταμοναχῆ μετὰ τὴν θλιβερὰν ἀνάμνησίν μου, διότι ἡ μήτηρ μου. . . ἡ δυστυχὴς μήτηρ μου, φοβοῦμαι πάντοτε νὰ τὴν λυπῶ, περισσότερον λαλοῦσα αὐτῆς περὶ τοῦ παρελθόντος.

Ἐν δάκρυον ἔτρεξεν ἐπὶ τῆς παρειᾶς τῆς κόρης καὶ ἔπεσεν ὡς μαργαρίτης ἐπὶ τῆς χειρὸς της.

— Αἱ λοιπὸν! ἀνέκραξεν ὁ Φερνάνδος, ἡ ἀναχωρησις μου πρέπει νὰ γενῆ δι' ὑμᾶς αἰτία δακρύων! Συλλογισθεῖτε ὅτι ἡ ἡμέρα τῆς εὐτυχίας πλησιάζει!

— Ναί! Ναί! Ἔνας ὀλόκληρος μὴν! . . . ἀφοῦ δὲ σὲ ἔστειλεν αὐτὸς, διατὶ δὲν μένεις.

— Αἱ ὑποθέσεις ἕνεκα τῶν ὁποίων μακρύνονται δὲν ἀποβλέπουσι ἐμὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ τινὰ καλὸν θεῖόν μου, ὅστις μὲ εἶναι δεύτερος πατήρ καὶ, ἰδοὺ, κυρία, μὲ περιμένει σήμερον.

Καὶ ταῦτα λέγων, ὁ Φερνάνδος ἐνεχείρισε τὴν ἐπιστολὴν τοῦ θεοῦ του εἰς τὴν κόρην, ἣτις ἀέγνω αὐτὴν προσεκτικῶς καὶ χωρὶς νὰ παραλείψῃ οὔτε ἓνα σίγλον.

— Ἐχεις δίκαιον, εἶπε, κύπτουσα τὴν κεφαλὴν, πρέπει ν' ἀναχωρήσῃς. . . Πότε θὰ ἐπιστρέψῃς;

— Ὅσον δυνατόν ταχύτερον.

— Δηλαδὴ μετὰ πόσας ἡμέρας;

— Δέκα ἢ δώδεκα ἡμέρας, καὶ ἂν, ὡς ἐλπίζω, κατορθώσω νὰ γλυτώσω καὶ ἀρχήτερα θέλω τὸ πράξει.

— Μὴ λησμονῆς τὴν ὑπόσχεσίν σου, μὴ λησμονῆς πρὸ πάντων, ὅτι αὐτὸς ἐπανερχεται μετὰ ἓνα μῆνα, καὶ τὴν ἡμέραν ἐκείνην χρεωστεῖς νὰ μὲ ὀδηγήσῃς εἰς τὸν ναόν. . . Κατὰ τὴν ἀπουσίαν σου θέλω ἐνασχοληθῆ εἰς τὸν καταρτισμὸν τῆς νυμφικῆς στολῆς μου. Θέλ' εἶσθαι ἀπλουστάτη, λευκὸς ἐσθῆς μετὰ κυανοχρόους ταινίας, καὶ ἐπὶ τοῦ μετώπου μου στέφανος ἐξ ἀνθέων ὡς ὁ παρών. . . ἤρχισα ἤδη νὰ κεντῶ τὸν πέπλον μου, ἠθελῆσα ὥστε νὰ γενῆ ὀλόκληρος μετὰ τὰς χεῖράς μου, ὅταν ἐπιστρέψῃς θὰ τὸν εὐρῆς τελειωμένον.

Ὁ Φερνάνδος μετ' ἀγωνίας ἀνεκφράστου ἤκρατο τοὺς λόγους τῆς παράφρονος, ἦτο λυπηρότατον ν' ἀκούη τις αὐτὴν διηγουμένην τοιοῦτοτρόπως τὴν στολὴν της πρὸς γάμους φανταστοῦ· ὁ νέος μὴ δυνάμενος νὰ κρατήσῃ ἐπὶ πλέον τὴν συγκίνησιν τῆς ψυχῆς του, ἐστράφη ἵνα ἐν δάκρυον ἀποκρύψῃ.

— Όταν φθάση η ημέρα, επρόσθεσεν η κόρη, θεί- λεις έλθη να λάβης την χειρά μου κατά την δεκά- την ώραν, και θέλωμεν υπάγει εις την εκκλησίαν εκεί- νην, της οποίας βλέπεις εκεί κάτω εντός των δένδρων το κωδωνοστάσιον,

Κατά την στιγμήν εκείνην ο κώδων του χωρίου εσήμανε τον εσπερινόν.

— Άκουσε, ειπεν η κόρη, σημαίνει ο κώδων της εσπέρας, σεΐς οι καθολικοί προσεύχεσθε, όταν τον ακούετε. Δίδαξε και εις εμέ την προσευχήν ταύτην.

Και τότε, έχουσα την χειρά της εις την χείρα του νεανίου, και τὰ όμματα εστραμμένα προς την δύτιν ένθα ο ήλιος προσηγόρευε διά των τελευταίων ακτίνων του τους λόφους τους ανυψωμένους εν μέσω της βαθείας κοιλάδος, ής η σιωπή έταράττετο υπό μόνου του βραδέως και παρατεταμένου ήχου του κώδωνος απέναντι του ουρανού και της γης, η παρ- θένος έδιδάχθη την ένδόμοχον εκείνην προσευχήν, την οποίαν τρίς της ημέρας αποστεινομεν προς την θεομήτορα.

Ο κώδων επανέλαβε τρίς τον κλαυθμηρόν ήχόν του και τρίς το Θεοτόκε Παρθένε εξήλθε των χει- λέων και της καρδιάς των νέων. Όταν δ' έτελειώσεν η προσευχή ο μέν Φερνάνδος ήσθάνθη έαυτον ήσυχό- τερον, της δέ νέας οι όφθαλμοί απέλαμψαν καθαρώ- τεροι και το άμαυρόν κάλυμμα της θλίψεως έσκε- δάσθη εκ του μετώπου αυτής. Τότε δέ οι νέοι ούτοι έχοντες τας χείρας ήνωμένας, την κεφαλήν προς τὰ κάτω νεύουσαν και άρωνα τὰ χείλη, επανέλαβον βραδέως την περιδιαβασίν των.

Έρθαταν τοιοιτοτρόπως εις το άκρον του κήπου και άρήσαντες τας όχθας του ποταμού έπλησίασαν εις το κατοίκημά των. Η Άννα έθλίψε ζωηρώς την χείρα του Φερνάνδου, επ' αυτού τὸ γλυκύ και άγρόν ύψώνουσα όμμα της.

— Υγίαινε τὸ ειπεν, εστο ευτυχής εις το ταξεί- διόν σου. Κατά πάσαν εσπέραν, όταν ο κώδων θέλει σημαίνει θέλω λέγει την προσευχήν μου, την οποίαν μ' έδίδαξες. . . Ίδου λάβε το άνθος, το όποιον σε άνήκει· ίδε πόσον είναι ευμορρον, πόσον είναι λεπτα- τὰ φύλλα του, πόσον είναι καθαρόν το κυανόν του. . . Τὸ άνθος τούτο ήτον το άγαπητόν του Γεωργίου. . . Γεώργιος ήτο το όνομά του, αλλά σεΐς δεν με εί- πατε πὼς ονομάζεσθε.

— Ονομάζομαι Φερνάνδος.

— Φερνάνδος! και αυτό είναι ωραϊόν όνομα. Εις τας προς την Δέσποιναν προσευχάς μου δεν θέλω το λησμονήσει, υγίαινε Φερνάνδε.

— Χαίρετε, κυρία, απήντησε περίλυπος ο νεα- νίας, και θλίβων επί των χειλέων του την χείρα της νέας κόρης άφῆκεν εν δάκρυ να πόση επ' αυτής.

Η Άννα το έπαραιτήρησε.

— Και εγὼ επίσης έλλαϊα, ειπεν αυτή, την ημέραν καθ' ην είδα τον Γεώργιον διά τελευταίαν φοράν.

— Και ταυτα είπούσα απέμακρύνθη. Ο δέ Φερ- νάνδος παρηκολούθησεν αυτήν διά του βλέμματός του ίκανήν ώραν, και όταν επέστρεψεν εις την πραγμα-

τικότητα ήσθάνθη άπειρον εις τὰ βίθη της καρδιάς του ανησυχίαν, την δέ έπιούσαν περι την αύγην άνε- χώρησεν εκ του πολυχύνου.

Ε΄.

Φθάς εις Κολωνίαν ο Φερνάνδος δεν ήυρε πλέον τον θεόν του, ήναγκάσθη λοιπόν να μεταβῆ εις Πα- ρισίους, όπου ο θεός του ειχεν υπάγει, επειδή ού- τος ειχεν άσθενήσει· αι δέκα της απουσίας ήμέραι έγιναν τριάκοντα, αλλά τελευταίον απηλλάγη πιν- τός προσκόμματος, και άμέσως εκίνησε διά το χω- ρίον. Είχε περέλθει δλόκληρος μήν από την ημέραν της απουσίας του. Την έπιούσαν περι την δεκάτην ώραν ήλθεν άμαξά τις προς των θυρών του ξενοδο- χείου, και εξ αυτής εξήλθεν η καλή ξενοδόχος, ήτις αναγνωρίσασα τον Φερνάνδον,

— Ηλθατε τέλος πάντων άνέκραξεν, ο θεός ευλο- γήσει την έπιστροφήν σας.

— Και η μίς Άννα, ήρώτησεν ο Φερνάνδος χω- ρίς ν' άπαντήση εις τας προσήσεις της ξενοδόχου.

— Η μίς Άννα, ειπεν αυτή ύψώνουσα τους ο- φθαλμούς προς τον ουρανόν.

— Τί συνέβη; που είναι;

— Εκεί εις τον σίκον της και επί της κλίνης της. . .

— Άσθαινε!

— Αποθνήσκει.

Ο Φερνάνδος δεν περιέμενε ν' άκούση περισσότε- ρον εις δύο βήματα άνεβη την κλίμακα, και εκρούσε την θύραν της κατοικίας της Άγγλίδος. Η θαλα- μηπόλος ήλθε σιωπηλώς και άνοίξασα την θύραν τὸν ώδήγησε πλησίον της κλίνης.

— Α δικαί έρχεσθε τόσον βράδιον, άνέκραξεν η δυστυχής μήτηρ, άρχίζουσα την χείρα του νεανίου. Έλθετε, έλθετε, τουλάχιστον το τελευταίον βλέμμα της ας συναντήσει προσφιλείς χαρκατήρας δυναμένους να προκαλέσωιν επί των χειλέων της εν είσέτι μει- δίμα, έλθετε.

Και η δυστυχής μήτηρ, λησμονήσασα πάντα πε- ριορισμόν ήλκυσε τον Φερνάνδον εις τον θάλαμον της νέας κόρης, πνεύσης τὰ λείθια.

Ω του θλιβερού θεάματος!

Όχι ού; τὰ δάκρυα του προσκεφαλαίου της, η Άννα εκειτο ακίνητος επί της κλίνης της, παρ' αυ- τήν δέ εξ ενός μέν εκάθητο ο ιατρός εξ έτέρου δέ εις ιερεύς υποψιθυρίζων προσευχάς ενθέρμους.

Όπισθεν του προσκεφαλαίου της κλίνης ίστατο η μήτηρ γονυπετής ενώπιον του έστειρομένου.

Ο Φερνάνδος πλησίασε μετά κτανύξεως παρὰ την κλίνην της κόρης με χείρα δειμάλειαν απέμα- κρυνε το παρθενικόν παραπέτασμα και θεώρησε την περικαλή εκείνην κόρην την πρό μικρού άκόμη τόσον δροσεράν και άκμαίαν.

Πὼς ειχε παραλάβει! και όμως μ' όλην ταύτην την αλλοιώσιν της διετήρει πάντοτε την ουρανίαν καλ- λονήν της, και το καθαρόν του μετώπου της, το περι-

καλυπτόμενον υπό μακρῶν και χρυσοϋφάντων βο- στρίχων. Πλήν φευ, επί του ωραίου τούτου προσώπου υπήρχεν έντετυπωμένη η σφραγίς του θανάτου.

Όταν είδε ταυτα ο Φερνάνδος έξήριψε την κεφαλήν επί των χειρῶν του και ήσχισε να έλολιζή. Η κόρη άνήγειρε τὰ βλέφαρά της, αν και θνήσκουσα, άγνω- ρισε τον νεανίαν.

— Φερνάνδε, ειπε με φωνήν μέλις άκουομένην, έρχεσαι πολύ άργά. Αυτός, έφθασε τον ίδε. . . Η ώρα εσήμανε και θα φύγωμεν. . . Μητέρα μου δός μοι τον νυμφικόν στέφανόν μου. . . θέλει είναι ιδικός σου, Φερνάνδε, όταν ο ιερεύς τον ευλογήσει επί του μετώπου μου. . .

Η λέδη Σ. ήγέρθη, και λαβούσα νωπόν στέφανον εκ κυάνων κείμενον επί τινος έδρας όπου άνωφελώς εκτεινότο επίσης ο πέπλος και η λευκή έσθής η νυμ- φική έθεσεν αυτὸν επί της κεφαλῆς της θυγατρός της άσπαζομένη συγχρόνως αυτήν.

— Μητέρα μου, επανέλαβεν, αποθνήσκουσα με φω- νήν διακεκομμένην· συγχώρησόν μοι το σφάλμα μου, συγχώρησόν μοι τας λύπας όπου σὰς έπροξένησα. . . Φερνάνδε, δός μοι την χειρά σου, το ιερόν είναι έστολισμένον, μὰς περιμένει. . . Ίδου ο Γεώργιος έρχόμενος. . . Η προσευχή αναβαίνει εις τους ου- ρανούς Θεοτόκε Παρθένε. . . Γεώργιε. . . Μητέρα μου. . . Υψιστε Θεέ, ω πόσον ο ουρανός είναι ω- ραίος! . . .

Και τὰ χείλη της εκεινοϋντο εισέτι, άλλ' η φωνή της ειχε σβυσθῆ. . . Τὰ πάντα τετέλειστε, η νύμφη μετέβη εις τους ουρανούς.

Τότε πανταχόθεν ήγέρθησαν οι κλαυθοί και οι θρήνοι και ο Φερνάνδος γονυπετής παρὰ την κλίνην εκυψε το μέτωπόν του επί της καταψύχρου χειρός της αποθανούσης. Την έπιούσαν συνώδευσε το λείψα- νον εις την εκκλησίαν και εξεπλήρωσε τοιοιτοτρόπως μέχρι τέλους την ύπόσχεσίν του.

Η δέ παρθένος έτάφη εις την κοιλάδα εκείνην και επί του τάφου της έτέθη λευκόν μάρμαρον με την εξῆς μόνον έπιγραφήν.

ANNA

Τῆ 15 Αυγούστου 18. . .

Η κόρη ειχεν αποθανει την ημέραν της Παραγίας.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΗΣ ΛΑΧΟΡΗΣ.

Τὸ μέρος των Ίνδιων το όνομαζόμενον Πέντσαπ κυκλοῦται υπό πέντε ποταμῶν το Δίχιλου, το Τσέ- ναβ, το Βιάχ, το Ράθη και το Σετλεδι, τὰ ύδατα των οποίων ενούμενα εγχεονται εις τον Ίνδον ποταμόν. Η λέξις Πέντσαπ καθιεροί καθ' έαυτήν την φυσικην ταύτην δροθέτησιν· διότι Περσισί, πεντολ σημαίνει πέντε και άπ ύδωρ.

Κατακτηθείσα ποτέ υπό των φαλαγγῶν Άλεξάνδρου του Μεγάλου και εκτεθειμένη από της ένδεκάτης εκατονταετηρίδος εις τας συνεχείς έπίδρομάς των Μουσουλμάνων κατακτητῶν, η χώρα αυτη κατείχετο εισέτι πρό πενήκοντα περίπου ετών, υπό διαφόρων Σίχων άρχηγῶν. Επί των ήμερῶν μας είδομεν εν αυτῇ συσταινόμενον νέον Κράτος. Τοῦτο δέ συνέστη- σεν η πολιτική του Ρουζιτ-Σίγγ, η δέ άνδρεία και τὰ πλεονεκτήματα Γάλλων τινων, εξέτεινον και ενί- σχυσαν τας κατακτήσεις αυτου. Η τελευταία αυτη περίστασις, εκτεθείσα κατά πρώτον δι' άπλων διηγῆ- σεων, κατά φυσικόν λόγον διήγειρεν εν Γαλλίᾳ με- γάλην ύπερ της μεμακρυσμένης ταύτης επαναστάσεως μέριμναν. Αί έπιστολαί του Βίκτορος Ζάκεμων και αι έσχάτως υπό διαφόρων εφημερίδων συλλεχθεΐ- σαι σημειώσεις, από της εν Παρισίοις άφιξεως του

στρατηγού Άλλάρδ, ενίσχυσαν έτι μάλλον την πε- ριέργειαν του κοινοῦ, χωρίς όμως να δυνηθῶσι να ευ- χαριστήσωσιν αυτήν. Οθεν έσκέφθημεν ότι, οι ανα- γνῶσται ημῶν ευχαρίστως θέλουσιν ίδει ενταῦθα ίστο- ρικὴν περίληψιν των συγχρόνων συμβάντων, ὧν το Πέντσαπ υπήρξε το θέατρον· άλλ' απαιτείται, διά να εκθέσωμεν ταυτα, ὅσον ένεστι σαφέστερον, να διέλ- θωμεν τροχάδην επί τινων παλαιῶν ήδη τετελεσθέν- των γεγονότων.

Περί τὰ τέλη της δεκάτης πέμπτης εκατονταετη- ρίδος, Ίνδος τις άνόματι Σανάχ-Σάχ, είλκυσε περι αυτόν, διά των άρετων του και της ευγλωττίας του, μέγαν αριθμόν μαθητῶν, προς ους έδίδαξε την ένότητα του Θεοῦ, την ενέργειαν του καλοῦ, την εիրήνην και την ανοχήν πασῶν των θρησκειῶν. Τὰ παραγ- γέλματα αυτου συνελέθησαν εν τη βίβλῳ τη έπι- γραφομένη Άδι-Γράνθ (η πρώτιστος βίβλος). Σεβό- μενος ως ιεράρχης της νέας ταύτης πίστεως, εξελέ-

ξατο, πρό τοῦ θανάτου διάδογον τῆς ἐξουσίας αὐτοῦ, ἓνα τῶν μαθητῶν του ἀποξενῶν αὐτῆς τὰ ἴδια αὐτοῦ τέκνα. Ἡ θρησκεία αὐτῆ ἐφαίνετο ὡς συστηθεῖσα ἐπὶ ἐδραίων βάσεων· καὶ ὁμως αἱ καταδρομαὶ τῶν Μουσουλμάνων, ἃς ὑπέστησαν αἱ διάδοχοι τοῦ Νανὰ, ἐπέφερον κατ' ὀλίγον τροποποιήσεις τινὰς εἰς τὸ δόγμα τοῦτο. Ὁ Γουρού-Γοβινδ-Σίγγ δέκατος πνευματικὸς ἀρχων τῶν Σίγων (περὶ τὰ τέλη τῆς δεκάτης ἐβδόμης ἑκατονταετηρίδος) ἐπέισε τοὺς ὀπαδοὺς του, ὅτι τὰ εἰρηνικὰ παραγγέλματα τοῦ πρώτου αὐτῶν νομοθέτου διεκινδύνευον τὴν ὑπαρξίν των. Τοῖς ἐπέβαλε νὰ ὀρκισθῶσι παντοεινόν κατὰ τῶν Μουσουλμάνων μῖσος, διὸ καὶ μετ' ὀλίγον μέρος τοῦ λαοῦ τῶν Σίγων, μετεμορφώθη εἰς λαὸν πολεμιστῶν. Οἱ μαχηταὶ οὗτοι ἔλαβον τὴν ἑπωνυμίαν τοῦ Σίγγ (λέοντος) ἐνῶ οἱ γεωργοὶ διετήρησαν ἀπλῶς τὸ ὄνομα τοῦ Σίγγ (μαθητοῦ). Ἀντιθέτως πρὸς τὰ ἔθιμα τῶν ἄλλων Ἰνδῶν, οἱ Σίγαι, ἀπ' ἀρχῆς, δὲν παρεδέχθησαν οὐδεμίαν διάκρισιν τάξεως, ἢ τοῦλάχιστον δὲν καθιέρωσαν κανὲν προνόμιον. Ὁ Γουρού-Γοβινδ ἐπέτρεψε τὴν χρῆσιν τοῦ κρέατος ἀπάντων τῶν ζώων, ἐκτὸς ἐκείνου τῆς ἀγελάδος, τὰ δὲ παραγγέλματα ταῦτα οἱ Σίγαι διατηροῦσιν εἰσέτι μετ' εὐλαθείας· ἐκτὸς τούτου ἐπέβαλεν εἰς πάντας Σίγων νὰ μεταχειρίζηται τὰς λέξεις, ἐπιτυχία καὶ νίκη τὸν Γουρού, ὡς τύπον προσταγορεύσεως καὶ συνθήματος συνενώσεως.

Ὁ τωρινὸς διακριτικὸς χαρακτήρ τοῦ ἔθνους τῶν Σίγων προκύπτει ἐκ τῆς φύσεως τῆς διοικήσεως αὐτῶν, ὡς αὕτη συνιστήθη ὑπὸ τοῦ Γουρού-Γοβινδ. Ἀπαντες οἱ Σίγαι ἀρχηγοὶ ἦσαν τὸ πάλαι ἀνεξάρτητοι ἀπ' ἀλλήλων, καὶ μόνον ἀνωτέρων αὐτῶν ἀνεγνώριζον ἐξουσίαν τὴν τοῦ Κράλσα, ἧτοι τὸ ἀόρατον δαιμόνιον τῆς διοικήσεως, ἀρχὴ ἰερά τῷ κράτει, ἐνώπιον τῆς ὁποίας πᾶς ὁ λαὸς ὑπετάσσετο. Εἰς σοβαρὰς περιστάσεις, ἐκ τῶν ὁποίων ἐξήρτητο ἡ σωτηρία τοῦ ἔθνους, ἅπαντες οἱ πολιτικοὶ ἀρχηγοὶ συνήρχοντο τῇ προσκλήσει τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Ἀκαλῆς, ἐν Ἀμριτσάρ, ὅπου ἐσχημάτιζον τὸ Γούρου-Μάτα, ἧτοι σύνοδον τῶν Σίγων ἧς αἱ ἀποφάσεις θεωροῦντο ὡς νόμοι. Ἡ τοιαύτη τῶν Σίγων ὁμοσπονδία διελύθη ὑπὸ τῶν Μογῶλων Ἀυτοκρατόρων. Ὁ Γουρού-Γοβινδ ἀπώλεσε καὶ οὗτος τὴν ζωὴν εἰς τὸν καταστρεπτικὸν αὐτῶν πόλεμον. Διασχορηπισθέντες κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς τελευταίας ἑκατονταετηρίδος, οἱ Σίγαι ἀνεφάνησαν εἰς τὸ Πέντσαπ, ὀλίγον τινα καιρὸν μετὰ τὰς κατακτήσεις τοῦ Ναδῖρ Σάχ, καὶ κατώρθωσαν νὰ ἐγκατασταθῶσιν ἐν αὐτῇ, καὶ νὰ πολεμῶσι κατὰ τῶν αυτοκρατορικῶν στρατευμάτων τοῦ Μογῶλου, τὰ ὁποῖα εἶχον ἐκπέσει ἤδη ὀλοτελῶς τῆς προτέρας αὐτῶν ὑπεροχῆς.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν πολέμων τούτων ἀνεφάνησαν πρῶτον, ἐπὶ τῆς πολιτικῆς σκηνῆς οἱ πρόγονοι τοῦ Ῥουντζιτ-Σίγγ· ὁ ἀρχαιότερος δὲ αὐτῶν καὶ οὐ τινος ἢ φήμη διετήρηθη, ἦτο ἀπλοῦς ζεμινδάρ (κτηματίας) ὀνόματι Δεζῶν, ὅστις δι' ὄλην εἶχε περιουσίαν τρία ἄροτρα καὶ ἐν φρέαρ· ὁ υἱὸς αὐτοῦ Νὰδ-Σίγγ ἠσπάσθη τὴν Σιγικὴν θρησκείαν· ὁ δὲ υἱὸς τοῦτου καλούμενος Τσαράτ-Σίγγ, εὐτυχῆσας κατώρθωσε

νὰ συστήσῃ ἐν σεργάρι ἧτοι διοικήσιν συγκεπιένον ἐκ 2,500 ἵππων. Ὁ Μάχα-Σίγγ υἱὸς τοῦ Τσαράτ-Σίγγ τῷξησε ἐτι μᾶλλον τὴν περιουσίαν ταύτην, καὶ ἀπέκτησε δόξαν τινα διὰ τινῶν λαμπρῶν στρατιωτικῶν κατορθωμάτων. Ἀπέθανε τῷ 1792 ἀφήσας τὸν υἱὸν τοῦ Ῥουντζιτ-Σίγγ, δωδεκαετῆ τότε, ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν τῆς μητρὸς του. Ἡ πενθερὰ αὐτοῦ Σαδά-Κοῦμβαρ ἐξήσκει μεγάλην ἐπὶ τῶν ὑποθέσεων ἐπιρροήν· ὁ Ῥουντζιτ-Σίγγ ἐχρεώσθη εἰς τὰς βραδουργίας καὶ τὴν ἐπιτηδειότητα τῆς ἐξόχου ταύτης γυναικὸς, τὴν ἐπιτυχίαν διαφόρων σημαντικῶν ἐπιχειρήσεων. Ἐφ' ἱκανὸν χρόνον ὑπεστήριξεν αὐτὸν διὰ τῆς ἐπιρροῆς τῆς καὶ τῶν συμβουλῶν τῆς, καὶ τοῦτο ἔπραξε μέχρι τῆς ἡμέρας καθ' ἣν, ἐν τῇ ἀπληστία αὐτοῦ, ὁ ἀπλειστος Σίγγος μονάρχης, ἠθέλησε ν' ἀποστερήσῃ αὐτὴν τῆς προικοκτησίας αὐτῆς· αὕτη δὲ ἐσυγχισθη μετ' αὐτοῦ, καὶ ἔκτοτε δὲν ἠδέλησε καὶ οὐδένα τρόπον νὰ συμβιβασθῇ, οὔτε νὰ ἀναλάβῃ ὑπὸ τὸ πρόσχημα προσποιημένης φιλιώσεως, τὴν ἀποστερηθεῖσαν ἐλευθερίαν τῆς.

Ἡ ἀνατροφή τοῦ Ῥουντζιτ-Σίγγ ἦν εἰς ἄκρον παρημελημένη· παραδεδομένος ὀλοτελῶς εἰς τὰς ἠδονὰς, καὶ εἰς τὰς διασκεδάσεις τῆς ἐξοχῆς, δὲν ἠθέλησε νὰ μάθῃ οὐδεμίαν γλώσσης ἀνάγνωσιν ἢ γραφήν. Τρομερὰ ἀσθένεια ἀπεστέρησεν αὐτὸν τοῦ ἐνὸς ὀφθαλμοῦ, χαλαρώσασα ταῦτοχρόνως ἐπὶ πολὺν χρόνον καὶ τὰς σωματικὰς αὐτοῦ δυνάμεις. Ἄλλ' ἄμα γινόμενος δεκαεπταετής, ὁ χαρακτήρ αὐτοῦ μετεβλήθη, ἀνέλαβεν μόνος τὰς ἡνίας τῆς διοικήσεως, ἐξώρισεν τὸν προθυπουργόν του καὶ ὡς βεβαιούσιν, ἐφαρμάκευσε τὴν μητέρα αὐτοῦ· καὶ αὐτὸς ὁ πατὴρ αὐτοῦ Μάχα-Σίγγ εἶχε πράξει πατροκτονίαν.

Τὸ πρῶτον φιλόδοξον βῆμα τοῦ Ῥουντζιτ, ἐπροδόθη ἀπὸ τὰς κατὰ τῆς πόλεως τῆς Λαχόρης πρωτευούσης τοῦ Πεντσαπ ἐπιχειρήσεις του. Οἱ Ἀφγάναι εἶτινες εἶχον ἤδη κυριεύσει αὐτὴν κατὰ τὰ 1797 ἠνάγκασαν τοὺς Σίγας ν' ἀποσυρθῶσι πρὸς τὴν ἄρκτον· ἐλθόντων δὲ τούτων πρὸς τὸ δυτικὸν μέρος τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ, ὁ Ῥουντζιτ-Σίγγ, ἐπεκαλέσθη διὰ τῆς μεσιτείας τοῦ Σαδά-Κοῦμβαρ, τὴν παρχώρησιν τῆς Λαχόρης ἐπ' ἀμοιβῇ ὑπηρεσιῶν τινῶν τὰς ὁποίας ὑπεχρεοῦτο νὰ κάμῃ πρὸς τινὰς τῶν Ἀφγάνων ἀρχηγῶν· ὅθεν ὁ Σαδά-Κοῦμβαρ συγκατετέθη εἰς τοῦτο καὶ ἐπεφόρτησε μόνον τὸν Ῥουντζιτ ν' ἀποδειώξῃ τρεῖς Σίγγους ἀρχηγούς· οἵτινες ἦσαν ἐγκαταστημένοι εἰς Λαχόρην. Ὁ Ῥουντζιτ ἐσχημάτισε κόμμα μεταξὺ τῶν ἐν τῇ πόλει εὐρισκομένων Μουσουλμάνων· εἰσῆλθεν αἴφνης ἐν αὐτῇ, καὶ εὐκόλως περιεποιήσατο εἰς ἑαυτὸν τὴν ὑπὸ τῶν Ἀφγάνων δοθεισαν αὐτῷ χώραν. Τὴν κατάκτησιν ταύτην διετήρησεν εἰς ἑαυτὸν ἀπὸ τὰ 1800, συστήσας ἐν αὐτῇ καὶ τὴν ἑδρὰν τῆς Κυβερνήσεώς του. Γὰ ἐπόμενα τέσσαρα ἔτη μετεχειρίσθη εἰς ἐκστρατείας κατὰ τῶν Σίγων ἀρχηγῶν· ἐκάστη τῶν ἐκστρατειῶν τούτων ἐπέφερον εἰς αὐτὸν τὴν κατάκτησιν φρουριῶν, πόλεων, ἢ χρηματικῶν φόρων. Ἐκστρατεία δὲ πλήρης ἐπιτυχίας ὑπῆρξεν ἢ πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Ἰνδοῦ ἧτις παρέσχεν εἰς αὐτὸν μεγάλας ὕλικας ὠρελείας.

Ἡ φρόνησις τοῦ Ῥουντζιτ, ὡς πρὸς τὰς μετὰ τῶν ὑποδεεστέρων ἀρχηγῶν σχέσεις του, ἀπεδείχθη τρανῶς κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ πολέμου τῶν Ἀγγλων κατὰ τοῦ ἀρχηγοῦ Μαχράτ-Χαλκάρ. Ὁ ἀρχηγὸς οὗτος ὑποχωρῶν ἐνώπιον τῶν Ἀγγλικῶν δυνάμεων καὶ ἀποσυρόμενος εἰς Πέντσαπ, ἐπροσπάθησε νὰ ἐλκύσῃ πρὸς αὐτὸν τοὺς Σίγας. Ὁ Ῥουντζιτ-Σίγγ διέφυγεν ἐπιτηδείως τὰς περὶ συμμαχίας προτάσεις, χωρὶς ἐκ τούτου νὰ διακόψῃ τὰς μετὰ τὸν Μαχράτ ἀρχηγῶν ὑπαρχούσας φιλικὰς σχέσεις· ἡ δὲ φρόνησις αὕτη διαγωγή προσέτρεψε τοὺς Ἀγγλους νὰ τῷ ἐξασφαλίσωσι τὴν ἡσυχον κατοχὴν τῆς ἐπικρατείας

γενομένης συμπλοκῆς τυχαίας μεταξὺ τῶν Ἀκαλῆς καὶ ἐνὸς Ἀγγλικῶν ἀποσπάτματος, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ πρῶτοι ἐτράπησαν εἰς φυγὴν ἂν καὶ πολυπληθεῖς, τὸ τοιοῦτον ἠλάττωσε τὸ θάρρος τοῦ Ῥουντζιτ-Σίγγ. Δὲν ἠθέλησε πλέον νὰ ἀντιπαλαίσῃ κατὰ τῆς τακτικῆς τῶν εὐρωπαϊκῶν στρατευμάτων, καὶ ἔσπευσε νὰ συνομολογήσῃ συνθήκην ἐν ἣ ὑπέτρετο νὰ παύσῃ τὴν περαιτέρω πρόοδον τῶν κατακτητῶν του πρὸς ἄρκτον τῆς Σετλεδῦ. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης (1809) ἡ μεγαλητέρα ἀρμονία ὑπάρχει μεταξὺ τῶν Ἀγγλων καὶ τοῦ βασιλέως τῆς Λαχόρης, ὅστις εὖρεν ἄλλο στάδιον πρὸς ἐξάσκησιν τῆς φιλοδοξίας αὐτοῦ.

αὐτοῦ. Ἀπεναντίας βραδύτερον ἀρχηγοὶ τινες Σίγαι, κατοικοῦντες μεταξὺ Σετλεδῦ καὶ Τσοῦμμας, ἀνησυχούντες ὡς πρὸς τοὺς σκοποὺς τοῦ Ῥουντζιτ, ἠθέλησαν νὰ ἐξασφαλίσωσιν εἰς ἑαυτοὺς τὴν προστασίαν τῶν Ἀγγλων, ἀλλ' ὁ Ῥουντζιτ κατώρθωσε νὰ ἐλκύσῃ αὐτοὺς εἰς Λαχόρην, καὶ εἰδείξεν εἰς αὐτοὺς τσαῦτα δείγματα φιλίας, ὥστε καθησύχασε πρὸς καιρὸν τοὺς φόβους των. Καὶ μ' ὅλα ταῦτα, μετὰ τινα καιρὸν ἐξέτεινε τὰς κτήσεις του πρὸς ἄρκτον τῆς Σετλεδῦ. Τότε οἱ Σίγαι ἀρχηγοὶ ἐπεκαλέσθησαν ὀριστικῶς τὴν βοήθειαν τῶν Ἀγγλων, οἵτινες, ἂν καὶ ὀλιγόριθμοι, προῦχώρησαν πρὸς τὴν Σετλεδῦ. Κατ' ἀρχὰς ὁ Ῥουντζιτ-Σίγγ ἀψήφησε τὸ πρᾶγμα· ἀλλὰ

Ἀπὸ τὰ 1810 ἕως τὰ 1814 ὁ Ῥουντζιτ-Σίγγ ὑπέταξεν εἰς αὐτὸν Μουσουλμάνους τινὰς ἀρχηγούς κατοικοῦντας εἰς τὰ ὄρη τὰ διαχωρίζοντα τὸ Πέντσαπ ἀπὸ τὴν Κασμιρίαν. Μολοντοῦ ἐκηρύσσεται φίλος καὶ σύμμαχος τῶν Ἀφγάνων, τοῖς ἀφῆρσε μ' ὅλα ταῦτα δύο σημαντικὰς πόλεις, τὸ Ἀττὸκ καὶ τὴν Μούλταν· κατὰ τὸ 1818 διέβη τὸν Ἰνδόν, καὶ ἐκυριεύσει τὴν πόλιν Πίγανερ, ἐξ ἧς δὲν ἔλαβε κατ' ἀρχὰς εἰμὴ μεγάλας ποσότητας χρημάτων. Μετὰ τὸ κατώρθωμα τοῦτο ἐπανῆλθεν εἰς Λαχόρην διὰ νὰ προετοιμασθῇ νὰ ἐπιδράμῃ κατὰ τῆς Κασμιρίας τὴν ὁποίαν ἐπροβαλμιούσε πρὸ πολλῶν ἡδῆ ἐτῶν, πλην ἠναγκάσθη ν' ἀναβάλλῃ τὸ σχέδιον τοῦτο κατὰ τὰ 1814, μετὰ τινα

δυστοχή μετά των Αφγάνων συνάντησιν. Εὐτυχέστερος κατὰ τὰ ἔτη 1818 καὶ 1819, ὑπέταξεν ἅπασαν τὴν ὠραίαν ταύτην κοιλάδα, ὥστε, εἰς ἔνδειξιν τῆς εὐχαριστήσεώς του, ἐφωταγώγησε τρεῖς κατὰ συνέχειν νύκτας τὰς πόλεις τῆς Λαχόρης καὶ τῆς Ἀμριτσάρ.

Κατὰ τὰ 1823 ὁ Ρουντζιτὶ ἐξησφάλησε τὴν ἐξουσίαν του εἰς Πίχανερ· ἔδωσε τὴν πόλιν ταύτην εἰς μουσουλμάνον τινα, ἐν εἶδει ἡγεμονίας ἐξαρτωμένης ἀπὸ τὴν αὐτὴν τῆς Λαχόρης.

Κατὰ τὰ ἐπόμενα τέσσαρα ἔτη ὀλίγη ἦτο ἡ ἐνέργεια τῶν Σιχικῶν στρατευμάτων· ἡ ὑγεία τοῦ Ρουντζιτ-Σιγγ ἐξησθενίσθη ὡς ἐκ τῆς ἀτάκτου ζωῆς τὴν ὁποίαν διῆγε· ἐπολέμει ὀλίγον, ἐξηκολούθει φερολογῶν τοὺς φίλους του, τοὺς συγγενεῖς του καὶ τοὺς συμμάχους του, ἵνα ἐπαυξήσῃ οὕτω τὰ πλοῦτη αὐτοῦ.

Συμβάν σημαντικὸν κατὰ τὰ ἔτη 1827 ἀνεκάλεσεν εἰς τὰ ὄπλα τῶν Σιχικῶν στρατῶν. Φανατικὸς τις, ὀνόματι Σεῖτ-Ἀχμέτης, ὅστις εἶχεν ἀπέλθῃ καὶ εἰς Μέκκαν, καὶ εἶδε καὶ τὴν μουσουλμανικὴν Ἰνδιάν, κατὰ τὴν ἐπάνοδόν του, ἐνεδύθη τὸ πρόσωπον τοῦ προφήτου εἰς τὰ ὄρη τοῦ Ἀφγανιστᾶν. Διεκήρυξεν αὐτὸν ὡς ἐμπνευσμένον καὶ ἐπιφορισμένον νὰ ἐκδικήσῃ τὴν μουσουλμανικὴν θρησκείαν, καταστρέφωσιν τοὺς Σίχας. Μετ' οὐ πολὺ συνήθροισε ἀπείρους δυνάμεις κατὰ τοῦ Ρουντζιτ-Σιγγ ὅστις ὁμῶς πρόελαβεν αὐτὸν· τὰ στρατεύματα αὐτοῦ γεγυμνασμένα κατὰ τὴν εὐρωπαϊκὴν τακτικὴν, κατετρόποσαν τὰ ἄτακτα στήθη τοῦ Σεῖτ-Ἀχμέτη. Μάτην ὁ προφήτης ἐδοκίμασε δις εἰς τὴν τύχην τῶν ὄπλων· δις ἀποκρουσθεὶς, ἐφρονεῖθη κατὰ τὰ 1831. Εἰς μίαν τῶν ἐκστρατειῶν τούτων ὁ Ρουντζιτ-Σιγγ ὠδήγησε μόνος του τὸν στρατὸν.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ὁ ἡγεμὼν τῆς Λαχόρης ἐνησχολήθη εἰς τὸ νὰ στερεώσῃ τὴν ἐξουσίαν του. Κατεγίνετο εἰς τὸ νὰ κρατῆ διὰ τοῦ φόβου τοὺς ὑποτελεῖς αὐτῷ ἀρχηγούς, καὶ ἐδιπλασίασε τὴν προσοχὴν καὶ τὴν ἐπιτηδεϊότητά του ὡς πρὸς τὰς μετὰ τῆς Ἀγγλίας σχέσεις του. Ἀκαταπαύστως ἀνταλλάσσονται τὰ δῶρα καὶ ἔνδειξεις τιμῆς μεταξὺ τοῦ Ρουντζιτ-Σιγγ, τοῦ βασιλέως τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς ἐμπορικῆς ἐταιρίας τῶν Ἰνδιῶν. Καὶ εἰς μὲν τὸν βασιλέα τῆς Λαχόρης πέμπουσι λαμπροὺς ἵππους καὶ ὄχηματα, καὶ ἀντ' αὐτῶν λαμβάνουσι παρ' αὐτοῦ τὰ μαλακὰ σαλία τῆς Κασιμιρίας, λίθους πολυτίμους μεγάλης ἀξίας, καὶ τὸ σημαντικώτερον πάντων τὴν ἐλευθέραν κατοπτειοσιν τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ. Ὁ Ἰνδὸς ἡγεμὼν καὶ ὁ πρῶν διοικητὴς τῶν Ἰνδιῶν, λόρδος Βέντιγκ, ἀνταπέδιδον μεταξὺ αὐτῶν τὰς φιλικωτέρας προσήσεις· ἡ δὲ κατὰ τὰ 1831 ἔνδοξος εἰσοδος τοῦ εὐγενοῦς λόρδου εἰς Ρουπόρ μεγάλην ἔκαμε καθ' ὅλην τὴν Ἀσίαν ἐντύπωσιν. Ἄλλως τε ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ὁ Ρουντζιτ-Σιγγ, εἴτε ἀπὸ συμφέρον, εἴτε ἀπὸ κενωδῆσαν κινούμενος φαίνεται πλήρης εὐπροσηγορίας πρὸς ἅπαντας τοὺς Εὐρωπαίους τοὺς ὁποίους εἴτε τὰ ταξείδια, εἴτε ὁ ἔρωσ τῆς ἐπιστήμης φέρουσι πρὸς τὴν

αὐτοκρατορίαν αὐτοῦ. Ἐνδύματα, βαλάντια βουπιῶν, φερμάνια, προπεμπτήρια, πολυτίμα ὑφάσματα, βέουσι ποταμιδῶν ἐπὶ ἐκείνου ὅστις δυνήθη νὰ ἐλκύσῃ τὸν Σίχον μονάρχην διὰ τῆς διηγῆσεως τῶν ἀνακαλύψεων μας, καὶ τῆς προόδου τῶν τεχνῶν καὶ τῶν ἐπιστημῶν ἡμῶν. Ἡ περιέργεια αὐτοῦ διὰ τὰ πράγματα τοῦ πολιτισμοῦ μας εἶναι μεγίστη· ὁ δὲ τοιοῦτος ἔρωσ τοῦ γηραιοῦ βασιλέως παρέσχεν εἰς τὸν Βίκτορα Ζακεμῶν, σάλια, κυλάτια καὶ εἰκοσι περίπου χιλιάδας φράγκων· Τοῦτο διηγῆται ὁ νέος οὗτος, τὸν ὁποῖον θρηνεῖ ἡ ἐπιστήμη, εἰς τὰς ἐπιστολάς αὐτοῦ μὲ πολλὸ πνεῦμα.

Βεβαίως ἔπρεπε νὰ ἔχη μεγίστην περιόριον ὁ Ρουντζιτ-Σιγγ διὰ νὰ ἀνυψωθῇ μὲ τοιαῦτα περιορισμένα μέσα εἰς τοσαύτην ἐξουσίαν καὶ εἶναι ἐπομένως ἀξίον θαυμασμοῦ τὰ διπλωματικά αὐτοῦ πλεονέκτηματα· ἀλλὰ συγχρόνως δὲν δυνάμεθα νὰ μὴ ἐκφράσωμεν τὸ αἰσθημα τῆς ἀποτροφῆς ἀναλογιζόμενοι ὅτι τὰς πολλὰς πράξεις τοῦ βίου του ἀμαυρόνουσιν ἰδίως ἡ πλεονεξία, ἡ πεινουργία καὶ τὰ ἄτακτα αὐτοῦ πάθη, ἅτινα σκανδαλωδῶς ἐπιδείκνυνται εἰς τὰ ὄμματα τοῦ λαοῦ του. Ἰδὸν ἐν τούτοις πῶς μᾶς ἀπεικονίζει αὐτὸν ὁ Βίκτωρ Ζακεμῶν. « Ὁ παραδειγματικὸς οὗτος βασιλεὺς δὲν εἶναι ἅγιος· πολλοὺ γε καὶ δεῖ· οὗτος δὲν ἔχει οὐτε πίστιν οὐτε νόμον· ὁσάκις τὸ συμφέρον του δὲν τῷ ὑπαγορεύει νὰ ᾖ πιστὸς ἢ δίκαιος· δὲν εἶναι ὁμῶς σκληρὸς. Ἡ ἐπιβαλλομένη ὑπ' αὐτοῦ εἰς μεγάλους ἐγκληματίας ποινὴ εἶναι τὸ κόψιμον τῆς ῥινός, τῶν ὠτων, τῆς χειρὸς· ἀλλ' οὐδέποτε ἀφαιρεῖ ζωὴν. Ἡ διὰ τοὺς ἵππους ἀγάπη αὐτοῦ καταντᾷ μέχρι μανίας· ἔκαμε φονικωτάτους πολλοὺς διὰ νὰ λάβῃ ἀπὸ γειτονικῶν κρατῶν ἕνα ἵππον τὸ ὁποῖον δὲν ἤθελον νὰ δώσωσιν ἢ νὰ τὸν πωλήσωσιν εἰς αὐτόν. Εἶναι εἰς ἄκρον ἀνδρείος, πλεονέκτημα σπάνιον μεταξὺ τῶν ἡγεμόνων τῆς Ἀνατολῆς· καὶ, μ' ὅλον ὅτι ἐπέτυχε πάντοτε εἰς τὰς στρατιωτικὰς αὐτοῦ ἐπιχειρήσεις, διὰ συνθηκῶν καὶ δολίων διαπραγματεύσεων, ἀνυψώθη, ἀπὸ ἀπλοῦ εὐκαταστάτου χωρικοῦ, γινόμενος ἀπύλοτος μινάρχης τοῦ Πέντσαπ καὶ τῆς Κασιμιρίας. Διὰ νὰ δώσωμεν τέλος εἰς τὴν εἰκόνα ταύτην, ἣτις δὲν παριστᾷ ὑπὸ εὐνοϊκῆν ἐποψίν τὴν τιμιότητα τοῦ Ρουντζιτ-Σιγγ, δυνάμεθα νὰ ἐπιφέρωμεν παραδείγματα τινὰ τῆς αἰσχροκερδείας του ὡς ἐκ τῆς ὁποίας κατεπάτησε τὰ ἱερωτέρα καθήκοντα τῆς φιλοξενίας.

Ὁ Σάχ-Κοτσιᾶς, πρίγκιψ τῶν Αφγάνων, ἀποστερηθεὶς τῆς ἡγεμονίας του ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ του Σάχ-Μαχμουτ, κατέφυγεν εἰς τὰ ὄρη τῆς Κασιμιρίας. Ὁ Ρουντζιτ-Σιγγ δώσας πρὸς αὐτὸν ἐλπίδας περὶ τῆς ἐπικουρίας του, τὸν προέτρεψε νὰ ἔλθῃ εἰς Λαχόρην. Ὅθεν ὁ Σάχ-Κοτσιᾶς, πρὶν ἢ ἀπομακρυνθῆ ἀπὸ τὴν πατρίδα του, κατῴρθωσεν νὰ σώσῃ διάφορα πολυτίμα πράγματα, καὶ σὺν τοῖς ἄλλοις τὸν περίφημον ἀδάμαντα τὸν καλούμενον Κόχη-Νούρ (ὄρος τοῦ Φωτός) ὁ ὁποῖος ἀφηρησθεὶς ἐν πρώτοις ἐκ Δέλλης ὑπὸ τοῦ Ναδὶ-Σάχ, μετὰ τὴν μετακίνησίν του, εἰς χεῖρας τοῦ παπποῦ του Σάχ-Κοτσιᾶ. Ὁ

Ὁ Ρουντζιτ-Σιγγ ἐζήτησεν ἐπιμόνως τὸν πολυτίμον τοῦτον λίθον ἀπὸ τὸν φίλον του· ἀλλ' ἔλαβεν ἀπάντησιν ὄλως ἀρνητικὴν. Τότε ὁ Ρουντζιτ ἔθεσε φρουρὰν γύρωθεν τῆς κατοικίας τοῦ ἐξορίστου, ὑπαγορεύσας πρὸς αὐτὸν πᾶσαν μετὰ τοῦ ἐξω συκοινωνίαν. Τὰ μέτρα ταῦτα ἀπέβησαν ὄλως ἀνωφελῆ, ὅθεν μετεχειρίσθη τοσαύτας ὑβρεῖς, σοκοφαντίας καὶ παντοειδεῖς ἀπειλὰς, ὥστε ὁ Σάχ-Κοτσιᾶς βρυθεὶς συγχρόνως καὶ φοβηθεὶς, ἐνεχείρισεν πρὸς τὸν Ρουντζιτ-Σιγγ τὸν ἀδάμαντα, μ' ἄλλους ἐπίσης πολυτίμους λίθους.

Κατὰ τὸ 1818, τὰ Σιχικὰ στρατεύματα κυριεύσαντα τὴν πόλιν τοῦ Μουλτᾶν, ἐπανῆλθον πλήρη σημαντικῶν λαρείων, καὶ ἐνῶ προητοιμάζοντο νὰ διανεμίσωσι ταῦτα εἰς τὰς οἰκογενεῖας τῶν, ὁ Ρουντζιτ Σιγγ ἐδημοσίευσεν διαταγὴν πρὸς ἅπαντας τοὺς στρατιώτας τῷ νὰ παρακαταθέσῃ ἕκαστος εἰς τὸ ταμιεῖον πάντα ἢ ὑπ' αὐτοῦ λαφυραγωγηθέντα· ἡ διαταγὴ αὕτη ἐξετελέσθη ἀμέσως. Διὰ τῶν τοιούτων μέσων τὸ κινώτιον τοῦ Ρουντζιτ-Σιγγ ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐπλήσθη, καὶ τὸ ἀτομὸν του τοσοῦτον λαμπρῶς διαίγει καλλωπιζόμενον διὰ πλουσίων κοσμημάτων, μαργαριτῶν καὶ πολυτίμων λίθων. Ὅσον περὶ τῶν ἐσόδων τῆς εἰς αὐτὸν ὑποτεταγμένης χώρας, ταῦτα ἀναβαίνουνσι κατὰ τοὺς γενομένους ὑπολογισμοὺς Ἀγγλων περιηγητῶν, εἰς 25,809,500 ρουπίας, ἕκαστη τῶν ὁποίων εἶναι ἀξίας 2 δραχ. 78 λεπ. (περίπου 77,000,000). Σημειοτέων ὁμῶς ὅτι ὁ βασιλεὺς κάμνει διὰ λογαριασμὸν του διαφόρους βιομηχανικὰς ἐπιχειρήσεις, ὧν ταυτοχρόνως καὶ εἰς ἀκρονμονοπωλητῆς. Ὁ ἀριθμὸς τῶν στρατευμάτων αὐτοῦ (πεζικῶν καὶ ἵππικῶν) ὑπολογίζεται εἰς 82,14, καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν κανονίων του εἰς 377 ἔξ ὧν 100 ἐκ τῶν ἐξωτερικῶν πόλεμον καὶ τὰ λοιπὰ πρὸς ὑπεράσισιν τῶν φρουριῶν. Τόσῳ πολυάριθμοι καὶ τόσῳ καλῶς διοργανισμένοι στρατιωτικαὶ δυνάμεις ἐν τῷ αἴμα λαοῦ ἀγροῦ, παρέχουσι τὴν ἐλπίδα τῆς συντηρήσεως τοῦ βασιλείου τῶν Σιχῶν. Μ' ὅλα ταῦτα εἶναι ἀναμφόβολον ὅτι τὸ Κράτος τοῦτο, ἔργον τυχαίας πολιτικῆς ἐνεῦς ἐθνικῶν ῥιζῶν, αἰεὶ πνεύματος πατριωτικῆς, χωρὶς ἀποστολῆν μέχρι τοῦδε δικατάληπτον ἢ ἐφυῆ, δύναται νὰ ἐπιζῆσῃ εἰς τὸν θεμελιωτῆν αὐτοῦ; Ἀπὸ τοῦδε ὁ διάδοχος θεωρεῖται γενικῶς ἀνίκανος εἰς τὸ νὰ φέρῃ τὸ βῆρος τῆς ἐξουσίας. Τσα ἄλλα Κράτη τῆς Ἀσίας ἀνεράνησαν αἰρῆς, ἐμεγαλύνθησαν ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ, καὶ ἀνελύθησαν ἅμα, ἢ δώσαντα εἰς αὐτὰ ὑπαρξίν καὶ δόξαν, χεῖρ ἀπεσῶρθη, καὶ ἐψυχράνθη ὑπὸ τοῦ θανάτου! Ἡ φύσις τῆς διοικήσεως, ἡ ἠθικὴ καὶ διανοητικὴ κατάστασι τῶν λαῶν τοῦ Πέντσαπ ἐνισχύουσιν ἀρκούντως τὰ εἰκατίας ταύτας, τὰς ὁποίας ὑψομεν ἀρκούντως δικαιολογουμένας. εἰς τὸ πρὸ ἐνὸς ἡδῆ ἔτους ἐν Κακούττα ἐκδοθὲν σύγγραμμα ὑπὸ τοῦ Κ. Πρίνσεπ πρὸ τὸν τίτλον Origin of the Sikh dower in the Punjab, ὁστινος ἡ γαλλικὴ μετάφρασις μετ' ὅλην δέλεα ἐκδόθη.

Εἶπομεν ἤδη τίνι τρόπῳ ἡ περιέργεια τοῦ κοινῶ κυρίως διερεθίσθη ἐπὶ τῆς ἰστορίας τῆς αὐτοκρατορίας

ταύτης, ὡς ἐκ τῆς ἐπιφόρης ἢ ἐζητήσαν ἐν αὐτῷ Γάλλοι τινές. Ὁ Ρουντζιτ-Σιγγ ἐπεθύμησε πάντοτε νὰ δώσῃ εἰς τὸ στρατὸν του εὐρωπαϊκὸν διοργανισμόν· ἐδέχθη μάλιστα πολλάκις ξένους εἰς τὸν στρατὸν του, ἰδίως τοὺς Ἀγγλους ὅσοι εἶχον παραιτηθῆ ἀπὸ τὴν ὑπηρεσίαν τῆς ἐμπορικῆς Ἐταιρίας τῶν Ἰνδιῶν. Κατὰ τὰ 1822 μίαν τῶν ἡμερῶν, δύο Εὐρωπαῖοι ἐπαρουσιάσθησαν εἰς τὸ δερμπάρ (ἀνάκτορα) τοῦ Ρουντζιτ-Σιγγ, ὡς ἐλκυθέντες δῆθεν ἀπὸ τὴν φήμην τοῦ βασιλέως τῆς Λαχόρης. Ἦσαν δὲ οὗτοι δύο ἀξιωματικοὶ τοῦ Γαλλικοῦ στρατοῦ, ὁ Κ. Βεντούρας Ἰταλὸς, καὶ ὁ Κ. Ἀλλάρδ Γάλλος. Ἀμφότεροι ἐγκατέλειπον τὴν Γαλλίαν μετὰ τὸ δυστύχημα τοῦ Οὐατερλώ, διαφυγόντες ὡς ἐκ θαύματος εἰς τὴν ἀντίδρασιν τῶν βασιλικῶν τῆς μεσημβρίας, καθ' ἣν ὑπέπεσεν ὁ ἀρχηγὸς αὐτῶν ἀρατάρχης Βροῦνε. Οὗτοι εἶχον ἤδη ὑπηρετήσει εἰς Περσίαν· ἀλλὰ μὴ ὄντες εὐχαριστημένοι ἀπὸ τὴν κατάστασίν των, ἀπῆλθον διὰ τοῦ Κανδαχάρ καὶ τοῦ Καβούλ εἰς Λαχόρην. Ὁ Ρουντζιτ τοὺς ὑπέδεχθη εὐμενῶς· ἐν τούτοις ἐπροσκάλεσεν αὐτοὺς κατὰ πρῶτον νὰ τῷ ἀπευθύνωσι αἴτησιν γεγραμμένην Γαλλισί. Τὴν ἀναφοράν ταύτην ἐπιμψε πρὸς μετάρρασιν πρὸς τὸν ἐν Λονδίανα πράκτορα αὐτοῦ.

Βεβαιωθείς ὅτι ἦσαν Γάλλοι, ὁ Ρουντζιτ-Σιγγ δὲν ἐδίστασε νὰ κατατάξῃ τοὺς δύο τούτους ἀξιωματικούς εἰς τὰς τάξεις τῶν στρατευμάτων αὐτοῦ. Ἐν πρώτοις ἐπεφόρτισεν αὐεὸς νὰ διδάξωσι τὸν στρατὸν τῆς πρωτευούσης του τὴν ἐγκύμνασιν τῶν ὄπλων κατὰ τὸν εὐρωπαϊκὸν τρόπον. Ὁ Κ. Ἀλλάρδ ὅστις ὑπῆρξε λοχαγὸς τοῦ ἵππικοῦ τῆς αὐτοκρατορικῆς φρουρᾶς τοῦ Ναπολέοντος, διετάγει ἀκολουθῶν νὰ σχηματίσῃ ἐν σώμα δραγόνων ὀπλισμένων κατὰ τὸν γαλλικὸν τρόπον. Ἡ ἐπιτηδεϊότης τοῦ Γάλλου τούτου ἐρεῖλκυσε πρὸς αὐτὸν τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ Ρουντζιτ-Σιγγ, ὅστις τῷ ἔκαμε μυρίας χάριτας, καὶ μετεχειρίσθη αὐτὸν εἰς σπουδαιότητας ὑποθέσεις· ὁ ταρινὸς βαθμὸς του εἰς τὸν Σιχικὸν στρατὸν ἀνιστοιχεῖ μὲ τὸν τοῦ στρατηγῶν διοικουίντος χωριστὸν σῶμα. Ὁ στρατηγὸς Ἀλλάρδ εἰσῆγαγεν εἰς τὸν Σιχικὸν στρατὸν τὰ τρία χρώματα. Ἡ σημαία τοῦ στρατηγῶν Ἀλλάρδ, ἔγραψε κατὰ τὰ 1831 ὁ Β. Ζακεμῶν, ἠτύχησεν εἰς τὴν χώραν ταύτην. Πρὸ δατῶ ἔτιον ὁ Κ. Ἀλλάρδ εἰσῆγαγεν αὐτὴν εἰς τὸν ὑπ' αὐτὸν στρατὸν· οἱ Σιχαῖ εἶναι ἀγαθοὶ ἄνθρωποι· καὶ δὲν ἐννοοῦν τὰς λεπτολογίας. Ὁ Ρουντζιτ ἠξέουρει μόνον ὅτι τοιαύτη ἦτο ἡ σημαία τοῦ Ναπολέοντος μετ' οὗ κολακεύεται νὰ παρομοιάζεται. »

Ὁ στρατηγὸς Βεντούρας, λοχαγὸς τοῦ πεζικοῦ ἐπὶ τῆς αὐτοκρατορίας ἔλαβε ἐπίσης βαθμὸν ἐν τῷ Σιχικῷ στρατῷ ὑπηρετήσας τὸν Ρουντζιτ-Σιγγ εἰς πολλὰς πολλοῦ λόγου ἐπιχειρήσεις. Αὐτὸς π.χ. διετήρησε εἰς τὸν Σίχον ἡγεμόνα τὴν κατοχὴν τῆς ἐπαπειλουμένης πόλεως Πισαῦρ δι' αὐτὸν ἔλαβε τὸν λαμπρὸν ἵππον Λεῖλη πρῶτος καὶ ἀμετάστρεπτος ἄρος τῶν διαπραγματεύσεων· ὁ αὐτὸς πάλιν μετ' ὀλίγον, ἐνέκησε ἐντελῶς τὸν Σεῖτ-Ἀχμέτην. Ὁ ὑπόλοχαγὸς Βροῦνης περιώνυμος συγγραφεὺς τῆς ἐν Βόκχαρα περιηγήσεως

καὶ ὁ Κ. Πρίντσιπ, ἀναφέροντι καὶ τρίτον ἕτερον Γάλλον, τὸν Κ. Κούρτ, παλαιὸν σπουδαστὴν τοῦ Πολυτεχνικοῦ Σχολείου, διοικούντα σήμερον ἐπὶ τοῦ Ἰνδοῦ ἐν σώμα πεζικοῦ καὶ ἕτερον πυροβολικοῦ. Καὶ οἱ τρεῖς οὗτοι διὰ τῆς ἐμφρόνου διαγωγῆς των εἰλικυσοσαν εἰς ἐαυτοὺς τὴν ὑπόληψιν καὶ τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ 'Ρουντζιτ-Σίγγ καὶ συγχρόνως ἠξιώθησαν τὰ εὐνοϊκώτερα ὑπὲρ αὐτῶν δείγματα τῆς ὑπόληψεως τῶν Εὐρωπαϊῶν ἔσοι ἐπεσκέφθησαν τὰς χώρας ταύτας. Ὁ Βίκτωρ Ζάικεμων, δὲν εὐρίσκει ἱκανοὺς λόγους διὰ τὴν εὐμενῆ προθυμίαν τοῦ στρατηγοῦ Ἀλλάρδ, τοῦ νὰ ἐξομαλύνῃ πᾶν ὅτι ἠδύνατο νὰ φέρῃ πρόσκομμα εἰς τὰς ἐπιθυμίας του, νὰ πληροφορηθῆται περὶ τῶν ἀναγκῶν αὐτοῦ, νὰ προδιαθῆται ὑπὲρ αὐτοῦ τὸ πνεῦμα τοῦ Σίγγου ἠγέμενος. « Τί θέλει γίνεαι ὁ στρατηγός Ἀλλάρδ, » ἔγραφεν ὁ Ζάικεμων, μετὰ τινὰ ἀβεβαιότητα ἧς δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς κακοῦ οἰωνοῦ, δὲν θέλει ἴσως ἐπανεῖλθῃ » ποτὲ εἰς Γαλλίαν, ἢ ἴσως ἐπανεῖλθῃ μετ' ἐμέ. » Ἐν τούτοις ὁ στρατηγός Ἀλλάρδ ἐπανῆλθεν ἐν Γαλλίᾳ, ὁ δὲ δυστυχῆς νέος δὲν θέλει ἐπανεῖλθῃ ποτέ. Ἀπεχωρίσθη πρὸς τινα κειρὸν ἀπὸ τὸν 'Ρουντζιτ-Σίγγ· καὶ εὐρίσκειται εἰσεῖν ἐν Γαλλίᾳ, ἀναχωρῶν ἀπὸ αὐτὴν θέλει ἀφήσει τοὺς λάχιστον τὰ τέκνα αὐτοῦ, ὥστε νὰ λάβωσιν ἀνατροφήν τῆς ὁποίας τὰ ἀγαθοεργήματα αὐτοῦ ὁ ἴδιος ζητεῖ νὰ δώσῃ ἐν τῇ Ἀνατολῇ. Βασιλικὸν ἐξεδύθη διάταγμα ἵνα διατηρήτῃ εἰς αὐτὸν τὴν ἐθνικότητα τοῦ Γάλλου.

Α.

Μὲ τὸ ὄπλον τοῦτο δὲν διατάξωσι νὰ προσβάλωσι τὴν μεγαλητέραν καὶ ἀγριοτέραν ἄρκτον. Ὅταν τὸ θηρίον τοῦτο ἀνεγερθῇ ἐπὶ τῶν ὀπισθινῶν ποδῶν του, διὰ νὰ προσβάλῃ τὸν κυνηγὸν μετὰ τοὺς ἐμπροσθινούς, αὐτὸς γο-

νατίαςας ὀλίγον βυθίζει τὴν μάχαιράν του εἰς τὴν κοιλίαν τῆς ἄρκτου, καὶ τὴν ῥίπτει πάντοτε νεκρὰν εἰς τοὺς πέδας του· ἀλλ' ἢ πρὶς αὐτῆ ἀπαιτεῖ τόσον ψυχρὰν γενναϊότητα, τόσον προσοχὴν, ὥστε καταντᾶ ἀξιοθαύμαστος ἢ ἐπιτηδεύτης τῶν κυνηγῶν τούτων.

ΦΙΝΜΑΡΚΙΑ.

Ἡ Φινμαρκία ἢ Νορβεγικὴ Λαπωνία κεῖται μεταξὺ τοῦ ἄρκτικοῦ παγωμένου ὠκεανοῦ καὶ τῆς Ῥωσσίας. Ἡ χώρα αὕτη εἶναι ἡ ἀγρονότος τῶν τῆς Ἀρκτου. Ὁ ἥλιος μέλις τρεῖς μῆνας τοῦ ἔτους ἀναφαίνεται, ἢ δὲ γῆ προάγει μόνον βρύον καὶ ὀλίγα χαμόκλαδα. Εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς χώρας ταύτης ἀπαντῶνται εἰς μεγάλας ἀποστάσεις ἀνὰ τέσσαρες ἢ πέντε κιλύβες αἰτίνες σχηματίζουσι τὰ χωρία ἢ τὰς κωμοπόλεις. Οἱ Φινμαρκιοὶ κατοικοῦσι προτιμώτερον τὰ παράλια διότι ἡ ἄγρα εἶναι τὸ πρῶτιστον αὐτῶν ἔργον καὶ ἡ μὲν τῶν πρόσδεος. Εἰς τὴν ἐκτεταταμένην ταύτην χώραν τὴν ἔχουσαν 150 μιλίων μᾶκρος καὶ 70 πλάτος μέλις 30,000 κάτοικοι λογίζονται. Οἱ ἄνδρες φέρουσι μακρὰ γένεια, πλατείαις περισκελίδας, καὶ σινδάλια ἐκ τοῦ φλοιοῦ τῶν δένδρων. Αἱ γυναῖκες ἐνδύονται ὡς καὶ οἱ ἄνδρες, φέρουσιν ἕως ἐξ ὑάλων περιδέραια, καὶ βάρεια ἐνώτια. Οἱ Φινμαρκιοὶ ἀγαπῶσι τὸν χορὸν, καὶ ἔχουσι μεγάλην κλίσιν πρὸς τὴν μουσικὴν. Ἀποδίδουσι τὴν ἐφεύρεσιν τῆς μουσικῆς εἰς ἓνα Θεὸν ἔστι ἔκλαυσον δταν κατὰ πρῶτον ἔκρουε τὴν κιθάρην. Οἱ ἱεραπόστολοι τῆς Δανιμαρκίας διέδωσαν ἀρχὰς τινὰς μαθησεως μεταξὺ τῶν ἀγρίων τούτων ἀνθρώπων. Οἱ περὶ τὴν παραλίαν κατοικοῦντες εἶναι πλέον περρωτισμένοι ἀπὸ τοὺς εἰς τὰ μεσόγεια μέρη· ἀλλ' ὅλοι ἐν γένει εἶναι ἐπιτήδειοι. Ῥωμαλοῖσι, νουεγεῖσι καὶ ἀνδρείοι. Τὸν χειμῶνα, ὡς μόνον ὄπλον φέροντες μάχαιραν χρεμαμμένην εἰς τὴν ζώνην των, ἀπέρχονται εἰς τὴν θήραν τῶν ἀγρίων θηρίων.

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ.

Τὸ τέταρτον ἔτος τῆς Εὐτέρης ἄρχεται μετὰ τὸ προσεχὲς 73^{ον} φυλλίδιον.

Ὅσοι τῶν Κ. Κ. συνδρομητῶν ἀνανεώσαντες προπληρώσωσι τὴν συνδρομὴν των διὰ τὸ τέταρτον ἔτος θέλουσι λάβει ΔΩΡΕΑΝ ὀλόκληρον τὸ ὠραῖον μυθιστόρημα ὁ ΔΗΜΟΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ. Τὸ μυθιστόρημα τούτο θέλομεν ἀποσέλει εἰς ἓνα ἕκαστον τῶν Κ.Κ. συνδρομητῶν ἀποῦ λάβωμεν τὰ χρήματα τῆς συνδρομῆς του, καὶ τοῦτο ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐξαφίσεως. Ἡ ἡμέρα τῆς ἀποπερατώσεως τῆς ἐκδόσεως του θέλει ἀναγγελθῆ. Ὅταν συνδρομητῆς προπληρώσας δὲν λάβῃ τὸ μυθιστόρημα ὁ Δημοδιδάσκαλος, ὡς εἶναι βέβαιος ὅτι δὲν ἐλάβομεν τὰ χρήματα τῆς συνδρομῆς του. Παρακαλοῦνται οἱ Κ. Κ. ἐπιστᾶται τῶν ταχυδρομείων, καὶ ἰεῖδικοὶ ἀνταποκριταί μας νὰ μᾶς εἰδοποιήσωσιν ἐγκαίρως τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν διὰ νὰ μὴ συμβῇ ἀργοπορία εἰς τὴν ἀποστολὴν τῶν φυλλαδίων.

Η ΔΙΕΥΘΥΝΣ ΤΗΣ ΕΥΤΕΡΗΣ.